ކައުންސިލްގެ މަޖިލިސް

ކައުންސިލްގެ މަޖިލީހުގެ ޖަދުވަލު

2025 ވަނަ އަހަރުގެ ދެވަނަ ދައުރުގެ 20 ވަނަ ޖަލްސާ

١٠ صَفَر ١٤٤٧

4 އޯގަސްޓު 2025

(ހޯމަ ދުވަސް)

ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:01

ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 13:37

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ: މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ)

2025 ވަނަ އަހަރުގެ ދެވަނަ ދައުރުގެ 20 ވަނަ ޖަލްސާ

4 މާރޗް 2025 (އަންގާރަ ދުވަސް)

---

1. ޙަމްދު ޞަލަވާތް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرّحمن الرّحيم، الحمد لله والصّلاة والسّلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه. މަޖިލިސް ފެށުނީ.

2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ އިއުލާނު

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 41 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ސަލާމުގައި ތިއްބެވީ 9 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ރަސްމީ ދަތުރުފުޅެއްގައި އުޅުއްވަނީ އެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިއުލާންކުރުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިއުލާންކުރުން.

{3.1}- އެޖެންޑާ އިއުލާންކުރުން: އޖ/20/2/2025.

4. ތަޢުޒިޔާ ފާސްކުރުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ތަޢުޒިޔާ ފާސްކުރުން.

{4.1}- ތަޢުޒިޔާ ނަންބަރު 15/2/2025 އިން 19/2/2025 އަށް ފާސް ޖަލްސާގެ ތަޢުޒިޔާ. އެއީ 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ދެވަނަ ދައުރުގެ 5 ވަނަ ޖަލްސާއިން ފެށިގެން 19 ވަނަ ޖަލްސާގެ ނިޔަލަށް ހުރި ތަޢުޒިޔާތަކެވެ. މި ތަޢުޒިޔާތަކަށް

މަޖިލީހުގެ ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްފަހު އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އިސްލާހެއް ހުށަހަޅުއްވާފައިނުވާތީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 240 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން މި ތަޢުދީލުތަކަކީ ރިޔާސަތުން ގަބޫލުކުރާ ތަޢުދީލުތަކެއް ކަމުގައި އިޢުލާނުކުރަން.

5. ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން. ދިވެހި ދައުލަތަށް އެކި ދާއިރާތަކުން ވަރަށް އަގުހުރި ޚިދުމަތްތަކެއް ކޮށްދެއްވާފައިވާ އަދި 15 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީގެ މެންބަރުކަން އަދި ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ އަރިއަތޮޅު ދެކުނުބުރީގެ މެންބަރުކަން ކުރައްވާފައިވާ ނިޝާން އިއްޒުއްދީނުގެ އިއްޒަތްތެރި ފުރާނަ އާޚިރަތަށް ބަދަލުވެފައި ވަނީ 28 ޖުލައި 2025ގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭރުގައި ދަތުރުކުރައްވަމުންނެވެ. އެގޮތުން އަލްމަރުޙޫމްގެ ނަމުގައި އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ނަންފުޅުގައި އާ މަރުޙޫމްގެ ޢާއިލާއަށް ހިތްވަރާއި އިޚްލާޞްތެރި ތަޢުޒިޔާ ދަންނަވަން އަދި އާ މަރުޙޫމްގެ ފާފަތަކަށް ފުއްސަވައި ސުވަރުގެ ނަސީބު ކުރައްވާށި ދުޢާ ދަންނަވަން. އާ މަރުޙޫމްގެ ހަނދާނުގައި ސިކުންތުގެ ހަމަހިމޭންކަމެއް ދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. (ސިކުންތުގެ ވަގުތުކޮޅަކަށް ހަމަހިމޭންކަން)

ސުކުރިއްޔާ.

ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ މާލިއްޔަތު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔާސިން އިބްރާހީމް ވަނީ 27 ޖުލައި 2025ގައި ނިޝާން އިއްޒުއްދީނުގެ އިއްޒަތްތެރި ފަރާތުން ދިވެހި ދައުލަތަށް އަރުވާ އެގޮތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ސާޅީސް އަހަރަށްވުރެ ގިނަ ދުވަހު ޚިދުމަތްކޮށްދެއްވާ އަދި ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުގައި ވެސް އިންސާފު މާލިއްޔަތު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔާސިން އިބްރާހީމް ދިވެހި ދައުލަތަށް ޚިދުމަތްތަކާއި އަދި ޤައުމަށް ކޮށްދެއްވާފައިވާ ޚިދުމަތްތަކަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނަމުގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ރިޔާސަތުން ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި މި ޤައުމީ މަޤާމުގައި މެންބަރުންގެ ޝުކުރާއި އަދި ހަނދާނުގައި ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތައް ކުރެއްވުމުގައި ތާއީދު ކުރައްވާފައިވާތީ ޝުކުރު ދަންނަވަން.

6. މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މަޤާމަށް ހޮވުން

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މަޤާމުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން.

{6.1}- ޤާނޫނު ނަންބަރު 3/2010 (ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގެ ދެވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލްގެ ބޭފުޅުން 4 މެންބަރުން އައްޔަންކުރެއްވުމަށް ބަލައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ މައްސަލަ ދިރާސާކޮށް ގޮތެއް ނިންމުމަށް އެ މައްސަލައާ ގުޅޭ ދާއިމީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުން. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީ މަޖިލީހަށް އިއްވައިދެއްވުމަށް އަމީން އާންމަށް ދަންނަވަން.

އިތުރު މަޤާމުން އިއްވުން:

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަލްއުސްތާޛު އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲއަށް، ފުރުސަތު ސަލާމަތުވާ ދަންނަވަމުން. ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލްގެ ބޭފުޅުންގެ 4 މެންބަރުންގެ މެންބަރުކަމުގެ މުއްދަތު 31 އޯގަސްޓު 2025 އަށް ހަމަވާތީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 3/2010 (ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގެ ދެވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލްގެ ބޭފުޅުން 4 މެންބަރުން އައްޔަންކުރުމަށް ބަލައި އާންމުކޮށް އިޢުލާނުކޮށްގެން ހުށަހަޅާފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ޤާބިލުކަމާއި ތަޖުރިބާއާއި ދުރުވިސްނުމާއި ޤާބިލުކަމާ ބޭފުޅުންގެ މައްޗަށް މެންބަރުކަމަށް އައްޔަންކުރުމަށް އެދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ ނަންތައް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާލަމެވެ. 1- އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު އިލްޔާސް ސަޢުދުﷲ، ފެހިވިލާ / ގދ. ތިނަދޫ. 2- އަލްފާޟިލް އިސްމާއީލް ޝަހުދޫން، ހ. ސިލްވަރވޭލީ. 3- އަލްފާޟިލާ އާއިޝަތު ޝަމްޢާ، ނިވައިދޫގެ / ގދ. ގައްދޫ. 4- އަލްފާޟިލާ އިބްރާހީމް ޒުހައިރު، މ. ޖަވާހިރުވާދީ. 5- އަލްފާޟިލް ޢުމަރު އަޙްމަދު ޒުހައިރު، މ. ޝަރުބާ. 6- އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު އަޙްމަދު، ދަރުބަރު ނަންބަރު ރަށު. 5204. 7- އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު އަބްދުއްރަޙްމާން، މުރުނގު / ހދ. ހަނިމާދޫ. 8- އަލްފާޟިލާ މަރިޔަމް ޖަވަހިރުއްޒާ، އުއިގަސްޓްދޫގެ / ސ. މީދޫ. 9- އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު މަޙްޖޫބް، ވ. މިއައުރާސް. 10- އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު ނަޞީރު މުޙައްމަދު، ތޮމާ / ރ. ހިންނަވަރު. 11- އަލްފާޟިލް ހުސާމް ފަރީދު، ގ. މާފުށިއާ 2 03-15. 12- އަލްފާޟިލާ މަރްޔަމް ޝަމްހާ ޝަރީފް، ޖިންތަރީ / ގދ. ތިނަދޫ. 13- އަލްއުސްތާޛު އަބްދުﷲ މިޒްރާޖް ނިޒާރު، ގ. އޮރެންޖް. 14- އަލްއުސްތާޛު އަޙްމަދު އަޒީ، ހމ. ފެޔޮޖެ ނަންބަރު 01-ޖީ-108. ވީމާ، އިސްލާމް ދީނުގެ ގަވާއިދަށް ފުރިހަމަކޮށްދޭ މަޖިލިސް ރައްޔިތުންގެ ވަނަވަރުގައި ވަކިކުރެއްވުމަށް މަޖިލިސް ފެނިވަޑައިގެންނަވާ ގޮތެއް ނިންމަވާ ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލްގެ މެމްބަރު ކަމަށް އައްޔަންކުރުން 4 ބަޔަކު ބޭފުޅުންގެ ނަން ފާސްކޮށްދެއްވުމަށް އެދެމެވެ. އިޙްތިރާމް ގަބޫލުކުރެއްވުން އެދެމެވެ. 26 ޞަފަރު 1447. 21 އޯގަސްޓު 2025. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، ޑޮކްޓަރު މުޙައްމަދު މުއިއްޒު.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އަލީން އާސިމް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 122 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމަށް އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވަން.

{6.2}- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 147 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރުގެ މަޤާމަށް ބޭފުޅަކު އައްޔަންކުރުމަށް ޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ ނަންފުޅު ދިރާސާކޮށް ގޮތެއް ނިންމުމަށް އެ މައްސަލައާ ގުޅޭ ދާއިމީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުން. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީ މަޖިލީހަށް އިއްވައިދެއްވުމަށް އަލީން އާސިމަށް ދަންނަވަން.

އިދާރީ މޭޒުން އިއްވުން:

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް އޮނަރަބަލް ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުﷲއަށް، ވެދުން ސަލާމަށްފަހު ދަންނަވަމެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 147 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް ހ. ގޯސްބަސަރިޔޭ، އަލްއުސްތާޛާ ޢަބްދުލްޣަނީ މުޙައްމަދު އައްޔަންކުރުމަށް ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނާ މަޝްވަރާ ދެއްވާފައިވާތީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަޤާމަށް އައްޔަންކުރުމަށް ބަލައި މި ބޭފުޅާގެ ނަންފުޅު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވައި މަޖިލީހުން ނިންމަވާ ގޮތް އަންގަވައިދެއްވުން އެދެމެވެ. އަދި ދަންނަވަމެވެ. ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު)ގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ފޮނުއްވާފައިވާ ނަންފުޅުތައް މި މާއްދާގެ (ރ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުންނަށް ބަލައި މި ސިޓީއާއެކު ފޮނުވީމެވެ. އިޙްތިރާމު ގަބޫލުކުރައްވާށެވެ. 9 ޞަފަރު 1447، 3 އޮގަސްޓު 2025، ޚާދިމުކުމް، މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އަލީން އާސިމް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 129 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމަށް ޖުޑީޝަރީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވަން.

7. މަޖިލީހަށް ބަޔާންކުރަންޖެހޭ ބިލު

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މަޖިލީހަށް ތައާރަފުކުރަންޖެހޭ ބިލު.

{7.1}- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙުސައިން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވުން. ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު)އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު.

{7.2}- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވުން. ޤާނޫނު ނަންބަރު 8/2021 (ޤައުމީ ޕާކިންގ ސިސްޓަމުގެ ޤާނޫނު)އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު.

8. އިބްތިދާއީ ބަހުސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިބްތިދާއީ ބަހުސް.

{8.1}- ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއިލް އަހުމަދު ނަސީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު)އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު. މި ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވާފައިވަނީ 22 ޖުލައި 2025 ގައި ބޭއްވުނު 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ދެވަނަ ދައުރުގެ 18 ވަނަ ޖަލްސާގައި. ބިލު ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރަށް ޖަވާބުދާރީވެވަޑައިގަތުމަށާއި ފަހުބަސް ވިދާޅުވުމަށް ޖުމްލަ 15 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތު ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ. ބިލުގެ އިބްތިދާއީ ބަހުސް ހިނގަމުންދާއިރު އެ 15 މިނެޓު އެކަނި ނުވަތަ ބައިބައިކޮށް ބޭނުންފުޅުކުރައްވަމުންދާގޮތުން ބަހުސްނިންމުމުގެ އިޖުރާޢަތު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ. މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތަށްއެދެވުން.

ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މީކާއިލް އަހުމަދު ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު)އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު. މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ މަޤްޞަދަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު)ގެ 121 ވަނަ މާއްދާ މިހާރު އޮތްގޮތުން ފަރުވާލެއް ނެތި ކުރާ ޢަމަލަކުން އަނިޔާއެއް ލިބިދޭނަމަ ބޮޑުއެއްޗެއްގެ އަދަބުތަކަކީ ކޮންމެހެން ޖޫރިމަނާއެއް ކަނޑައެޅިފައި އޮތް ނަމަވެސް، އެ މާއްދާގެ (ނ) އޮތް ގޮތުން މިހާރު މަރުވެދާނެކަމުގެ ނުވަތަ މިހާރުގެ ހަށިގަނޑަށް ބޮޑު އަނިޔާއެއް ލިބިދީފައިވާ ދެން ފަރުވާލެއް ނެތި ކުރާ ޢަމަލެއްގެ ގޮތުގައި ބެލުނަސް ހާލަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ކުށެއްގެ

ގަވާއިދުތަކާ ޚިލާފަށް އަދި މަގުމަތީ ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ފުރާނައަށް ފަރުވާލެއް ނެތް ގޮތަށް އިންޖީނުލީ އުޅަނދުފަހަރު ދުއްވުމާ ބޭރު ހާލަތު ހިމަނާފައިވުމުގެ ސަބަބުން ބިރުވެރިކަން އުފެދޭ ގޮތަށް ނުވަތަ ނުރައްކާތެރިކޮށް އިންޖީނުލީ އުޅަނދު ދުއްވުން ކުރިމަތިވާ އެކްސިޑެންޓްތަކުގައި ޝާމިލުވާ ފަރާތްތަކާ ގުޅޭ ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުއެޅުން ނެތުމުން ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތައް ބަޔާންކޮށް، މަގުމަތީގެ ގަވާއިދުތަކާ ޚިލާފަށް އަދި ފަރުވާލެއް ނެތް ގޮތަށް އުޅަނދުފަހަރު ދުއްވުމުން ކުރިމަތިވާ އެކްސިޑެންޓްތަކުގައި އަނިޔާގެ ޝިކާރައަކަށްވާ މީހުންނަށް އިންސާފު ހޯދިދޭނޭ ގޮތެއް މިހާރު އޮތްއޮތުން އިސްލާހުކުރުން ގާނޫނު ނަންބަރު 5/2009 (އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުގެ ގާނޫނު)ގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އާންމު މިންގަނޑުތަކާ ޚިލާފަށް އަދި ނުރައްކާތެރިކޮށް އުޅަނދު ދުއްވާ ފަރާތްތަކާ ގުޅޭ ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ފިޔަވަޅުއެޅޭނެ މަގުފަހިކުރުމުގެ ގޮތުން ނުރައްކާތެރިކޮށް އުޅަނދު ދުއްވުމަކީ ވަކި ކުށެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅުމަށް ޖަޒާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބަލާއިރު އިސްލާހުގެނައުމަށް ގޮތުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލުގައި މައިގަނޑު ދެ ކަމެއް ހިމަނާފައި އެބަވޭ. 1- ބިރުވެރިކަން އުފެދޭފަދަ ގޮތަކަށް ނުވަތަ މީހެއްގެ ފުރާނައަށް ގެއްލުވުން ކުރިމަތިވެދާނޭ ކަމަށް ފަރާތްތަކަށް ޖެހޭ ގޮތަށް އިންޖީނުލީ އެއްގަމު އުޅަނދުފަހަރު ދުއްވުމަކީ އެކަން މިހާރުގެ ހަރަކާތެއް ބޮޑު އަނިޔާއާއި ލިބޭނެ ގޮތަށް ނުވަތަ މީހަކު މަރުވެދާނޭ ގޮތަށް ފުރާނައަށް ނުރައްކާ ބިރު ކުރިމަތިވާފަދަ ގޮތަށް ކުރާ އަދަބެއް ކަނޑައަޅައި މި އިސްލާހުގެ ސަބަބުން ބާރުލިބޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެވަނަ ކަމަކަށް ނުރައްކާތެރި ފިޔަވަޅު ދުއްވުން ކުރުން ކަމުގައި ކަނޑައެޅުމަށް ގާނޫނުތަޢުޒީރީ މާއްދާއެއް މި ބިލުން ތަޢާރަފުކުރެވިގެން އެބަދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރު ގާނޫނު އޮތްއޮތުން އަދަދުގެނެސްފައިވާ ފާރަވާ ޝަރީޢަތުގެ މަރުބާރަކާތުގައި ފޯސް ކަރި ސާބިތުކުރަން އެބަ އުނދަގޫ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ ކުރި ކުރަކަ ހުރި މިހާރު އަނިޔާއެއް ނުލިބޭ ހަމަ ނޫނީވެސް މިހާރު ކަރުދާ ހަމަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެއީ ކުށަކަށް ނުވާ. ނުރައްކާތެރި ދުއްވުން އެއީ ކުށަކަށް ނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މި އިސްލާހާ އެކު މި ބިލާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހާރަކަށް އަނިޔާއެއް ލިބުނަސް ނުލިބުނަސް މީހުންގެ ފުރާނައަށް ނުރައްކާތެރި ގޮތަކަށް އެހެން، ސާފު ފިލިއް ބޮޑުކަރުދާސްކުރާއި ނުބައި މަގުމަތީގައި ދުއްވާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ހުރިހާ ކަންކަމަކީ ވީހާ ކުރިއަށް ގެނުވިއްޖާ ގޮތުގައި މި ބިލުން ކަނޑައެޅިގެން އެބަދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ބިލާ ގުޅޭ ސިޔާސީ ނަޒަރިއްޔާ އެއްކަލައިރީކަން ތަސްދީގުކުރެވޭ އެކީ މަނިކުފާނު ވިސްނައި، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބިލާ ދުރު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން އެބަ ޖެހޭ. ޖޭ ސިއާރީ ކޮމިޝަނުގެ އަޅުގަނޑުމެން އެދެނީ މި ބިލު ދުވާލު އިސްލާހު ހުށަހަޅާ ބިލުގެ ޢާއްމު އުސޫލު މަޝްވަރާ މި ކުޑަކުދިން ހިތަދު، ޝަރީޢަތުގެ މަރުބާރުގައި މިގެ ކުރިން ކޮމިޝަނަށް ހިސާބުގައި ކަން އާއްމު ބަލައި ރަނގަޅު އިސްލާހުތަކަށް މި ބިލުން ކުރުވެގެން މަރުބާރަކުގައި ފޯސް ހަރުދަނާކުރާ މަސައްކަތެއް ގެނެސްދޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ކޮމިޓީގައި މި ބަލައި ބާރުގަދަ ގާނޫނަކަށް ހަދަން ކަނޑައެޅިދާނެކަން ދޭން.

މިހާރު ވެސް ގާނޫނު އޮތޯރިޓީން ކުރުގެ އަރަބު ޝަރީޢަތުގެ މަރުކަޒުތަކުގައި ދެވޭ ގޮތަށް އޮންނަކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮންސްޓްރަކްޝަން އިމްޕޯޓްކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ކައުންސިލުތަކުގެ ބަޖެޓް ޚަރަދުކުރަނީ ނިސްބަތަށް ވެސް އިސްތިފާދާކޮށް އަންނަ މަސްޢޫލު އަދަދެއް ފެންނަން އެބަ ހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކައުންސިލުތަކުގެ ބަޖެޓް ވެސް އަދަދެއް ގަބޫލުކުރާ ގޮތަކަށް ކުރިއަށް އޮތް ތަނަކަށް ފަހަރެއް ބެލިޔަސް އެތައް ސަރަހައްދެއް ނުހިމެނޭ ކޮންސްޓިޓިއުއެންސީތަކުގެ ކައުންސިލުތަކުން އެބަ ހުރި. އަދި އަދަދަށް ގަބޫލުކުރާ ގޮތަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަރަބިޔާގެ އެކަނި މިކަން އިސްތިފާދާވާނެ ނަމަ މިކަން އޮންނަނީ އިސްތިފާދާވެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ތަރައްޤީ މަޝްރޫޢުތަކުގައި މި ކައުންސިލް ކުއްލިވަގުތު ތިބޭ ގޮތަށް އިންތިޒާމު ހަމަޖެހުން އަދަދުގެ ފާހަގަކުރަން. އެހެންނަމަ، މި ބިލު ފާސްވެގެން އަންނައިރު، ކޮމިޓީ މަޝްރޫޢުތަކުގައި މި ބިލާ ގުޅޭ އިތުރު މަސައްކަތް ހުރިހާ މި ހުރިހާ ކަމަކަށް ވެސް ބަލައިގެން ރަނގަޅު މަސައްކަތެއް މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކޮންމެހެން ކަމަށް އަދަދުގެ އެދިގެންނުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ބިލަށް ބަހުސްކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައި ވަނީ ޖުމުލަ 4 ގަޑިއިރު. އެއީ ޕީ.އެން.ސީ 2 ގަޑިއިރާއި 35 މިނެޓު. އެމް.ޑީ.ޕީ 33 މިނެޓު. ޑީ.ޕީ.އޭ 14 މިނެޓު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ 12 މިނެޓު. އެމް.އެން.ޕީ 12 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްނުވާ ވަގުތީގޮތުގައި ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 7 މިނެޓު. ފާހަގަކުރެވުނު މެދުކަމާއި ފޮރިވަގުތެއްގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވައިލަން. މިހާރު ވޯޓަށް ކޮމިޓީތަކަށް އަދި ބަދަލުވެ ދަންނަވައިލާނަން. އަދަދު ކުރިއަށްދާނީ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ކޮމިޓީތަކަށް އަދި ބަދަލު އިޢުލާންކުރުން. 1- މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި ޕީ.އެން.ސީގެ ފަރާތުން ހިމެނިވަޑައިގެންނެވި ބާރަށް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢުގެ ބަދަލުގައި އެ ކޮމިޓީއަށް ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހަސަން މުބާރަކު ދަށުގައި ހަމަޖެއްސުން. 2- ފައުޅު ތަރައްޤީއާ ބެހޭ ކޮމިޓީގައި ޕީ.އެން.ސީގެ ފަރާތުން ހިމެނިވަޑައިގެންނެވި ފޫދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީގެ ބަދަލުގައި އެ ކޮމިޓީއަށް ބާރަށް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢު ހަމަޖެއްސުން. އާދެ! ބަހުސަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު އަރުވާލުމުގެ ކުރިން ދަންނަވައިލަން. މި ބިލުގެ ބަހުސް މިއަދު އަދަދުގެ ގެންދާނީ 10:30އާ ހަމައަށް. އޭގެ ފަހުން އެޖެންޑާގެ އެހެން އައިޓަމަކަށް އަދަދުގެން ދާނީ. އެހެންވީމާ، އެ ވަގުތު ކުރިމަތީގައި ދަންނަވައިލާފައި ބަހުސް ފަށަންވެގެން އަދަދުގެ އެ ވަގުތު މި ދަންނަވައިލި މައުޟޫއަށް ބަލައި. ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ރިޔާޒުއަށް.

މާފަންނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ރިޔާޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު)އަށް އިސްލާޙު ގެނައުމަށް ހުށަހެޅި ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މީކާއިލް އަޙްމަދު ނަސީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ފަހަކަށް އައިސް މާލޭގެ މަގުތަކުން އަދި ރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްރަށުގެ މަގުމަތީ ނާސްރާންވުމުގެ ސަބަބުން، މަގުމަތިގައި ހާއްސަކޮށް ކުޑަކުދިންނަށް ވަރަށް ނުރައްކާ ބިރުވެރިކަމެއް އުފެދިފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އެކި ނުރައްކާތެރި އެކްސިޑެންޓުގެ ސަބަބުން ދުނިޔެ ދޫކުރި އެތައް ޒުވާނުންނެއް ފަހަކަށް އައިސް ގިނަވެގެން އެބަ ދޭ. ހަމަ އެއާއެކު މި އެކްސިޑެންޓުގެ ސަބަބުން އެތައް އާންމުންނެއް ރައްކާތެރިކަމާ އެކިގައި މަގުމަތީގައި ހިނގަމުންދާ އެހާމަ އާންމުންނަކަށް ބޮޑެތި އަނިޔާތައް ލިބޭ، ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ހާލަތަށް ގޮސްފައި މިތި ދިވެހި ޒުވާނުންނާއި އަދި އެކި އުމުރުފުރައިގެ ބަޔަކުން މިބަކަން ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންކަމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތަށް މި ގެނައު އިސްލާޙުން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިފަދަ ކަންކަމުން ދުރުހެލިވުމަށް ފިޔަވަޅެއް ދުރުތާ ފަރާތްތަކަށް އިތުރު ވިސްނުމެއް ލިބި ޝަރުޢީ ނަގައި މި ފިޔަވަޅުތަކުން ދުރުހެލިވުމަށް ބޭނުންކުރުން ބާރުއެޅިގެންދާނެ މި ޤާނޫނުން. ރަނގަޅަށް ބަލާއިރު ދެންމެގައި މި ޤާނޫނު ހަރަކާތްތެރިވުމުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިކަމަކީ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގެނައުމުގެ ފަރާތުން އެކަމަށް އަދި ޑްރައިވަރުންނަށް ކަނޑައަޅާ ޖަލުގައި ހުރުމަށް ޢަދަބު ވެސް މިހެން ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުލްރަޙީމު މޫސާއަށް.

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްރަޙީމު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްލާޙަށް ތާއީދުކުރަމުން. ޙަޤީޤަތުގައި މައްސަލަ ޖެހިގެންވަނީ ބަލާއި މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލެއް. އެހެންނަމަވެސް، ސުވާލަކީ މިވަރުން ފުދޭތޯ؟ ނޫން، ނުފުދޭ އިންސާފު. މިއަދުވެސް ފުލުހުން އަޅުގަނޑުމެން މި މައްސަލައިގައި އެބަ ދެކޭ މި ބަދަލުތަކެއް ގެނެސް

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ހުޅުމާލޭގެ ހައިވޭގައި ދާއިރުގައި 50 ކިލޯ މީޓަރަށްވުރެ ބާރަށް ދުއްވުން މަނާކަމަށް ބޯޑުޖަހާފައި ހުރި މަންޒަރު. ހާލަތު ދުއްވަނީ އެ ވަރަށް؟ ހަމަ ދުއްވާ އެއްވެސް މިހާރު ނެތް. އެއްގޮތަކަށް ބާރަށް ދުއްވާފައި ބޮޑު ނުރައްކަލުން. އަނެއްކާވެސް ބޭގައި އެކްސިޑެންޓުތަކުން ބާރަށް ނުދުއްވުން. ތަންފީޒުކުރާން އެބަ ޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ 50 މީޓަރުން 100 މީޓަރުން ފެންނަ ވަރަށް އެބަ ހުރޭ ބޯޑުތައް ޖަހާފަ. އެކަމަކު އެ ބޯޑުގައި އެ ބުނާ އެއްޗަކަށް ހަމަޖެހިލާނާ މިހާރު ފުލުސް ނެތް. ހަމަޖެހުންކުރުމަށް ފިޔަވަޅުއަޅާ މިހާރު ފުލުސް މި ޤާނޫނު ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އެ ޤާނޫނު އުސޫލުތަކުގެ ތަޢާރުފުން ރައްޔިތުންނަށް ކުރަމުންދާ ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ރައްޔިތުންނަށް އެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދައިދިނުމަށް ދޭތެރޭގައި ފިޔަވަޅުއެޅުން އެބަ ޖެހޭ. ސަރުކާރު އަޅުގަނޑުމެން އެ ބޭފުޅުން ސަރަހައްދުގެ ހިދުމަތް ދިނުމަށް. އަޅުގަނޑު ޖެހޭ ބޮޑު މަސައްކަތެއް ދުއްވާފައި 1500 މީޓަރު ބޯޑުތަކެއް ގާއިމު ކުރެވިފައި ރަސްމީކޮށް ބޭނުން ކުރުމަށް ހިންގާފައިވާ ދުއްވާ އުސޫލުތައް އެބަ ޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިހާރު ފުލުހުން ރަނގަޅަށް ބަލަމުން ކަނޑައަޅާފައިވާ. މިކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާހުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ދުވަސް އެއްގަލު މި ބޭނުމުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މި އިންޑިސްޓްރީ އެއްކޮށް ސަޤާފަތަކަށް ދިޔައި އެބަ ވޭ. އަޅުގަނޑުމެން ގޮތުގައި ބައްޔަކަށް ރައްކާތެރިކުރާ ފުލުހުންނާއި އިންޑަސްޓްރީ ސަރުކާރުގެ ދަށުން ވަރަށް ފަހަށް އެއްބާރު ކުރުމާ ދުވަސްވީ ޝަކުވާތައް އަންނަމުން އެ ދަނީ. ބަޖެޓަށް އަދި ފަރުމާކޮށް އެކި ގޮތްގޮތުން. އެހެންވީމާ، އެހެން ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބައިތަކުގައި މިހާރު އިންޑަސްޓްރީ ސަރުކާރުން ވަކިކޮށް، ދުއްވާ އެއްކޮށްސަރު މި ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން އިޖުރާއަތު އެބަ ޖެހޭ. އޭރު ކުރީއަށް އޮތް މުސްތަޤްބަލުގައި ހަމަ އިންޑަސްޓްރީ އެއްކޮށް މަސްއޫލު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ. ދުވަހު މިގެ ރިޕޯޓަށް މި ބައިތަކުގައި ހުރި އަސާސީ ކަމެއް ފަތުރުވެރިކަން ނުހިމެނޭ ދުއްވާ. މިގައި ވަރަށް ބޮޑު ސަމާލުކަމެއް ފަތުރުވެރިކަން ހިއްސާކުރުމުގައި އެކިތަންތަނުގެ ދުވަހުއެ އެ ދުވަސްވަރު ފަތުރުވެރިކަން ޤާނޫނީ ކަމެއް ވާން. އެއީ މި ގާނޫނު މެދު ގެނަސްގެން ފަސޭހައިން ދާ މި ސަރުކާރު ކަމެއް އެބަ ޖެހޭ. މި މީހުން ކަނޑައަޅާ ސަލާމަތީ އަދި މިންގަނޑުތަކާ ބެހޭ ކަމަކީ އެބަ ޖެހޭ. ދެން ދިވެހި ފަތުރުވެރިކަން ނުހަނު ދުއްވާ އެއްކޮށް ބޭނުންކުރާ ފަތުރުވެރިކަން ބާވަތްތަކާ ގުޅުން. ހަނދާން ކުރުމާއެކު ރިވެތި ފަތުރުވެރިކަން ދުނިޔެ ދަނީ ފާހަގަކުރެވިފައި. އަނެއްކާވެސް ފެނުނު ފަތުރުވެރިކަން ބާރުގައި ތަފާތު ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމަށް. ދުވަހު މި ބޮޑު ފަތުރުވެރިކަން ބާވަތެއް އާއި މިހާރު ހުރި މުޅި ސަރުކާރުގެ ދައުރު ބޭނުން. އަޅުގަނޑުމެން ގައުމު ހަމަ ފަތުރުވެރިކަން ބާވަތްތަކެއް ނުހިފިއްޖެ. މި ބޮޑު ހިންގުމަށް މި ވަރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަފާތު ފަތުރުވެރިންނާ ގުޅުނު ފިޔަވަޅު ބޭނުންކުރާ. ބޭސް މިވަރަށް ގޮތުގައި ހުރި ކަމަށް ބަލާއިރު އެކު ކަމަކަށް ދުއްވާ ހިޔާލު. ގަވާއިދާ ތިމާވެށި ވަރަށް މާބޮޑަށް ޙާލަތު ތިބި ދިވެހިރާއްޖެ އެބަ ޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މި ސަރުކާރުގެ ވަށައިގެންވާ ތިމާވެއްޓަށް ކުރި ތިމާވެއްޓާ މި ޝާމިލުކޮށް ފަތުރުވެރިކަމަށް ދާ ތަރައްޤީ އެބަ ޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މި އިސްލާހުތަކާ އެއްކޮށް މުޅި ސަރުކާރު ތަރައްޤީކުރުމުގައި އެއީ މުހިއްމު ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

އެހެންނޫނިއްޔާ މިހެން ނުކޮންނަން ބޭނުންވާ ނަތީޖާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ މަޖިލީހުގައި ނުރައްކާކަން. ނުރައްކާވެގެން ހަމަ ވަރަށް ގިނަ ހާދިސާތައް ހިނގައި ފުރާނައަށް ގެއްލުންވެފައިވާކަން. މިއީ ނޭނގޭ ކަމެއް ނޫން. ހަމަ ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެން އޮންނަ ކަމެއް. މާލެ އެކަންޏެއް ނޫން. އަދި ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގައި ވެސް މިކަން ހިނގަމުންދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، މިކަން ކާރިސާ އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅާއި އޭގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައި ފުރިހަމަކުރުން ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކާ ދާއިރާތަކުގައި އެބަ ފިޔަވަޅެއް އެއްވެސް ހިސާބެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްވެސް ސަރުކާރެއްގައި ފެންނަމަކުން ނާދޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެއާއެކު ނުރައްކާތެރިކޮށް ދުއްވާފައި ސައިކަލްތަކާ ހަރަދު އެ މީހާ ދުއްވާފަރާތުން ގެއްލުން ވެސް މާބޮޑުކަމެއް ނުވި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް މުހިންމުކަންބޮޑުގެން އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅުކުރަންޖެހިފައި އޮތް މަސްއަލައެއް. އެހެންވީމާ، މި މަސްއަލަ ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ފުލުހުން ގާތު އަހަރެން ކިޔައިދީ، ކަން ކަމުގައި ބޭނުންވާ މިކަން ކުރަން މި ބޭފުޅުން. މިކަން ކުރާނަމަ، ނުކުރާނަމަ. ނުކުރަނީސް ޖެހުނު އުވާލައި އެ މީހަކަށް ދުށުން ޖަރީމާކަމަކަށް ދުއްވަން ބޭއްވިމަ ނިމުނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނެއް އޮވެމެ އެއަށް ހަމަޖެހުންކުރުވަންޏާ އެއީ ބޮޑު މައްސަލައެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިއީ އެއީ ބޮޑު މައްސަލައެއް މިއީ. އެހެންވީމާ، މި އިސްލާހުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ނިމިގެންދިއުމަށްފަހު ރަނގަޅު ހާލު ބަދަލުވެގެން މިއަދު އަންނަންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، ހެޔޮ ނަތީޖާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނާނެ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސައުދުﷲ ހިލްމީއަށް.

<u>ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ސައުދުﷲ ހިލްމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ގާނޫނު)އަށް މި ހުށަހެޅޭ އިސްލާހަކީ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ފަހުން ވެސް އެބަ ފެނިގެންދޭ ނުރައްކާތެރި އެކްސިޑެންޓްތަކުގައި ޖާނު މަރުވެގެންދިޔަތަން. އަނިޔާވެގެންދިޔަތަން މަރުވެގެންދިޔަތަން ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ދުއްވި ކުއްޖާ ދުއްވި ރަނގަޅަކަށް ނޫނީ ތަފާސްހިސާބު އޮތްގޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަލައިލާއިރު އެއީ ރަނގަޅުކަމެއް ނޫން. އަދި ތަފާސްހިސާބު ވެސް އޮޅިޔާ ނޫން. އެހެންވީމާ، އެ ކަންތައްތަކާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ. ހަމަ އެއާއެކުގައި އެ ސަޤާފަތް ދުވެލި ގުޅޭ ދިރުމުގެ ނުރައްކާތެރި

މީހެއްގެ ގައިގައި ޖެހިގެން އެ މީހަކަށް ލިބޭ ވަރަށް ބޮޑު އަނިޔާތަކެއް ދިމާވެދާނެއެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވަން، މިއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރާ ބިލެއްކަމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ މީހަކު މަގުމައްޗަށް ސައިކަލުގައި ވިޔަސް ނުކުންނަނީ އެނބުރި ގެއަށް ވަންނާނެ އުއްމީދާ އެކުގައި. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ހާދިސާތަކުގައި، ބައެއްފަހަރަށް އެ މީހާ ދާން މި ޖެހެނީ އެ ހިސާބުން ސަރަހައްދުން ނޫނިއްޔާމު ހޮސްޕިޓަލަށް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ހާދިސާތަކުން މީހުންނަށް ދިމާވާ ގެއްލުމަށް ބަދަލު ދިނުމުގައި ދުއްވާ މީހުންގެ ޒިންމާ އުފުލުމަށް ބޭނުންވާ ފަދަ ގޮތަކަށް މި ބިލުގެ ބޭނުމަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން މި ބިލުގެ (ނ)، 7 ވަނަ މާއްދާ. ބިލުގައިވާގޮތުން އުޅަނދު ދުއްވާ ނުވަތަ މީހެއްގެ ފުރާނައަށް ގެއްލުމެއް ކުރިމަތިވެދާނެފަދަ ގޮތަކަށް ފުރާނައާ ނުރައްކާ ދިމާވާ އިންޝުރެންސް ކުންފުނިތަކުގެ ދުއްވާ ބާރު. އެހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިހާރު ބަދަލުކުރަންޖެހޭހެން އުޅަނދު، އިންޝުރެންސް އުޅަނދު، ބޮޑެތި އިންޝުރެންސް ވެސް މިހާރު އެބަ ބަދަލުކުރަން. އެހެންވީމާ، ބޮޑެތި ބަދަލުކުރާ އިންޝުރެންސް ކުންފުނިތަކުގެ ވެސް އެ އިންޝުރެންސް ފޮނުވާ ގޮތް ހަމަ ވަކި ކަމެއް ގޮތުގައި އިތުރަށް ބެލެހެއްޓުމަށް ކުރިމަތިލާ ކަންކަމުގެ އިތުރުން އެ ކަމަށް ބެލެހެއްޓުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ހަމަޖެހިފައި ހުރި ގާނޫނުތައް ނެތް. އަނިޔާވެރިކަމަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލުތަކެއް ހިނގާފައި އެބަ ހުރި. ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ވަރަށް ގިނަ ހާދިސާތައް ހިނގާ ވަރަށް ގިނަ ދިމާވާ ކަންކަން ދިމާވެގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ބަދަލު އެބަ ކުރެވެން. ގޮތަކުން އަޅުގަނޑުމެން އެކަމަށް އެބަ ދިމާވޭ. ކޮންމެ ދުވަހަކު ފާސްކުރެވޭ ވަރަށް އިތުރަށް ބަދަލުކުރެވޭ ކަންކަމެވެ. އެ ގާނޫނު ދިރާސާ ކުރުމުގައި ގާނޫނުގެ އިތުރު ހައްދުތަކެއް ވެސް ގާނޫނު ފާސްކުރުމުގެ އިތުރުން ކުރިމަތިވާ އަޅުގަނޑުމެން ތަކުރާރުކޮށް އެ ބޭނުމުގައި ހުށަހެޅުމަށް ވެސް ފުރުޞަތު ހޯދާ ދިނުމަށް. އެހެންކަމުން، މި ބިލަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން، އަދި މި ބިލު ވީހާ އަވަހަކަށް ފާސްކުރަން ވެސް ދެންނެވުމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލަށް.

ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތަށް، ޕީނަލް ކޯޑަށް މިކާއިލް އަހުމަދު ނަސީމް، ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިކާއިލް އަހުމަދު ނަސީމް ހުށަހެޅުއްވި އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ޤާނޫނުގެ 121-1ގެ ށ ދުރުން ކަސްޖެހުމުގެން، ދުރު ކަސްޖެހުމުގާ ގުޅޭ ގޮތުން (ރ)ގައި އުޅަނދު ދުއްވުމުގެ އުޅަނދު ދާއިރާ ބާރު ގާނޫނު އަދި ގަވާއިދުތައް ތަޙުޤީޤުކުރަން އެބަ އޮތް. ބައިސްކަލުގައި ފަސް މިހާރު ފަސް އުޅަނދު ދުއްވުމުގެ ގާނޫނާއި ގަވާއިދު ތަޅުއްޖެހުން ދުއްވަން އެ އޮންނަ ގަވާއިދުތަކާއި މިނަވަރުތަކާ ނުލާ ގޮތުން އުޅަނދު ދުއްވާކަން އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފަސް ވާހަކަދައްކާލަން ބޭނުންވާ އެއް ކަމެއް. ހަފްތާއަކަށް ބައިކު އެކްސިޑެންޓްތަކެއް ރެކޯޑުކުރެވޭ، ބޮޑެތި އަނިޔާތަކެއް ލިބިގެންދަނީ އެތައް ހާދިސާއެއް ހިނގައި ގޮސް އެ ހާދިސާތަކުގައި ތިބި މީހުންނަށް ނުވަތަ އެ ހާދިސާތަކުން ބައިވެރިވި މީހުން ކޮންމެހެން ޖަވާބުދާރީކުރުމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބޭނުމަށް އަޅުގަނޑު ލަފާދޭނަމަ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފަސް ވާހަކަދެއްކެވި، މިހާރު އަނިޔާއެއް ލިބުމުގެ ކުރިން، މިހާރު ހާދިސާއެއް ހިނގުމުގެ ކުރިން މިކަން ހުއްޓުވުން ގޮތެއް ހޯދުން އެއީ ކަމަކީ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ، ހާއްސަކޮށް މި ފުރުޞަތު، ޓެކްނޮލޮޖީ ފުރުޞަތު ކަމުގައި ވީހާވެސް އަދި ޓެކްސްޓްވީޑިއޯ މިނިސްޓްރީން ކަމުގައި ވީހާވެސް ފަސް މި އުޅަނދުފަހަރު ދުއްވާފައި ފަހަރެއްގައި މި ކުރުވެރި ހުއްޓާލާފައި ހުންނަ ޑިޖިޓަލް ސިސްޓަމަކާއި ގުޅުވާފައި މުޅި މި ފާއިތުވެ ނުދާ ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އެކަށީގެން ހުރި ސުލޫކު.

މިގޮތުން ހަމަ ފަސް އަނެއްކާ އަދި އެއްގަމުގެ ކުރިއަށް ޖެހިލާފައި ފަސް އަޅުގަނޑުމެން ޓެކްނޮލޮޖީ މިނިސްޓްރީ ފަސް އަދި ފުރުޞަތުގެ ޑިޖިޓަލް ސިސްޓަމް ފަސް މި އުޅަނދުފަހަރު ދުއްވުމުގެ އަދާކުރާ ދައުރުތަކާ ބޮޑު ކުރިއަށް ގެންދެވުމުގެ ބޮޑު ކުރުވިލައި ހުރި ކަނޑައެޅިފައިވާ އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަކަށް ނެތް ރިޕޯޓުކުރެވުނުއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިގޮތަށް ކަނޑައެޅިފައި ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި ތަޖުރިބާކޮށް އަދި ފަސް ހުއްޓުވުމަށް ކުރިއަށް ނެގުމަށް ފުރިހަމަ ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތިލާން ކަނޑައަޅައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން މި ދުރު ކަސްޖެހުމާއި ބެހޭ ގާނޫނު ވަނީ ރަނގަޅަށް ގެންގޮސް، މިކަމުގައި އުޅަނދުފަހަރު ދުއްވުމުގެ ހަރުދަނާ ކުރުމަށް ހުރި ފުރުޞަތު އެ ގަވާއިދު އެކުލަވާލެވިފައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފަހަރު މިހެން ގަވާއިދުތަކެއް މި ގަވާއިދުތަކާއި ޖާރީކޮށްފައި އޮތް ގަވާއިދުގެ ދަށުން ފައިސާ ޖޫރިމަނާ ކުރުމުގެ ކުރިން ގާނޫނީ ގޮތުން ބަހައްޓާ ގަވާއިދު ހަމަ ކަމެއް ކޮށްފައި ވީ ގޮތަކަށް ހުރިހާ ފަހަރެއްގައި ފުލުހުން ކުރުވެރިން ހަރުދަނާ ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ޖަވާބުދާރީ ކުރުމަކީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދިވެހި ރާއްޖޭގައި މިހާރު މި އުފެދިފައިވާ ހާލަތު ފަސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެއްގަމުގައި ފަސް ފަސްކުރަމުންދާ ނޫން. މިހާރު މާލެ ސަރަހައްދުގައި ބެލުމަށް ކުރުވެރިކަން ފަސް ފަސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބޮޑުސޮން

އެއްގަމު އުޅަނދު ދުއްވުމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދިވެހިންނަށް ވުރެ ގިނައީ ބިދޭސީންނޭ ވެސް ބުނެވިދާނެ. އެހާ ވެސް މާލޭ މަގުމަތީގައި ބިދޭސީން އެއްގަމު އުޅަނދު ދުއްވާ މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ. ޔާފަތްކަރާކާތްތޮ ބިދޭސީން މި ކަމުގައި އަހުލުވެރިކުރުވިފައިވޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދެ މުއައްސަސާ ފުދު ކުރުވެންޖެހޭ ސުވާލު. ތަރައްގީކުރެވޭ ގާތް ބަދަލުކުރަން އުދަނގޫ ކާބައިތޮ ގެންގުޅޭ ދިނުމަށްޓަކައި؟ ބިދޭސީއަކު ތަރައްގީ ކަރާ ބަދަލުކުރަން ބޭނުންވާ ދެ ތަރައްގީ ދިނުމަށް ސަރުކާރުގެ ރައްޔިތުންގެ ރަނގަޅު އުޅަނދު ދުއްވާ ތަރައްގީކުރުމުގައި ގެންދަވާ މިންވަރަށް އެބަ ޖެހޭ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް ރަނގަޅުކުރަން، ރަނގަޅުކުރަން އެކަން ކުރަން. މަގުމަތީގައި އެ ސަލާމަތީ ދިރާސާކުރާ ދިރާސާތައް މިހާރު ދިރިއުޅުމުގައި ވެސް ބޭނުންވާ ދިވެހިން އެބަ ހުރި ކަމަށް ވެސް. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މި ކަންކަމުގައި ތަމްރީނު ގާނޫނު މި ގާނޫނު ގޮތުގައި އާ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ދެވޭ ތަރައްގީއެއް ދެއްވާށެވެ. އެއް ގޮތަކީ މަގު ކަންކަން ރަނގަޅު ދިވެހިން ޔާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުސަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުމާލެ އުތުރު ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝަރީފަށް.

ހުޅުމާލެ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަރީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 121 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ހުރަސްއެޅުމާ އިސްލާހު ވަރަށް ރަނގަޅު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތްހަމަޖެހުން ބޮޑު މި އިސްލާހަށް ތާއީދު ވެސް ކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ފާސްވެސްކުރާނަން. ސުވާލަކީ އަޅުގަނޑުމެން މި ފާސްކުރާ ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ އަމާންކަމާއި ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ބާރު މި ފާސްކުރާ ގާނޫނުތައް ތަންފީޛުވުމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހަމަޖެހުން ދިރުމި ޔާގަރަކާތްތޮ. މިއަދު އަޅުގަނޑު އެބަޖެހޭ ގާނޫނުތައް ހަދަން. މިކަން ވެސް ތަންފީޛުކުރުވުމަށް ބަޔަކު ތަންފީޛުކުރަން ޖެހޭ މީހުން އަސްލުގާ ވެސް އަހުލުވެރިކުރުވަން ބޭކާރު ވެސް ގާނޫނު ހަދަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު މިހެން މި ދަންނަވައިލަނީ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ސަކި ޗާޓުގައި އިންޑި ރައްކާތެރިވުމަށް އަލަތުން ބޭނުން ޖަހާފައި، ދުނިޔޭގެ އިސްތިއުމާލުކުރާ ފާރަމާތަށް 500 ރުފިޔާއިން ޖޫރިމަނާކުރާނެ ކަމަށް ޖަހާފަ. ތަންފީޛުކުރުމުގެ އެންމެ މަތިވެރި ޖީނާ އާ ބަލައިގެ ބޭނުގެގައި އެޅިފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުލުހުން ވެސް ހައްދަވާ ގޮތަކީ، ހުސްޓީމުގައި ނޯޓިސްކުރާތީން އެކާ މާތުއަހަން ވަނދުގެން ހަމަ އަރާމުގައި ގޮސްދޭގައި އިންސާނުވެއްޖެން، އެއްކަލަ ހަމަ ބޮޑުގައި ޖަހާލައި އެބަ އިންދޭ ސަލާމްވާ،

ބޭރުގައި ޖަހާފައި އުޅެނިކޮށް ސަލާމަތު. ކޮބައިތޯ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގޮތްތަކެއް އެބަ ހުރޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގާނޫނުގެ 515 ވަނަ މާއްދާއަށް ފުށި ދައުލަތް ހިމާޔަތްކޮށް ރައްކާތެރިކުރުމަށް ބަލައި ކޮރަޕްޝަނާއި
ފަސާދައަށް ޖާގަދިނުމަށް ބަލައި ވަރުގަދަ ގާނޫނެއް އަޅުގަނޑުމެން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން، 20 ވަނަ މަޖިލީހުން
ވެސް ފާސްކޮށްދިނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒަމާނުގައި މި ދައުލަތުގެ ފަސާދައަށް ދެކޮޅުހެދޭ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ދައުލަތް
ތުހުމަތު ފާހަގައަށް ނިމުމެއް އަތުވެއްޖެތޯ؟ ކޮބައިތޯ މި މައްސަލަ އުޅޭ ދިމާވަނީ؟ ތަންފީޒު މުއައްސަސާގައި އެބަ ތިބި
ބަޔަކު ފޫހިވެފައި ތިބި ބަޔަކާވާދޭ ދުލު ފަދަން. ބަޔަކާވާދޭ ދުލު ތިބި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކުގައި ފަރިއްކޮޅުވައި ބޮޑެތިކޮށްފައިވާ ކުރަ ބަދަލުތަކެއް. އަޅުގަނޑު މި ދައުލަތުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތް
ސަރުކާރުތަކުންނާއެކު ދިވެހިރާއްޖެ ބަޔަކުގެ މިސްރާބަށް ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައިން ދައުލަތް މި ތުހުމަތު ތުހުމަތެއް
ހުށަހަޅައިދެއްވުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތް ހިއްސާވާ ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ހުރިހާ ކޮންމެފަރާތަކަށް ޕްރޮފެޝަނަލް
ހުރިހާ ބަޔަކު ނުލައިވެސް ޕްރޮފެޝަނަލް ސިޔާސީ ރަނގަޅު. ނޫން ގޮތަކަށް ފާހަގަކޮށްލަން މި ޒަމާނު
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަރުކާރުތަކުން. އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ މި ދައުލަތުގެ އެއްވެސް ފަރާތަކުން، އަޅުގަނޑު މި ދައުލަތް
އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަ ގާނޫނުތަކާއި އަޅުގަނޑުމެން މި ހަމަ ގާނޫނުތަކުން، އަޅުގަނޑުމެން ދަހާރުގާ ގާނޫނުތަކުން މި
ތަންފީޒުކުރުމަށް ބަލައި އަޅުގަނޑުމެން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން މިހާ ކުރީގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ވެސް މަޖިލީހުން އެ
ކަންކަން ކުރައްވާފައި އެބަ ހުއްޓޭ، ތަންފީޒު އެބަ ކުރޭ ކުރެވޭ ސަރުކާރު. ތަންފީޒުކުރުމަށް ބަލައި އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި
ރައީސްގެ އިޖުރާއާ އެއްކޮށް ވަރަށް ދިރިހުރިގޮތަށް އެއްކޮށް ބަނގުރަށްފަދަ މި ގާނޫނު، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ތިން ބާރު
ވަކިވަކިއަށް މި ނިޒާމުގައި މިއަދު ގާނޫނު ހަމަ މަޖިލީހަށް މިއީ. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ގާނޫނުތަކުން ތަންފީޒުވާތީ މަސްއޫލިއްޔަތު
މަސައްކަތްތަކާއި ކުރައްވާނެކަމަށް ކަމަކީ އަޅުގަނޑު ވެސް ގެނެސްދެވިއްޖެ މިހާރު. އެކަން ކުރައްވާނެކަމަށް ކޮންމެ ކަމަކާމެދު. މިހާރު މި
ތަންފީޒު މި ހަމަ ގާނޫނުތަކުން އަޅުގަނޑު މި ބާރު އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޔަކު ރައްޔިތުންގެ އަމާނާތައް ސަރުކާރުތައް
ރައްކާތެރިކުރުމާއި ރައްޔިތުންގެ ހަމަޖެހުމަށް ބަލައި މިފަދަ ބޭނުން މަޖިލީހުން ވެސް އަދި ފުށި ދައުލަތް ވެސް މި އެންމެހާ
ބާރުވެސް ޚިޔާނާތްގެ އަމިން ބާރުވެސް ފައިސާއިން އަޅުގަނޑުމެން ބަލަހައްޓަން ދިވެހި އެންމެހާ. އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން
ބޭނުންވާ ސުވާލަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ ކަންތައްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ބަހައްޓަނީ
ޔަގީނު އެއްގެ ފަހަރަކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ އަޅުގަނޑުމެންތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންކަންމަތީން، ޙާޟިރުކަން،
މަގުމަތިން، ޢާއިލާތަކުން، ތަޢުލީމުކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ހުރިހާ ކަންކަމުގައި ރައްޔިތުން
ދައުލާ ފަރާތައިން ރައްޔިތުން އެބަ އަޅުގަނޑުމެންނާ ދާދިފަހުން އިތުބާރުގެ ގޮތުން ފަރާތަކުން އެބަ ދައުލާތަކުން.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކުރެވޭނީ ރައްޔިތުގެ ކަންކަމެއް ނުހި ގޮސް ކަންތައްތަކެއް ބަލައި ބޭނުންކުރުމަށް ބަލައި ވެސް

ގާނޫނެއް ހަދަންޖެހިއްޖެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން ވީމާ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ރައީސަ ވާހަކަނުދައްކާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިރަށް.

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުލްއުޞޫލު ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅާފައި މި އޮތް އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު، މިހާރު ޖިނާއީ ހުކުމްގެ ނިޒާމު އޮތްގޮތް މިގޮތަށް ބަދަލުން ދުއްވުން އަދި ނުރައްކާތެރި ގޮތަށް ދުއްވުމާ ދުއްވުމަކީ އެއީ ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ގޮތުގައި ނުބެލުން އިންސާނީ. މިއީ ކުށެއް ކަމަށް ކަނޑައެޅިފައި މި ވަނީ އަސާސީގޮތުން ޤާނޫނީ ބައްޓަމާ ނުރައްކާ އެ ސަލާމަތީގައި އަޅުގަނޑުމެން ބެލުމަށް މި ދަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެބަ ފެންނަ އަދި ގޮތްތެރޭ އިސްލާހުގެ ދެންނެވި ގޮތަށް މިކަން މިހާރުވަނީ ބަލާއިރު ދަރުބާރުގެ ރާނަވިފައިވާ. އެހެންނަމަވެސް، މިއީ މިނިސްޓަރ މި އަދި، މި އިސްލާހާ ހަމައެކަނި އަސްނާދުވާ ވަރަށް ގިނަ ގޮތްގޮތަށް ބެލެވެން އެނގޭނެ. މިހެން ދިމާވާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން ކުރިން ގެއްލުންތަކާ ހުރި ގޮތްތަކާ، ބޭނުން ރަޖިސްޓްރީކުރާ ކާރިޔަކު ހިނގާ ބޮޑުމީހަކު އެ ވައްޓާލާ ވައްކަން ވެފައިވާ އެއްޗެއް ވާއިރު، އެ ގޮތަށް ބެލެވޭ ގޮތަކީ މިހާރު ވެސް ކުރުމާ ގޮތަށް ކުރަނީ. އެކަމަށް ކުށްކުރާ ގޮތަކުން ހުކުމް ކުރަނީ. ދުވަހަކު އެ ކަމަކު ބައެއްގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށް ދޮށް ފުރަތަމަ ހުރި އެތައް ބޭފުޅުންނަށް ހަމައެކަނި އެ ނިޒާމު، ދެން މިދެންނެވި ހުކުމްގެ ގޮތުގައި ކުށެއް ކަމަށް ކަނޑައެޅިފައި ހުރި އެބަ ހުއްޓެވެ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެއީ ބަދަލުވާން ޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ ޖިނާއީ ހުކުމްތަކާ ގުޅުންހުރި ގޮތުން ބަދަލުކުރެވުނު ގޮތުން ކަމަށް. އެހެންވީމާ ކަމަކީ ބައްޔެއް ބޮޑުވުމުގެ ނިޒާމު ބަލަހައްޓައިގެން ކުރުމަށް. މިހާރު މި އިސްލާހުން، އަޅުގަނޑު ވެސް ސަމާލުކަމަށް ދަނީ ކަމެއް އޮވޭ. މި އިސްލާހާ ރިޕޯޓު ވެސް ބަލައިގަނެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މީހުން ކިޔަން ބައްލަވާފައިވާ. މީގެ ބައިގައި ވަރަށް ގިނަ ކަމެއް ހުއްޓޭ. އަޅުގަނޑު ބާރުއަޅާލަނީ މި ވަގުތު ވަކިކުރާ ރާއްޖެއަށް ބަލާއިރު ކަމަކީ އެ ކަމެއް ވާނެތީ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރުވެސް ވަކި ކަމަކަށް އެހެން ފަދަ ގޮތް. މިހާރު މި އިސްލާހާ އެއްކޮށް އެއްބަސް ނުވެވޭ ކަމަކީ އަދި ޙަޤީޤަތުގައި ބަލާފައި މިހާރު 2.0 ގަތުގައި ވެސް މި ނިޒާމު. އެހެންވީމާ ކަމަކީ ބޮޑު ކަމެއް އޮތް ދެން ފާހަގަކުރުމަށް

ޓްރާންސްފޯމޭޝަން. ބަޖެޓު ނިޒާމު އެބަ ހުރި. ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި މި ކަން ކުރޭ އެބަ. މާލޭގައި މި ވަގުތަށް މިކަން ކުރެވިދާނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެއީ ޑިޖިޓަލް ފޯނުން. އާންމުކޮށް ކޮންމެ މަގެއްގައި ޑިޖިޓަލް ބަދަލުތަކާއިގެން މިކަމުގެ ނުކުރެވޭނެ. މިގޮތުން އާންމު ރައްޔިތުންގެ އެއްބާރުލުން މި ޖުމްލަ ގާނޫނުތަކުގައި، މަޝްވަރާގެ އަމާންކަމުގެ ގާނޫނުތަކުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވާ އެއްޗެއް. އެންމެންގެ، އެންމެހައި ރައްޔިތުންގެ އެއްބާރުލުން ލިބިގެން ނޫނީ މި ތަންފީޛުކުރެވޭނެ. ހަމައެކަނި ކޮންމެ ގޮތެއްގައި ޑިޖިޓަލް ބަދަލުތަކެއްގެންނެއް ވެސް އަދި މި ކަމުގައި ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ގަވާއިދުތަކާއިގެން ދިވެހިރާއްޖޭ އުފެއްދިގައި މި ޤާނޫނަ ގެނުން ބައެއް ތަރުތީބުކުރައި ދޭ ޒީރޯން. އަސާސީ ތަރުތީބުކުރުން ނަހަމަ. މިޓިސަގައި އެބަ ޖެހޭ. އެހެންޏާ، ގާނޫނާއި ހަދަމުގުޅުމާ އަ ގާނޫނު ވާންޖެހޭނެ މާނަގެ ހުރަސްއެޅުމާއި ބޭރުން ވެސް އަދަބުދެވޭ ގާނޫނުތަކެއް. 2.0 ގައި އުޅޭއިރުގައި މާލޭގައި ދައުލާ ނުވަތަ ރާއްޖޭގައި ދައުލާ ސަރުކާރުގައި ކުރާއި މި އެއްޗެހި ޓެކްނޮލޮޖީގެ ގޮތުގޮތް މިހާރު އެބަ ހުރި. އެގޮތަށް ކުރެވޭން މި ގާނޫނާއި އަދި ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންވާ ބަދަލުތައް އައިސްފައިވާ ނުނިމި ގާނޫނީ ތަރުތީބުތައް ނިމުނީ މި ސަރުކާރުގެ ރިޔާސަތުގެ ދަށުގައި ހަމައެކަނި. އަދި މި ކަމުގެ ހުރިހާ ގޮތެއް އުސޫލުތަކާއެކު ދިވެހި ތަރައްޤީގެ މި ކަންކަމަށް އިސްލާހުތަކާއި އެކުލެވޭ ކަންތައް.

ގާނޫނުގައި ވެސް މިހާރު ތަރުތީބުކުރެވިފައި ހުރި ގޮތް. ފުރަތަމަ ކަމަކީ އެއީ ޓެކްނޮލޮޖީ ނިޒާމުން. ދެން މި ޤައުމީ ސިޔާސަތު ހިނގުމުން. މިކަން ތަންފީޛުކުރުމަށް ދިރާސާކޮށް ދިނީ ކަމަށް ފުރުޞަތު ތަންފީޛު ސިޔާސަތުން ތަންފީޛު ކަމެއް ނުކުރެވޭން ކަމަށް ފުރުޞަތު އެބަ ހުރީ ޝަރުޢީ އަދި ހަމަ ގާނޫނީ ދައުރު. ގާނޫނު ކަމުގެ ތެރެއިން ގާނޫނު މި ވަގުތު ހުރި. ގާނޫނީ ތަރުތީބުކުރުމުގެ މިނިވަންކަން ވެސް ގާނޫނު ހަމަޖެހުން މި ތަންފީޛުކުރުމުގައި ވެސް ގާނޫނު ފާސް ކުރުމަށް ހިޔާލުތައް. މި ތަންފީޛުކުރުން ހުރި ވެސް ޓެކްނޮލޮޖީއާއި ގާނޫނު ނިޒާމާ ތަންފީޛު އިދާރާތަކަށް ގާނޫނު ކުރުމުގެ މި ގާނޫނުގެ ދައުރުގައި ތަރައްޤީ ކުރުމަށް، ގާނޫނު ޝައުގުވެރިވަނީ.

އެއީ ބަޔާން ގާނޫނުގައި މި ހުށަހެޅުމުގައި ވަރަށް މުހިންމު ޤާނޫނީ މަސައްކަތް އަދި އަނެއްކާ ގާނޫނުތަކާ ވަރަށް ކަންކަމާ ދެކޮޅު ހަމަހަމަކަމުގައި ބާރުވެރިކަމާ މި ހިސާބުގައި. ބަޔާންކުރުމުގައި ވެސް އެއީ އިތުބާރުހުރި ސަރުކާރު، ކަންކަން ފާހަގަކުރި. ބޭނުން އެކަހެރިކޮށް ހިމާޔަތް ގާނޫނީ ދިރާސާތަކުގައި ދެކެވުނު ގާނޫނުގައި މި ބަލަހައްޓަން އޮވޭ. އެކަށީގެންވާ، ހަމަ ދިރާސާކުރުމުން ގާނޫނުގެ ހިސާބު އެކަމުގެ ނަތީޖާގައި އެބަ ހުރޭ. ކަމަކީ ބާރުވެރިކަމާއި ގުޅުން ބޭނުންކުރާ ސިޔާސަތުގެ އިދާރީ ކަމެއް ކުރި މި ކަމުގައި އިސްލާހު ކުރުމަށް ދިނީ ގާނޫނީ ގޮތުން ބަލަން. ގާނޫނީ ގަވާއިދުތަކުގައި ވެސް އަދި ޓެކްނިކަލް ވެސް އުސޫލުތަކުގެ މަޤާމުތައް ހަމަ ކަމަށް ބަލައިގަނެވޭ ބޮޑު ގާނޫނީ ކަމެއް މި ދައުލަތް ކަމަކީ ބާރުވެރިކަމާ ވެސް އުޅޭ ބޭ. ގާނޫނު އެއްބާރުލުންދީ މި އިސްލާހު ކުރުމަށް، ކަމެއް އެ ޤާނޫނީ ތަރުތީބުތައް މި ޤާނޫނީ ކަމުގެ ދިރާސާކުރަނީ ވެސް މިކަން ފިޔަވަޅުތަކަށް ޓެކްނޮލޮޖީގެ ގޮތުގައި ކަންކަން ކުރުމާ މި ގާނޫނު ދެކެވުނު ކަމެއް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢުއަށް.

ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޖިނާއީ)އަށް ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލް އަޙްމަދު ނަސީމް ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ޖަލުތަކުން ފުރިހަމަ އަދި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެކަމުގެ ސަލާމަތް ފާބައި މަސްތުވާތަކާ ބިޓޭން ކަމުގެ ވެރިކަމާ އިދިކޮޅު ޒަމާނުން ހުރަހެއްޓުމަ ވެސް އެކަމަކަށް ތާއީދުކުރަނިކޮށް ދެކޮޅުޖަހައި އެކު ޕާޓީވެރިކަމެއް ހިނގާފައިވާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާ ކަންތައްތަށް ވެސް މި ވަގުތު ގެންނަންޖެހޭ މުޅިން އިސްލާހުގައި ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގާނޫނު ހުށަހެޅުއްވި ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތްތަކެއް އަދި ބޮޑު ގަރާރުތައް ފާސްކުރެވިފައި ވިޔަސް މިކަމުގައި ހުރިހާ ވެސް ކަންތައްތަކެއް ނުވާތީއާއި ފުލުހުންނާއި ސަރުކާރާ ވެސް މި މައްސަލަތަކުގައި ބުރަ ތަދު ކުރަމުން އަންނަ ވަރަކީ އެއީ ކޮބާ. މި ޤާނޫނާ ގުޅިގެން ކުރިއަށް ގެންދާ މަސައްކަތުގެ ތެރޭގައި ރުޅިވެރިވުން އަދި ދިވެހި ރާއްޖެތަކުގެ ހުރިހާ ޢާއިލާތަކަށް މި ދަނީ ގެއްލުންތަކެއް ލިބިގެން. އެކަމުގެ ބޮޑު ބައެއް ބިލުތަކުން ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ނުރައްކަލަކީ އެއީ މި ޤާނޫނު ހެދިފައިވާ ގޮތަށް ޢަމަލުކުރާ ގޮތާއި އެކު ބޭނުންކުރާ ގޮތް ކަމުގައި ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. ހުރިހާ ބޭފުޅުންނާއި ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ސަލާމަތީ ގޮތުން ގެންނަ އިޞްލާޙެއް ކަމުގައި މި އިޞްލާޙު ދެކޭތީ ސަރުކާރާއި ދެކޮޅު ހައްލެއް ވެސް ހޯދޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރުގެ ޤާނޫނުގެ ތެރޭގައި ޖަލަށް ލާ މީހުން ނުކުމެވޭނެ ގޮތެއް ވެސް ނެތް ގޮތަށް ދެކޭ ބޭފުޅުން ވެސް ތިބި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރުގެ ޤާނޫނު މިހާރު ފަރުމާކޮށްފައި އޮތް ގޮތުން ގުޅޭގޮތުން ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުމުގައި ޤާނޫނުގެ ތެރޭގައި ވަކިން ދިމާވާ މައްސަލަތަކުގެ ސަބަބުން ވެސް ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތައް ބޮޑު. މިހާރުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ވަރަށް ގިނަ ޒުވާނުން 24 ގަޑިއިރު މަސައްކަތްކުރަމުން ދާނެ ގޮތެއް ނެތި ޖަލުގައި ތިބޭ ވަގުތު ވަރަށް ދިގު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރު ޤާނޫނުގެ ތެރޭގައި ހުރި ފުރުޞަތުތަކާއި ގުޅިގެން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ މަސްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރުމަށް ވެސް ޚާއްޞަ ޤާނޫނީ ގޮތުން ފަރުވާ ދޭން ޖެހޭ. މިއަދު ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން ވެސް ޤާނޫނީ ގޮތުން އިޞްލާޙު ގެނައުމަށް

ނުކުރެވުނުތީވެދެތެރޭގެ ހާލަތަށް ބޯސްފެއިލާ ޖުލާއިއުގެ މަސްޖަދު އަޅުގަނޑުމެން ފެށިގެންދިޔައީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިފަދަ ޤައުމީ ބޮޑެތި މައްސަލަތަކާ ކުރިމަތިވާއިރުގައި މިގޮތަށް ހުރި ވަރަށްގެންޖެހޭ ހުރިހާ ދާއިރާތަކަށް އަލިއަޅުވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިގޮތުންނާއި ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ވައިސަންސް ކުރި ސަރުކާރުން ދެއްވާ ނުވަތަ އުނދަގޫ ދެއްވާ މިހާ އޮންނަ ގޮއިން ތަޅުދަނޑި ހިފުއިގެން ދާއިރު ފުރުޞަތަށް ނަންގެވި. އަޅުގަނޑުމެން އެހިސާބުން އެބަޖެހޭ ޖަވާބުދާރީކުރުވާ ނިޒާމެއް އޮންނަން. ކޮބާ ހަމަހަމަކަން ބެލެހެއްޓުމާ ގުޅޭ 18 އަހަރުންވާ ކުއްޖަކު ޖަވާބުދާރީވާ ފަރާތަކީ ކާކު؟ މިއީ ގޮތްތެރިއްނެތީ، ނޫނީ މައިންބަފައިންތޯ، ނޫނީ ސަރުކާރުގެ ޖަވާބުދާރީ ނިޒާމެއް އަޅުގަނޑުމެން ގެންގުޅެނީ ކީއްވެގެން މިގޮތަށް ދާއިރާ ބަލާލެވޭ އަންނަނީ. ދެން ހަމަހަމަ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅުގައި ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާއަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިގޮތަށް މިހާރު އިންޓަރނެޓު އުޅަނދު ބޭނުން ކުރުމާއި ޑިޖިޓަލް ވިސްނުމުގެ އަޅުގަނޑުމެން ޑިސްކަނެކްޓު އިންޓަރނެޓު ނުހުށަހަޅާފައި ފޯނު ހަމަ އަތުގައި އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، ދައުލާ އުފެދުމާ ދެމެހެއްޓުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މާލިއްޔަތު ކަމެއް ހެދުމާ ކާމިޔާބު ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ މި ދައުރަށް، ހުރިހާ ކަމެއް ދާދި އެކަނިތާ ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަމަ އަތޮޅުތަކުގެ ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށުގައި ވެސް ހަރުދަނާކުރި އެކަނިވެރިކަމުގެ ކުރިމަގުން ހިނގަމުންދާ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ކާމިޔާބު އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ސިޔާސީ ޚިޔާލެއްގެ އަދި ތަފާތު މަޤާމްތަކުގައި ހުރުމާއި ދިރިއުޅުން ގެނެސްދެނީ ދުރާލާ ބަދަލެއް ކަމަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް މި އިސްލާހުގައި އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ފަދައިން ދަރިންނަށް ވެސް، އަޅުގަނޑުގެ ފަރާތުން ނިންމައިލަން. ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް ވަގުތު ދެއްވީތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަހްޒާނަށް.

ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަހްޒާން ވާހަކަދައްކަވައިދެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާނަން ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމްގެ ޤާނޫނު)އަށް ހުށަހެޅިފައި މިވާ އިސްލާހަށް، މި ގުޅިގެން އިސްލާހު ހުށަހެޅުއްވި ގަޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއިލް ނަސީމަށް (މީކާއިލް އަޙްމަދު ނަސީމް) ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އާދެ! ރަށްފުށުގައި ވެސް މިއީ ވަރަށް ގުޅިގެން އިސްލާހެކެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ފަދަ ހިނގާދިޔަ ހާދިސާއަކީ ކާރިސާއަކަށް ބަލައިލާފައިވާއިރުގައި ވެސް މި

ބިލުގެ މުހިންމުކަން އަޅުގަނޑަށް އެބަ އިހުސާސްވޭ. އަދި މި ފަހުން ހިނގާދިޔަ ހިތާމަވެރި ހާދިސާގެ އިތުރަށް ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ޗާރަގަދުކަރުވި ގޮތަށް ރާއްޖޭގެ ބޭރި ލިންކު ރޭޖުމަށް ނުވަތަ ރާއްޖޭގެ ބޭރި ރަށްރަށް މިސާލަކަށް، ކުޅުދުއްފުށި ސިޓީ، އައްޑޫ ސިޓީ، ފުވައްމުލަކު ސިޓީ، ޏ.އަތޮޅު ކަހަލަ މިހެން ހުރި ތަންތަނުގައި ހިނގާފައި ހުރި އެކްސިޑެންޓުތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި މިފަދަ އިސްލާހުތައް ވަރަށް މުހިންމު ކަމަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އަބަދު ވެސް އަޅުގަނޑު މި ދައުލަތު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން މި ފާއިތުވެދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ވެސް ނިމިގެންދިޔަ މަޖިލީހުން ވެސް އަދި އޭގެ ކުރީ މަޖިލިސްތަކުން ވެސް އެބަ ހުއްޓޭ ގާނޫނުތައް ހެދިފަ. ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ތަޝްރީޢީ މަޖުބޫރުކުރަނީ ގާނޫނުގައިވާ ގޮތަށް އަމަލުކުރުން މީގެ އެންމެ ބޮޑު ހިތާމަޔަކީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބިނާކުރަނީ ވާހަކަތަކުން ދެކޮޅު، ރަނގަޅަށް މަޝްވަރާކުރުވި އަދި ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ވެސް މަޝްވަރާކޮށްގެން ކުރެވި މި ގާނޫނަކަށް ހެދިދާން. އެހެންނަމަވެސް، ތަންފީޛު މަރުޙަލާގައި މިކަން ވެސް އެންމެ މުހިންމު. ބަޖެޓްގައި ދެންމެ ބާރަށް ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝުޖާޢު އާ ފާހަގަކޮށްލެއްވި ގޮތަށް މި އުމުރު ހަމަނުވާ ކުއްޖާ ސައިކަލު ދުއްވާ އޮތީ އަދި އެ ސައިކަލުގެ ވެރިފަރާތް، ހަމަ ސީދާ ވެރިފަރާތަށް ދަޢުވާކުރެވޭ ގޮތަށް ދައުލަތުގެ ގާނޫނު މަޖުބޫރުގައި ދިޔު ބަދަލުކުރަން އެބަޖެހޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އުމުރުން 18 އަހަރުންވާ ކުއްޖަކު ސައިކަލު ދުއްވަން ލައިސަންސް ވެސް ސައިކަލު ތަޢުލީމީ ދޫކުރެވިގެންނުވާނެ ނުވަތަ ކާރު، އެއްވެސް އިންޖީނުލީ ނުވަތަ އިންޖީނުނުލާ ވެހިކަލެއް ވެސް ދުއްވައިގެންނުވާނެ އުމުރުން 18 އަހަރުން ކުޑަކުދިން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ރަޖިސްޓަރީގެ ވެރިފަރާތް ހަމަ ސީދާ ޒިންމާވާންޖެހޭ ގޮތަށް، އެ ފަރާތަކާ ދަޢުވާކުރެވޭ ގޮތަށް މި ގާނޫނަށް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ ބަދަލުގެންނަން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ ފާއިތުވެ މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ހިނގާދިޔަ ހުރިހާ ހިތާމަވެރި ހާދިސާތަކަކީ ޓްރެފިކް އަޅުގަނޑު މިހެން މި ދަންނަވަންޖެހުނީ. ކާރުތަކުވެސް ވަރަކަށް އޭގެ ސަބަބުން ވެސް ބައެއްފަހަރު އަންނާނެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު ވެސް ފެނިގެން މި ދަނީ ކުރީ އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ކުޑަކުދިން ދުއްވަމުން ދިޔައީ. މާލޭގައި ކުޑަކުދިން ދުވާލުގައި ނަމަ ފުލުހުންނަށް އަދި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުލުހުންގެ ފިޔަވަޅު ވެސް އޮތް. އެކަމަކު ވަކިން ބަންދުކުރަން ކުރިއަށް ރޭގަނޑު ފުލުހުން އެ ތިބީ ބަލާ. އަޅުގަނޑު ފުލުހުންގެ ބާފުލުހުންނަން ގޮވާފައި ބަނދަރު ބަލަހައްޓަވާ ނުސްފަރު ކަރު މި ބާބުކޮން މި ދިޔުންބަލާ. އެ ބާބުކޮން ބަދަލު އަޅުގަނޑުގެ ޤާނޫނު. ސައިކަލުގެ ވަރަކަ ނަންބަރުތަކަކީ ނުން. އެ ނަންބަރު ބެލުނަސް ނަމަ އެއީ ކޮން ސައިކަލަކަށްތޯ ގައިމު ވެސް އެނގެން. ހުއްބަންގާ އަޅުގަނޑުގެ މުނަން ބަދަލުކޮށްގެން ދޫ. އަޅުގަނޑު މިއީ އެއް ބާވަރުސްކަމް ވެސް ދޫނުވާ އަޅުގަނޑުގެ ދޫނަން އެ ބޭރުގެން ބަދަލުކުރަން. ސައިކަލުތަކަން ބަދަލުނުވި. ގަވާއިދު ހުޅުވު މިހުންނަން ބަދަލުވި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރައްވައިފި ކޮރަޕްޝަނާއި ރިޝްވަތުގެ ވާހަކަ. އެ ވާހަކަތަކަކީ ކަމެއް ނޫން.

އެ ވާހަކަދައްކާނަން ކަމެއް ނޫނޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޤައުމަކީ ނުހުންނާނެ މިނިވަން އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނެއް. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ އޮޓޮނޮމަހަ އެ ކޮމިޝަނުގެ ޖެންޑާ އަދާކުރާނެ ނޫނޭތޯ. ވައްކަންކުރާ ވާހަކަ އެބަ ދައްކާ. ދައުލަތުގެ ބައިތުލްމާލުން އެތައް ފައިސާއެއް ނަގާ ވާހަކަ އެބަ ދައްކާ. ދައްކާ ވާހަކައެއް އެއީ ތެދެއް ނޫން. އެކަމަކު ރައްޔިތުންނަށް، އެކަމަކު ރައްޔިތުންނަށް އެބަޖެހޭ އެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ޖެންޑާއަދާކުރާކަން އަންގަން. އެއީ ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާ ވިޔަސް، ޕީ.ސީ ވިޔަސް އަދި އެޗް.އާރް.ސީ.އެމް ކަމުގައި ވިޔަސް މި ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކެއް އެބަޖެހޭ ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެކްޓިވްވެގެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ފެނޭ މި ދަރަންނަވަނީ ދައުލަތުގެ ބޮޑެތި މުސާރައާއި އިނާޔަތާއި، ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމަށް ހޭދަކުރަނީ ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޑިސް ބާރުގެން މި ވިޔަފާރިވަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް 42500 ރުފިޔާ ލިބޭ ވާހަކަ. ކޮމިޓީ އެލަވަންސާއި ލިވިންގ އެލަވަންސާ އެއްކޮށް 82500 ރުފިޔާ ލިބޭ ވާހަކަ. އެހެން ބައިވަރަކަށް ލިބޭ ޔާގޭތެރެއްގެ ބައްޓަމެއްވާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް އެބަ އުނދަގޫވޭ މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކައަށް ހުރަސްއެޅުމަށް ބޭކާރު. އަޅުގަނޑު ނަން އިއްވާނަން އަޅުގަނޑަށް މަޖިލީހުގެ ބަރުސްކަރަދުންނާއި އުނދަގޫކުރާތީވެ ބާރުލެއްވި ނަން އަޅުގަނޑު އިއްވާނީ ދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ބާރުލެއްވި އެއީ މަޖިލީހަކަން ވަނީ އެއްޗެހީކަން ވާނެ. އެ ބާރުލެއްވި އެ ރަށަކަށް ވަޒީފާގައި ރައްޔިތުން ޖަވާބުދާރީކުރުވާ ޕާލިމެންޓް ވާހަކަ ތިޔަ ރައްޔިތުންގެ ތިމަންނަމެންނަށް ބާރަން ބާރަށް ޚިޔާލު ނުދޭން؟ ބާރުވަތީ މާޝާءَالله ގެންދިޔަ ހުވާކޮށްފައި ބާރަށް ނުބާރަހާ. އެކަމުގެ ޖަވާ އެބަ ހުރޭ ޖަވާބު ދޭތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު އަބަދު ފެނޭ މި ދަރަންނަވަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ގާނޫނުތައް ހަދައި އެ ގާނޫނު ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފުވާ ގާނޫނުތަކެއް ހަދައިދޭން އެއަށް ފާސްކުރާ ހަޔާތުގެ ހާލަތް މީހުން ކުރި މިނިވަން މުއައްސަސާތައް ފުއްދާ ވާހަކަ. މި ވާހަކަ ދެއްކުމުގަ ބާރަކު ތި ވާހަކަ ނުދައްކާށޭ. ކަމަކުގެ ދަތުރު. މިއީ ދައްކާނޭ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުރާޅުގައި ވަކި މަޖިލީހަކުން ވަކި ކަމެއް ނިކަމެއް މިހާރު ނިކަމެއް ކޮބާ ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވާނުދޭ ހާލުގާ. އިއްޒަތްތެރިއާއި މިއަދު ވަރަށް ސަލާމަތުގެ އާޢި ކޮން ވާހަކައެއް؟ މި ވާހަކަދައްކަން ބޭގެ ދައުވާނުނަމާ؟ މިއީ މިއަދު ގެންގުޅޭ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކައަކަށް ނުދާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން އަޅުގަނޑު ވާހަކަ.. ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން އެބަޖެހޭ މިދެ ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނާ ދެމެދު، ޤައުމު ކޮމިޓީތަކާ، ރައްޔިތުން ލިބޭ ހާލުގާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހެން އަޅުގަނޑުމެން ބިލުތަކަށް ބަޔާނެއްގައި ބާރު ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމަށް ނިންމައިލުމުގެ ނުހުރި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުފާކުރަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޚާއްޞަކޮށް ލިބިފައި އޮތް ވަކިވެ ފާސްކުރި. އެ ވަގުތުން ފައްޓާފައި އަޅުގަނޑުމެން. އަޅުގަނޑު އުފާކުރަނީ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ބަލައިގަތުމަށް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ނިމުނީ ބިލެއް ހުށަހަޅާ ބިލުތަކުގައި، ނިމުނީ އިސްލާމްދީނާ ހިލާފުވާ ބިލުތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް ހަމަހަމަކަމާއެކު އާންމު މަސްލަހަތަށް

ރައްޔިތުންގެ ރައްކާތެރިކަމާއި ސަލާމަތަށް ވިސްނައިގެން ރަނގަޅު އިސްލާހުތަކެއް އެއްކޮށް މި ގާނޫނަކަށް ގެނެވޭނެކަމަށް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރުދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހޯރަފުށި ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މޫސާއަށް.

ހޯރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު)އަށް ގެނައު ދެވަނަ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދުﷲ ނަސީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބިލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ބިލަކީ ޒަމާނުގެ ހާލަތާ ގުޅޭގޮތުން މި ބިލަކީ ވަރަށް މުހިންމު ބިލެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. މި ބިލު މުހިންމު ސަބަބަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒަމާނުގައި މި ޓެކްނޮލޮޖީ ފުޅާވެގެން ކުށްތަކާ ގުޅޭގޮތުން އަދި ވައްކަންތައް ނޫޅޭ ދުއްވާގެ ސަބަބުން އަދި ކިތަންމެ ގިނަ މީހުންނަށް ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ދިމާވާ ގޮތެއް، އަދި ހުރިހާ ބައެއްގެ ޖިސްމާނީ ގޮތުން ދިފާއުވުން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ގާނޫނަކީ ފާހަގަކޮށްލާނެ ޤާނޫނެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިފަދަ ކުށްތަކުގެ ޙާލަތުގައި އެކަމަށް ޢަދުލުވެރި ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ތަކެއް މި ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުން މި ބިލު ބޭނުންވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިނގިރޭސި ބަހުން ބުނާނަމަ ޕޮލިސީ ސަބަބުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ބިލު އެކަމަށް ވަރަށް ރަނގަޅު ގާނޫނެއް. ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. މަސްއޫލިއްޔަތެއް ގޮތުން މުޖުތަމަޢުގެ ހޭލުންތެރިކަމާއި އެއްގޮތަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން މި ދާއިރާ ގެންދިއުމަށް ފާހަގަކުރަން. ކުދިން ނަގާފައި މަޢުލޫމާތު ފަރާތްތަކުން އެކަމަކު ދިމާވާ މިފަދަ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ޢަމަލުތަކެއް އަދި ސިވިލް ޙައްޤުތަކެއް ފަދަ ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ކަމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަޔާއެކު ފާހަގަކޮށްލަން ހަމައެކަނި ދުއްވާ ޕާރޓީތަކެއް ނޫން. ބޭނުންވަނީ ގޮސް ޤާނޫނީ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ހެކި އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ފޮނުވުމުގެ ކަންތައް ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ މި ގާނޫނުގައި.

އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ހަރުވާލެއް ނެތި އިންޓަނެޓު އެއްކަލަ އުޅެނިކޮށް މި ގާނޫނުގައި ލިޔަންޖެހޭނީ؟ އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނުގެ ތެރޭގައި އިންޓަނެޓުގެ ތެރޭގައި ކަންތައް ދުއްވާ އުޅުނުތެރޭގައި އަދި ހަރުވާލެއް ނެތި ކުދިން އެހެން ކަންކަމުގެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވިސްނާލަން. ހަރުވާލުކޮށްގެން ކުދިން އެހެން ކަންކަމުގެ ވާހަކަ ވެސް. ހަރުވާލުކޮށްގެން މަޖުމަޢީގައި ހިނގުން، މަޖުމަޢީގައި ދުވަސް ނޫނީ މަގު ހުރަސްކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ ވަރަށް ނުބައި ހުރަސްކުރުން، ނޫނީ އިމާރާތްކުރުމުގެ ތެރޭގައި ހަރުވާލުކޮށްގެން ދަރިންނަށް ކަންތައްތަކާއި އަދި އެހެނިހެން އިމާރާތްކުރުމުގެ ތެރޭގައި ޗާޓް އިންޓަރނެޓްގައި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ތެރޭގައި ހަރުވާލުކޮށްގެން ވެސް ކުދިން ކުދިން ގާނޫނުގެ ކުރިން ބަލައިގަތުމުގެ ހިސާބަށް ހިމަނަނީ؟ އެއީ ސަބަބަކީ ރަށްރަށުގައިހުރި ތިބި ގެއްލުން ކުރިން ބަލައިގަތުމަށް ހިމަނަނީ ވިސްނާލުން ރަނގަޅު ކަމަށް. ފަރާތްތަކުގެ ތެރޭގައި އެއީ ކުރިއަރާ ވެސް. އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން އެ މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމުގެ ސަލާމަތާއި މިހެން ކުރިމަގުގައި ސަރުކާރުން މަޖުބޫރުވާ ގޮތް ބަލައިގަންނަ ގޮތް ދިރާސާކޮށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ސަޕޯޓް ކުރާނީ އެހެން ވެސް ސަރުކާރުގެ ހަރުވާލުކުރުން ނިންމާ ހަމައެކަނި ހިނގާތީ؟ އެއީ ސަބަބަކީ ވީމާ ގެއްލުވާ ރަނގަޅުވާނީ ހިނގާތީ؟ އެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަޅުގަނޑު އެ ވަރަށް ފަހަރަކު. އަޅުގަނޑު ދަނޑުވަޅުގައި މި ގާނޫނު ރައްކާތެރިކަމުގައި ދިނުމާއި ސަލާމަތުގެ މަސްލަހަތު ވަރަށް މުހިއްމު ގާނޫނެއް. އަދި ގާނޫނު ހާލަތު ސަލާމަތުގައި ވަރަށް ފަހަރު ހިމެނޭގޮތަށް ވަރަށް ފުރިހަމަކޮށްގައި ވިސްނައި މި ކަންކަން ހިފެހެއްޓުން ދެމެހެއްޓުމަށް މުހިއްމު ކަމަށް ކަމަށް ފެންނާތީ ހަމަ ދަންނަވައިލީ.

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުބާރިކަށް.

މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުބާރިކް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ގާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު)އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމަށް ޓަކައި ގަޔާވޭ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލް އަޙްމަދު ނަސީމް ހުށަހަޅުއްވާފައި މިވާ ބިލަށް ތާއީދު ކުރުމަށް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އާދެ! އިޞްލާޙު ޖިނާއީ ހުކުމެއް ކަމުގައި ވިއްސަ ބަނޑުގެ އިޞްލާހެއް، ބަނޑުގެ ކަމެއް ހުކުމަށްވުރެ ކަމަށް ވެސް މި ޖަލުގެ ބަދަލުގެ ކަނޑައެޅުން. އެކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރިހަމަކުރާނެ އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.އެން.ސީގެ ސަރުކާރު މުޤައްރިރު އެކެއް ކަމުގައި ވިއްސަ. އެއާއި އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ ޚާއްޞަ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަނޑު އުޅުއްވި ކަމަށް ބުނެ އެ ފާހަގަކުރި ކަންތައް އެއީ އެއްވެސް

އަސްލެއް ނެތް ދެއްކި ވާހަކައެއް. މި ތަނުގައި ވާހަކަދައްކަވަން ކުރިއަށްގެންދެވީ. އަޅުގަނޑު ކުރާ މަސައްކަތަކީ އަޅުގަނޑު ކުރާނަން. އޭގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިތަނުގައި ސާފު ކުޅުމަކީ ނުވަތަ ފެއާޕްލޭގައި ވަކި އެޖެންޑާއެއް ހިފުމުގެ ގޮތުން ދެއްކި ވާހަކައެއް ކަމަށްވާނީ އެކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ގާނޫނަށް ގެނެސްދެއްވި ބަދަލުގެ 121 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އަށް ނަންބަރެއް އިތުރުކުރުން މިއީ މުހިންމު އިސްލާހެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ، ޚާއްޞަ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު މި ދެކެނީ 121 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އަށް ނަންބަރެއްގެ ގޮތުގައި އެއްގޮތް ޖެހޭނީ ނުރައްކާތެރިކަމުން ދުރުވުން، އެއްގޮތް ޖެހޭނީ ނުރައްކާތެރިކަމުން ދުރުވުން...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފުރަތަމަ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމީ ނުކުތާއަކަށް އެދިވަޑައިގެންފައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ގެންދަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ މައިކުގައި ހިފެހެއްޓި، ފުރަތަމަ ކަމަކީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމާ ޚިލާފުވަޑައިގެންނެވީ. އެކަމަކަށް އިނގޭތޯ އެކަމާ ނުކުރެއްވުން. ރިޔާސަތަށް އިޙްތިރާމުކުރައްވައިގެން ދެން ބުނެވަޑައިގެން ނިޒާމީ ނުކުތާއަކަށް އެދިވަޑައިގެންނެވީ އިންސާފް. ނިޒާމީ ނުކުތާ ނަގަންޖެހެނީ ނިޒާމާ ޚިލާފުވެވަޑައިގެންނެވީމަ ކަމުގައި ވާނަމަ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިންސާފުވެވަޑައިގެންނަވާ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރިއަށް ގެންދަވާ.

މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސެއިން މުބާރިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މި ގާނޫނުގެ 121 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އަށް ނަންބަރެއް އިތުރުކުރުން ހުށަހަޅުއްވައި މިވަނީ. އެގޮތުން ބަދަލުކުރެވިދާނެ ގޮތަކީ ނުވަތަ މިއަދުގެ ވާހަކައަކީ ގެއްލުމެއް ކުރިމަތިވެދާނެ ކަމުގެ ފަރުވާލެއް ނެތި ގޮތުން އިންޝުރެންސް އެއްކަލަ އުސޫލުތަކަށް ދެއްވުން. މިއީ ހަމައެކަނި މުހިއްމު ނުކުތާއެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި ފެށޭ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅަކީ ވެސް އެ ފަރާތްތަކުގެ ހައްގު ދިފާޢުކުރުން. ދެން ވެސް ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ހަމަ ދެއްވާ ގޮތެއް ނެތް. މިއީ ހަމަ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް ދިފާޢުކުރުމުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ޤާނޫނީ ވެސް ވާހަކަ ކުރެވޭ ގޮތަކަށް. އޭގެ އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ ނުވަތަ ސަބަބަކީ ހަމަ ވަރަށް އިންސާފުވެރި ގޮތަކަށް ދުވަހަކު ގެއްލުމަކުން ސަލާމަތްވުން. އެހެން އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި މި ބަދަލަކީ ވަރަށް މުހިންމު ބަދަލެއް. އެއީ ކީއްވެ؟ އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި މިދެންނެވި ގޮތަށް ކަނޑައެޅުމުގެ ސަބަބުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ފައިދާ. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނުގައި ކުރީ ކަންތައްތަކުގައި ދުރު ވިސްނުމެއް ނެތި. އެހެންކަމަށްވާތީ،

އަދުގަނޑުވެސް ފެންނަމުންދަނީ ކުންފުނިތަކުން އަންހެނުންނަށް. ތަންފީޛުކުރުމުގައި ތަފާތު ނުފެނޭ. އެއާއިއެކު އަދުގަނޑުވެސް ބަލައިލާއިރު ދުނިޔޭގައި ކުރިއަރާފައި ހުރި ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި އެބަ ހުރި އެއްގޮތް އުސޫލުތަކެއް ސްކޫލު ލީޑަރޝިޕް ގޮތުން، ސީނިއަރ ލީޑަރޝިޕް ގޮތުން ކަނޑައަޅާފައި ގޮތްތަކުގައި އެގޮތުން އަދަދުތަކެއް ގޮތުން. ޙަޤީޤަތުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ޤައުމުތަކުގައި ޙަޤީޤަތް، އިންޑިއާ، ޙާޒިރީ މިފަދަ ޤައުމުތަކުގައި ސްކޫލް ބަސް އަދި އުޅޭން ފެށޭ ބޯޑުތަކުގެ ފިހާރަތަކުގެ ސްކޫލް ލީޑަރޝިޕް ހަރުކަށި ވަޒީފާތަކުގެ ބޯޑުގެ ނުދައްކާ ގޮތުން ސީނިއަރ ލެވެލް ވެސް ހަމަ ހުރިހާ ދާއިރާތަކުގެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ހެދޭ ތެރޭގައި މާބޮޑު ތަފާތެއް ނެތް. މި ބޯޑު ދައުލަތުގެ ތަފާތު ނެތް. އެހެން ކަހަލަ ފާހަގަ،

މި މާލޭގައި ރާއްޖޭގައި ފެށޭ ފިހާރަތަކުގެ ހުރިހާ ސިވިލް ސަރވިސް ތެރޭގައި، އެއްގޮތަށް އުޅެނީ ހުރިހާ ސެކްޓަރތަކުގައި ވަރަށް ލީޑަރޝިޕް ބޯޑު ސްކޫލް ނުދައްކާ ގޮތުން، ސްކޫލް ނުދައްކާ ރާއްޖޭ ލީޑަރޝިޕް، ގާނޫނު ދާއިރާތަކުގެ އެކަން ކުރުން އަޅުގަނޑު ގެއްލުމާ ގުޅިގެން މީގެ މީހަކު ގޮވާލަން ކަހަލަ. މިކަން މިގޮތުން ކުރުން ވާހަކަ. ސަރަޙައްދީ އަޅުގަނޑުމެން ގެންދެވޭ ކަނޑައެޅިފައި ދީ ހިންގުމުގައި ކޮމިޓީތަކުގެ ބޯޑު ސްކޫލްގައި ދައުލަތުން އެއް ކަންތައްތަކުގެ ގޮތުގައި ރަށްރަށުގެ ސެކްޓަރ ހުރިހާ ކޮމިޓީ ފުރުސަތު އެއީ ކަންތައްތައް ރާއްޖޭގެ ހިސާބަކުން އޮތް ސިފަ ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތު މީހަކު ޖެހޭ ދާއިރާއެއް، ބޯޑު ސްކޫލްގައި ދައުލަތުގެ ސަރަޙައްދު ސިޔާސަތު މީހަކު ފުރުސަތު ދެއްކުމަށް، ސަރަޙައްދީ ކަމެއް ވަޒީފާގައި ބޭނުންވަނީ ޖީއޯސީ ބޭ އަނިޔާއެއް ލިބޭ ފަދަ ހާލަތެއް ހިނގާފައި ވީހިނދު ރާއްޖޭގެ. އެކްސްޕާޓް، އެއީ ދައުލަތުގެ ބަދަލުގައި ނާޖ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ދެކެން ފުރިހަމަ ވެސް ވާހަކަ ދައްކަން ގަދަވުމަކީ ދަނިވޯ ތިބި ދިޔަގުނަން ގަބޫލުކުރާ ހާލަތު ވިޔަސް ނުކުތްކަން ސަރަޙައްދު މަސްއޫލިއްޔަތު. މިއީ މި ދިޔަފައިގައި ރަހަނާކޮށް ވެސް ހިތްޖެހުމަކީ އެއް ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގައި ވާ ބޯޑު ސްކޫލުގައި ދެކެވޭ ހަސަނުން ދާނެ ބާރު ސަރަޙައްދު 80ގައި ނުވަތަ 90ގައި ސްކޫލް ލީޑަރގައި ދައުލަތުގެ ހޯދައިދެނީ އެއް ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ނަތީޖާ. އެހެންވީމާ މި ދެންނެވި ގޮތުން އެއްގޮތް ދަނޑުވަރު ކޮށްދީ މި އިސްލާހުތަކާ ގެނައުމަށް ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދެކޭ. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ޝުކުރު ބޮޑު ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މުސްތަފާ އިބްރާހިމަށް.

<u>މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުސްތަފާ އިބްރާހިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤަދީމީ ގައުމުގައި މިހާރު ހުރަހެއްނެތި މި ބާރު ބައްސަވާ ނުވަތަ ހުރަހެއްނެތި މިއާ ޖާގަ ދެއްވަން ވަރަށް ބޯހާ ދިމާވި ކަހަލަ ޖާގަ ބޭނުންކުރާ ބޭފުޅުންނަށް ޖާގައެއް. މި ޖާގަ ހުރަސްއަޅައިދީ ކަމަކު ބަދަލު އަސްލުގައި

އަޅުގަނޑު ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލް އަޙްމަދު ނަސީމް ހަމަ ޝުކުރުއަދާކުރަން. މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ބިލަކަށްވެގެން މިދާ އެއް ސަބަބަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރިޕޯޓުކުރެވޭ ތަފާސްހިސާބުން ފެންނަން އެބަ އޮތް ދުވާލަކު 8 އެކްސިޑެންޓު، ދުވާލަކު 8 އެކްސިޑެންޓު އެބަ ހިނގާ އިނގޭތޯ. މިއީ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ. ދުވާލަކު 8 އެކްސިޑެންޓު އެބަ ހިނގާ. މިއަދާ ހަމައަށް، 2025 ވަނަ އަހަރުގެ މިއަދާ ހަމައަށް 1700 އަށްވުރެ ގިނަ އެކްސިޑެންޓު ހިނގައިގެން އެ ރިޕޯޓުކުރެވިފައި އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، ބަދަލުގައި މިކަމުގެ މުހިންމުކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އެނގިގެންދަނީ މި ތަފާސްހިސާބުތަކާ އެކުގައި. އަދި އެއަށްވުރެ ވެސް މުހިންމު އަނެއް ތަފާސްހިސާބަކީ މި އެކްސިޑެންޓުގެ ސަބަބުން މަރުވެގެންދިޔަ ޒުވާނުންގެ އަދަދު އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މިފަދަ މުހިންމު ކަމެއް އޮތް ކަމެއް މިއީ. މާލޭގައި ހާއްސަކޮށް، ހަމަ މާލެއަށް އަޅުގަނޑު ހާއްސަކޮށްލާނަން. މާލޭގެ މަގުތަކުގައި ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ނުރައްކާތެރިވެފަ. ނުރައްކާތެރިކަންވަނީ އިންތިހާއަށް ބޮޑުވެފައި މަގުމަތީގައި ހިނގާބިނގާވެ އުޅޭ މީހުންނަށް، މަގުމަތީގައި ދުއްވާ، ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ދުއްވާ އެހެނިހެން މިކަމުގެ ނުރައްކާތެރިކަން ބޮޑުކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، މިއަދު ބަހުސްއަށް ހުށަހެޅިފައި ބިލަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނު ނަންބަރު 14/2009 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓްރާންސްޕޯޓް ގާނޫނު)އަށް މި ގެނައި ބަދަލުތަކާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު މި ގަބޫލުކުރަނީ ބަޔަކުގައި މި ކަން ބަލައި އަދި ޝަރީޢަތުގެ ނިޒާމުގައި މި ކަންކަން ތަންފީޒުކުރުމުގެ ބާރު ބަދަލުތަކާއި ލިބިގެންދާނެ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ބިލު ބަލައިގަންނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެން މި މަސްއޫލިއްޔަތަކަށްވެސް ރަޖިސްޓަރީ ހަމަ ބަލައި އެހެން ފުލުހުން ފަރާތްތަކަށް ގޮތެއް އެބަ ހުރި އޮޅުވާލެވޭގޮތަށް ހަމަ ކަނޑައެޅުމުގެ ގާރާސްޓަތް ވެސް އެބަ ހިނގާ. އެހެންވީމާ، މިކަމާ ދާޚިލު ވެސް ހަމަ ރިޕޯޓްކުރަން މި ޓްރާންސްޕޯޓް ގާނޫނަށް ގެނެސްދޭ ބަދަލާ އެކުގައި ދ ބަލައިގެން ވެސް ކުރިން ބޮޑު ވެރިކަމުގައި ވިސްނާވެރިކަމަކާއި ރިވިއުކުރެވިދާނެ ގޮތެއް ހަމަ އަޅުގަނޑު ވެސް އެދޭ ކަމެއްގެ ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްލަން. ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މިއަދު ވަރަށް ތަރުތީބުކުރުމުގެ ގޮތެއް ހަމަ ދުވަސް ދުއްވުމުގައި ވަޒަންކަމުގެ ނަތީޖާ ދުއްވުމުގެ ވާހަކައި އަދި ބާރު ސްޕީޑުގައި ދުއްވުމުގެ ވާހަކައި ހަމަ އެއްޗެހިގައި ދިމާވާ މައްސަލަތަކުގެ ވާހަކަ. މި ވާހަކަތަކާ އެކުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ މިއަދު މާލޭގައި ރަޖިސްޓްރީކުރާ ވެހިކަލްތަކުގެ އަދަދު ބޮޑުވުން ޖަހައިގެން ދުއްވާ މައްސަލައިގެ ވެސް ބަޔަކު ބޮޑުވުމާ އެކު މައްސަލަތަކެއް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ރަޖިސްޓްރީކުރާ ވެހިކަލް ދުއްވާ ކަމަށް ވާނަމަ، އެ ދުއްވާ ވެހިކަލަކާ ދެކޮޅަށް ވެސް ޖޫރިމަނާކޮށްފައިވާ އޮންނަންޖެހޭނެ. މިއީ ހަމަ މިއަދު ހަމަ އެންމެ ބާކީ ހުރި މައްސަލައެއް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ވަރަށް އާންމު ކަމެއް މިއަދު މާލޭގައި ރަޖިސްޓްރީކުރާ ވެހިކަލްތަކުގައި އަދަދު ބޮޑުވެ ޖަހައިގެން ނުވަތަ ގަބޫލު ބޮޑުވެ މިއަދު މާލޭގެ މަގުތަކުގައި ތަފާތު ބޮޑުވެ ދުއްވުމުގެ ބަދަލަށް އެއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ކަމެއް. މި ކަންކަމަށް ވެސް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން ޓްރެފިކް މެނޭޖްމަންޓް ގާނޫނު

ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ހަމަ އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ އަނެއްކާވެސް މި ބަދަލު ގެންނައިރުގައި އިންޖީނުގެ އެއްޗެހީގެ ވާހަކަ ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން އެބަ ދައްކާތީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އިންޖީނުގެ އެއްޗެހި ބެހިފަ ދެން އަޅުގަނޑުގެ ވިސްނުން، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކޮންމެ ވެހިކަލެއް ވެސް މި ދުއްވަނީ ޚަރުދުގޮތުގައި އިންޖީނަކާ އެކީގައި. ދެން އެ ދުއްވުމަށް ބޭނުންކުރާ ފުޓްބޯޑާ، ޕެސެންޖަރު ނުވަތަ އިތުރުކުރަނިވި ހަކަތައަކަށް ބޭނުންކުރެވޭތީ އޮންނަ އެކްސެސަރީއެއް ވަކި ގަވާއިދެއް އޮންނަންޖެހޭކަށް ނުވަތަ އެކަމާ ދޭތެރޭ ވިސްނަންޖެހޭކަށް ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އިންޖީނުގެ 4 ފުރޮޅު ނުވަތަ 2 ފުރޮޅުގެ އިންޖީނުގެ އެގަނޑެއް ދުއްވާ ކަމަށް ވާނަމަ މި ދެންނެވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ވިސްނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން މި ޖެހުނީ. އެހެންވީމާ، މި ފާހަގަކޮށް ހަމަ ދަންނަވާލަމުން ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުދަންނަވަން.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޑރ. އަބްދުﷲ ޝަރީފަށް.

ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝަރީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 ލޭންޑްޓްރާންސްޕޯޓް ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން ނުރައްކާތެރި އެކްސިޑެންޓުތައް ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ދަނީ ދުވަހުން ދުވަހަށް އިތުރުވަމުން. 2024 ވަނަ އަހަރު 4379 އެކްސިޑެންޓް ރިޕޯޓުކުރެވިފައިވާއިރު، 2023 ވަނަ އަހަރު މި އަދަދު ހުރީ 3800 ގައި. އެހެންވީމާ، އަހަރުން އަހަރަށް މި ދަނީ މި އެކްސިޑެންޓްތައް އިތުރުވަމުން. އަދި މިދިޔަ 2 އަހަރު ވެސް އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި 5 މަރު، ޖުމުލަ އެކްސިޑެންޓުގެ ސަބަބުން 5 މަރުގެ ހާދިސާ ހިނގާފައިވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި އިސްލާހުގައި މި އޮތީ ބޭނުން މި ކަމުގައި މި ދުއްވާ ނޫނީ އެކްސިޑެންޓްވާ ފަރާތުން ބަދަލުދޭންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށް ދުއްވާ ފަރާތުން ކުރިމަތިލާންޖެހޭ ބައި. މިއީ ކޮންމެހެން އެންމެންނަށް ބައެއް. މި ބައި މިގޮތަށް އޮތުން، މިއީ ޕޮލިސީގެ ބައެއް. ދެން މީގެ ތެރެއިން އަދި މިޢާމްލާތު

އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ އެކްސްޕެންޑިޗަރު ދެން ކިހިނެއްތޯއޭ ވާނީ؟ މިއަދު ގާތްގަނޑަކަށް ޖުމްލަ އެކްސްޕެންޑިޗަރ ވުމަށްފަހުގައި ގެއްލުން ލިބޭ ފަރާތަށް މި އޮޑިޓް އެސްޓިމޭޓް ދުއްވާ ބިލް ގާތްގަނޑު 69 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިންސްޓިޓިއުޝަންސް ހިމާޔަތް. މިއަދު މި ހިމާޔަތް މި ޕެކޭޖަކުން ލިބޭ ގެއްލުން 40،000 ގައި އަދި ބޮޑުވާ ހަރަދަށް ނުވާ ލިބޭ ގެއްލުމަށް 60،000 ރުފިޔާ. ޖުމްލަ 100،0000 ރުފިޔާގެ ބަދަލު ލިބޭބޮޑަށް މިއަދު ގެއްލުން، މި ގާނޫނުގެ ދަށުއިން ހިދުމަތް ގެއްލުމުގައި މިވަނީ. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ މިއަދު މި ހިނގާ ބޮޑެތި އެކްސްޕެންޑިޗަރުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުން، ގެއްލުން ލިބޭ ފަރާތް އެބަ ހުރިހާ ރުކުނުތަކަށް ބައްޕަރު 10 އަހަރު ފަހުން، ރައްޔިތުން ބޮޑަށްބޭނުން ފަހުން ހާލަތު ރާއްޖޭގައި ފަހުން ހުރުމަށް މިދިއަމަށް އެބަ ހުރިހާ ރުކުނުތަކަށް. މިހެން މަރު އެބަވޭ. ނަމަ މިހެން މަރުވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިގޭ ސަބަބުން އެ ފަރާތަށް ލިބޭނެ އެއްވެސް، ގާނޫނީ ގޮތުން ލިބޭނެ ބަދަލެއް މިއަދު ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ޕްރޮޕޯޒަލްއަށް އަންނައިރު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން މި ކުރުގައި ގަވާއިދު އޮތީތީ ހާލަތާގެ ދެންބަދަލު ޕްރޮފަ ހުންނަވައިގެން މިހާރު ވަކިން ބޮޑު މަސައްކަތްތަކެއް މަޖިލިސް ތެރޭގައި އެބަ ކުރަމުވާ. 69 ވަނަ މާއްދާގައި އިންސްޓިޓިއުޝަން ބޮޑު ބައެއް ބޮޑެތި ޕްރޮޕޯޒަލްތައް ގެންދުގެ މަސައްކަތްތެރި އެބަ ކުރަމުންދޭ. އެ ޕްރޮޕޯޒަލްތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ މަދު އަދި ބޮޑެތި އެކްސްޕެންޑިޗަރުގައި ލިބޭ ގެއްލުމުގައި ލިބޭ ބަދަލު އެހެނިހެން ހިންވަރަށް ކަމަކޮށްގަޔާ އިޓުރުވެގެންވާނެ ކަމަށް. އަދި މިގޮތުންގައި އެބަ ހިމެނޭ ފައިސާއާއި ނުލި ދެއްވާ މިހެން. އިންސްޓިޓިއުޝަން ވެސް ނުލި، ޚަރަސާތާއް ވެސް ނުލި ދެއްވާ ފަރާތްތަކެއް. މި ފަރާތްތަކުން ހިނގާ އެކްސްޕެންޑިޗަރު ވެސް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ތަސައްވުރެއް މި ކަމުގައި ގެއްލުން ލިބޭ ފަރާތަށް ލިބެންޖެހޭ މުއާޚަޒާ ޖެހުނުގޮތުން. އަދި އެއާއި އެކްސްޕެންޑިޗަރުވާނަމަ، އެކްސްޕެންޑިޗަރު ކުރުމުގައި ފިނޭންސަލް މިހެން ވެސް މަދުއް ނުން. އެ ފަރާތްތަކުން ލިބޭ ގެއްލުމަކުން ވެސް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ބަދަލު މި އަދާ ލިބޭނެ ފަރާތަށް ލިބޭބޮޑުކަން އެއްޗެއް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ މި ކަމުގައި އެއް ބައިވެރިކަން. އެހެންވީމާ، މިއީ ދުސްތޫރީ ކުރިއެރުމާ ހުރިހާ ޤައުމެއްގައި ވެސް މިހެން ކުރާ ގޮތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނާ ބޭރުފުށްކުރަން މަޖިލީހަށް އަދި އެ ބޮޑުވާގެ ދަރިފުޅު އެކްސްޕެންޑިޗަރުގެން މިހާރު 7 އަހަރުވަނީ. 7 އަހަރުވަންދުން އަދިއަކު އޮތުން ހުރިކަންތަކެއްގެން ތެރެޔަށްދުން އެ ދަނީ. މިކަމުގައި ސަރުކާރުން އަދި އެކްސްޕެންޑިޗަރު ފަރާތަކުން ނަގަންޖެހޭ އެއްވެސް ޖިނާއީ އޮތް ކަމަކަށްނުވޭ. ކަންވެރިވެސް ކަނޑު އެބަޖެހޭ ބަލަން. ކަންވެރިވާ ފަރާތެއް ފުރުސަތުހުރަން ގާއިމުކުރަށާ ހަމަޖެއްސޭގައި އަނިޔާ ފަރާތަށް ލިބޭނެ އެއްވެސް ބަދަލެއް ވެސް މިހާރު މި ގާނޫނީ އޮނިގަނޑު ތެރެއިން ދެއްވަން އެއްވެސް ފަރާތަކުން ލިބޭކަން ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ފާސްކުރެވުނުބިލެއް މި ފައިލު އިންސާފާ އަނިޔާ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެއްގަމު ހުސްނަރުގައި ދައުލަތާ ބޭނުންކުރާ ގާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާއަށް ވެސް ބެހޭގޮތުން ގެނައުމުތަކެއް މި ކަމަށް ޖުމްލަ ހައްލުގައި ގެންނަވަރަތައް މަޖިލީހުގެ ޖިނާއީ ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް ފުރުޞަތަށް ބަހަތި.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދަށް.

މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް މި އިސްލާހަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. އަދި ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި ޖެންޑަރ އިކުއަލިޓީގެ ޤާނޫނަށް ހުށަހެޅިގެން މިދިޔަ އިސްލާހު ހުށަހެޅުއްވި ފަރާތަށް، ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލް އަޙްމަދު ނަސީމަށް ޝުކުރުދަންނަވައިލަން. މިފަދަ ގާނޫނުތަކަކީ މުޖުތަމަޢުގެ ރައްކާތެރިކަމަށް ޖަކައި، ދޫދޫ ފަރުދުންގެ ހިމާޔަތަށް ޖަކައި އަބަދު ވެސް އިސްލާހު ބޭނުންވާ، އިސްލާހުކުރަންޖެހޭ ގާނޫނުތަކެއް، ގަވާއިދުތަކެއް. އެއްވެސް މިހާރު އިންސާފުން ދިރިއުޅޭ މުޖުތަމަޢެއްގައި ބަހާބާ އެއްކަލާ އުޅެނިވި ތިމާގެ ހަރަކާތްތަކަށް ޖިންސާވާންޖެހޭ މިހެން. ތިމާއަކަށް ހިމެނޭއިރު ގޮތަކަށް އިންސާފުންގެ ތެރެއިގައި އޭތީން މިހެން ނުވެ. ތިމާގެ މިނިވަންކަން ނިމޭ ހިސާބުން އަންނާގެ މިނިވަންކަން ފެނުން. އަހިއްލި ގެރިގޮތެއް ވެސް އޮތެން މި ޖެހެނީ އަންހާއަން ދޭތެރޭގޮތަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަދި އަޅުގަނޑު މަޖިލީހުގައި އެހެން އިންސާފުންގެ ފުރަތަމައަށް ނުރައްކާވާ ގޮތަށް ދައްވާ އެއްކަހަ ދުރުވުމައި، ހިނގާބިނގާވެ އުޅުމައި، ދުވަ، އިރިހަދު ކުދިކަހާ ބަޔަކުވިގައި ވެސް ގާނޫނުތަކުން ރައްކާތެރިކަން އަށާތްނުވަށް ހަދައިދޭންޖެހޭ ކަމެއް. ގާނޫނުތައް ހުރިގެން މި ދަށް މުޖުތަމަޢުގައި އަރަހާބީކަން ގެއްލި، ކުރުގެ މާބަރުމާ އިސްތިރާ ދޭން މިހުނަން ހޭގެ ރައްކާތެރިކަމުގެ ބޮޑު މިނިވަން ފަހިކުރުމަށް. އަޅުގަނޑު މި މަސައްކަތަކީ ހުރިހާ މަސަދަކުން އިސްލާހުތަކު އަޅުގަނޑުގެ ސަރުކާރުގެ ބިލްތަކާ ސިފަވީގައި ވީނު ވެސް އަމަލުކުރަން ގާޝީވާގެންދިއުން އަދި މިގޮ ތަހުއަރަ އިތުރުކުރަންޖެހޭ އެހެން ކަމެއް އެންމެ މި ދަނޑިވަޅަށް އިސްލާހުތަކަށް އިތުރުކުރުން، މިކަން އަވަސްވެގެންދިއުން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ހަމީދަށް.

ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ހަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު)އަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލް އަޙްމަދު ނަސީމް (ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލް އަޙްމަދު ނަސީމް) ހުށަހެޅި އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމުން. ބަޔާންކޮށްދީފައި ވެސް މިހާރު އިސްލާމްދީނާ މިހާރު މި ޤައުމަށް، ގެއްސަކާރު ޖަރީމާގެ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް މިހުރިހާ ތަނެއްގައި ދީނާ ގާތްވެފައިވާ އިސްލާމްދީނަކީ. ޖަރީމާ ވަޢުދުގެ މިންވަރަށް، ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގައި މިހެން ކަނޑައެޅިފައިވާ ސަބަބުން ދިރިއުޅުމާ ބަޔާންކޮށްދީފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދުން ކޮންމެއަކު ކުރަންޖެހިފައިވާ ކަމެއް. އިސްލާމްދީނުގެ ގަވާއިދުތައް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުޖުތަމަޢުގައި ހިނގާ ނުރައްކާތެރި ހާދިސާތަކުގައި ދިމާވާ ހިތާމަވެރި ޙާލަތްތަކުން ދިވެހި ޤައުމިއްޔަތު ސަލާމަތުކޮށްދޭން، މުޖުތަމަޢު ބޮޑެތި ގެއްލުންވާ. އެހެން! އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ގެނެސްދިނުމަށް ސަބަބެއް ވެސް އެބަހުރި ބަލައިގެން. މިހާރުގައި ވެސް އިއްޒަތްތެރި ބައެއް ބޭފުޅުން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި ފަހަރެއްގައި ނިސްބަތް ޝަރުޢީ ދުއްވާ މައްސަލައިގެ ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް. އުމުރުން 16 އަހަރުގެ ކުދިން، އުމުރުން 15 އަހަރުގެ ކުދިން މި ޖަރީމާގެ، ޖިންސީގޯނާ މި ގޮތުގެ ހަމަތަކުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ދުއްވާ އެއްކަލަ ދުއްވާކަމީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ބަޔަކީ. ކުޑަކުދި މީހަކު ޖިންސީގޯނާ؟ އެ ކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިއާޔާ ނުކުމެ އެ އަމަލުތަކުގެ ދެ ނުކުމެ ތަޙުޤީޤުކުރާނެ އެ ކުއްޖާއާ ހަވާލުކުރި ފަރާތްތަކާ ނުކުމެ އެ އަމަލުތައް ކުއްލިއަކަށް ފަރާތްތަކާ މިއީ ބަޔާންކޮށްދީފައި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވަރަށް ސަލާމަތް އެކުލެވިގެން އުފާކުރަމުން ހުރީއެވެ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު ކުއްޖާއަށް، އުމުރުން ފުރާ ނުކުމެ ތަޙުޤީޤު ނިމޭ އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އެ ބެލެނިވެރިއެއް ހަވާލުކުރާ ކާރިތާ މިކަމާ ގުޅުންހުރި ގޮތެއްގައި އޮތް ބަޔާންތަކާ ގުޅުން ދައުލަތަށް ޢަމަލުކޮށްދީފައި. ދުރުން އަހަރެއް ކުރިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކާވެނީގެ ބަޔާންކުރުމުގައި ގާނޫނުތަކުގައި އެބަ އޮތް މަސައްކަތްތަކުގައި ދުއްވާން އެއްގޮތް ބާރުވެރިން. އަޅުގަނޑު ހިތްހަމަޖެހޭ ކުއްޖާއާ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ދުވަސްތަކުގެ ފިޔަވަޅުތަކަށް ފިޔަވަޅުއަޅާ އެޅޭގޮތް ޖިނާއީގޯސްތަކާ. ފިޔަވަޅުއަޅާ ގެއްލުން، ފިޔަވަޅުއަޅާ ރަސްމީގޮތުގެ މަތީގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ އެ ފިޔަވަޅުއަޅާ 80 ކިލޯމީޓަރު ފެށިގެން 80 ކިލޯމީޓަރު، 30 ކިލޯމީޓަރު ފެށިގެން 30 ކިލޯމީޓަރު ދިމާލުކުރެވިގެން ހުށަހަޅާފައިވަނީ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވަނަ ވެސް މިކަމަށް ބައިވެރި ނުވިނުވިން. މަގު ފެންނަމަ ޖަލުބަހައްޓާ ގޮތުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖާގަތަކުގެ ހަމަތަކުގެ މިހާރު ވަރަށް ބޮޑުގަދަ ބާރުތަކެއް ދުއްވާން ސަލާމަތް މިހާރުގައި އަދަދު ބަޔާންކޮށްދީފައި ވެސް މި ތަނުގެ މި ހިނގާދިޔަ، ހިނގާ ޖަލަށްވުރެ ނުކުމެ ހިނދުކޮޅަކު ގެނައުމަކީ ބަދަލެއް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އިތުރުން ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. އަދި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަކީ މި ދައުލަތް ދުއްވާ މިންގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެންނާއި އެއްބަޔަކު ވެސް ހިނގާ މިންގެ ވާހަކަ، ދުވާ މިންގެ ވާހަކަ، ކަސްބަލަތުގެ މިންގެ ވާހަކައާ ނިކުމެދާ މި ކަހަލަ ދަނޑިވަޅުގައި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ބަލަހައްޓާ ކުރީ ގެޔެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަދުނީ

ދައުލަތް މަޤާމުތަކުގައި އެއްވެސް ތަރުތީބުބެއްނެތި ޒަމާނީ ހިނގަމުންދާ ނޫނީ ހިނގާ ދުވާ އެބައް ބައެއްގެ ސަރަޙައްދުން ވެސް މިހާރު ކިޔަންވާ އެކްސްޕެންޑް ކުރެވޭ ގަވާއިދުތަކުން ކުރިމަތިވެފައި އެބަ ހުރި. އެއްބަޔަކާ، މިހާރު ހުރިހާ ފަރާތްތަކަކަށް ވެސް ވަގުތުން ކުރެވޭ ބައެއް މުހިއްމު ކަމެއް ގެނެސް ކަމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވިދާނެ މި ބޭރުގެ ކަމުގެ ވެސް ކަމުގެ މަސައްކަތްކުރުމަށް ތިބޭ ސަރުކާރުގެ ރަނގަޅު ވެސް އަދި ކުރެވިދާނެ ކަމުގެ މަސައްކަތް ތައްޔާރުކޮށް ނުދެވޭނެ. މިއަދު ތިމާވެށި ގެނެސް ކަމުގެ ކަމެއްގެ ތަފާތު ކުރާ ބަޖެޓުގައި 2025ގެ ނިމުނު ކަމުގެ ސާފުކުރުން ކުރިމަތިވި ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަލީ ފައިސަލަށް.

ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލީ ފައިސަލް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 ...

ވެސް އެ ބޭފުޅުންނަށް އޭގެން އަރައިގަންނަވާފަދަ ހިތްދަތި ކަންކަމާ ހެއްސަކޮށް މި ފުރަމާލޭ ސަރަހައްދުގައި ހިނގާފައި އެބަ ހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެންމެގާތުން ކަނޑު އުޅަނދުފަހަރާ ދެން ވެސް މިހިރަ އެކިއެކި އުޅަނދުފަހަރު މި ދަނީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެއްމިދު ވެސް ނުހުރެވޭނެ ބާރު ދުވެލިގައި ކުރިއަރަމުން. އެ ސްޕީޑް މި ދަނީ އެއް ދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް އިތުރުވަމުން. އެންމެގާތުން ކަނޑުގައި ވެސް ދުއްވާ އުޅަނދުފަހަރު މި ދަނީ ވަރަށް ބޮޑުތަނުން އިތުރުވަމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ޖަވާބުން، ހެއްސަކޮށް ޖަވާބުން އަބަދު ވެސް އެ ބޭފުޅުންނަށް އެ ލިބޭ، އެ ހުރި، ކުރަކޮށް ބޭނުމަކީ އެ ދުއްވާ އުޅަނދުތަކުގެ އޭގެ ސްޕީޑުގައި ނޫނީ އެ ބޭފުޅުން އެ ބޭނުންވާ ގޮތަށް ދުއްވައިލުމަކީ އެއީ ހިތްހަމަޖެހުމެއް. އެއީ ރަނގަޅުތަކުގައި ހަމަ ރަނގަޅު ކުރިމަތިލާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މައްސަލަ މި ދިމާވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަދިވެސް ނެތް އެ ސްޕީޑް، ވަރަށް ބާރު ސްޕީޑްގެ ވީހިކަލްތަކެއް އެތެރެކުރެވިފައިވާއިރުގައި ވެސް ރައްކާތެރިކަމާ އުޅޭގައި އެ ވީހިކަލް ދުއްވާ ޒަރޫރީގޮތަކަށް އެ ހޭލުންތެރިކަން ގުޅޭގޮތުން ސްޕީޑުގެ ސަލާމަތްތަކަކު ވަސީލަތްތަކެއް ދިވެހި ޖަވާބުން އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން ގާއިމުކޮށްފައެއް ނެތް. އެހެންވެ ކޮންމެ ބައެއްގެ ވެސް ހަމަ ވަޒީފާ ގޮތުގައި މި ފެންނަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް ފެނުނު މި ކަހަލަ ކުއްލިވާދަ ރާއްޖޭގައި ކުށްތަކުން ފުރަ ބިރުވެރިކަމެއް، ނޫނީ ނިކަމެތިކަމެއް، ނޫނީ ސަރަހައްދީ ރައްކާތެރިކަމާ ހެދިގައި ގާއިމުކުރަން ނުވަތަ ގޮތަކީ އެ ކުރިންނަން، އެ ޖަވާބުން ކުރަން އެ ބޭނުންވާ ގޮތަށް އެ ވިއްކާތަކެއް ޖަސްޓިސް ދައްކަން ސަރަހައްދެއް ހުށި ކަމުގައި ވާނަމަ އެއީ ވެސް ކޮންމެވެސް ވެރިއެއްގެ ޒިންމާއެއް މިކަމުގައި ލިބިގެންދާނެ ކަމެއް. މި މާލެ ސަރަހައްދުގައި އެބަ ހުރި މިހާރު އެކަންކަން ކުރެވޭނެ ފަދަ ގޮތުގޮތް އެބަ ހުރި. މި ވަގުތަށް މި ވަގުތުން ވެސް ބަޔަކު ހޯދިޔަ ގޮތް ހުރި ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ ނުދެކެން އެ އުސޫލުތަކާ، އެކްސިޑެންޓްތަކަށް ބަލައިލުމުގައި ވެސް ކޮންމެހެން ބޮޑެތި، ސީ.ސީ މަތީ، ސްޕީޑް ބާރު އުސޫލުތަކުން އެކަށީގެން ނޫން މި ކަހަލަ ހިތްމަހިރު ހާދިސާތައް ހިނގާފައި ހުރީ. ހަމަ 120، 160 ސީ.ސީގެ ވީހިކަލްތަކުގައި ވެސް މިކަހަލަ ހިތްމަހިރު ހާދިސާތައް އެބަ ހުރި. އެހެންވެ މިހެން މި ވާހަކަ ސަބަބު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލަންޖެހޭ. ފައިސަލާ ނުދި ދުއްވުމާއި، ފައިސަލާއި ނަގަން ޖަވާބުދާރީ ދަތުރުކުރުމަކީ ދަތުރު، ހަމައެ ދުވަހުން ފައިސަލާ އެ ކުއްޖާއަށް ލިބެނީ؟ ހަމައެ އަހަރުމެންގެ؟ އެ ހިއުމަން ބަލާފައިވޭ؟ އަދި 18 އަހަރުވީއިރު ޖަސްޓިސް ގޮތުން ކާނޫނީ ފައިސަލާއި ދޫން އެކަމުގެންނާ ގިނަބައެއް ވިޔަށް ލިބިގެންނުވާން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ފެނުނު އަދި 17 އަހަރު، 16 އަހަރުވީއިރު އެ ކުއްޖަކީ ފުރާނަތެރި ކުއްޖެއް، އެފަދަ ވީހިކަލެއް ގެންގުޅޭނެ ކުއްޖެއް ވެއްޖެއްޔާ ފައިސަލް ސާފު ނެތީމާ މަސައްކަތެއް ނޫން. އެހެންވީ އެ އަވަހަށް ލިބޭނެ، މިހެން ދުވަހުގެ ޓެކްޒަކީ ކުރާއްޖޭގެ މިލިން ސަރުކާރުކުރުން، މާލެ ސަރަހައްދުގައި ދުއްވާން ފައިސަލާ ލިބޭނެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުމަކީ އެއީ މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު

ގަބޫލުކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ކަހަލަ ކޮންމެ ކަމެއްގައި ހަމަ އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން އިދިކޮޅު، ޕީ.އެން.ސީގެ ބައެއް މެންބަރުން ފާހަގަކުރައްވައިފިން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެއްބާރުލުން ލިބޭނެ ގޮއްވަން ހުއްޓުވި، ގޮއްވަން ޖެހޭ ހެލުމެއް އަންނާނެ ކޮންމެ ކަމެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން އިދިކޮޅުގައި ތިއްބަސް އެއްބާރުލުން ލިބޭނެ ކަމުގެ ޔަޤީންކަން، ދެން ކަމުގެ ޔަޤީންކަން ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ފަރާތުން ދީފާ ހަމަ ސަރުކާރު ހިންގާ ފަރާތަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ދެން. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ކޮންމެ ކަމެއްގައި ގުޅިގެން މި ކުރާ މަސައްކަތުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މިއަދުން ފެށިގެން މާދަމާއަށް، ދުރު މާދަމާއަށް އަޅުގަނޑު ލިބޭނެ ކަމަށް. ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރުމުގައި، ވަކި މީހަކަށް ބެލުމެއް ނެތި މީހަކަށް ކުރުވާ ކަމުގައި ވާނަމަ އަޅުގަނޑުމެން މި އޮތް ދިވެހިރާއްޖެ އަމާން ދިވެހިރާއްޖެއެއްގެ ގޮތުގައި ހިފެހެއްޓޭނެ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދަށް.

<u>ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމްގެ ޤާނޫނު)އަށް މި ގެންނަ އިސްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. އަދި މި އިސްލާޙު ހުށަހެޅުއްވި ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޒުވާން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއިލް އަޙްމަދު ނަސީމަށް ވެސް މި ބޮޑު ހުށަހެޅުއްވުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޓޫރިޒަމާއި ގަވާއިދު ހިޔާލެއް ސަރުކާރު ވިޔަސް ވެރިކަމެއް އެހެން އަދި ވިޔަސް ދުއްވައިގެން މިހާރު ވެސް ޓޫރިޒަމްގައި ފިޔަވަޅުއެޅޭ ގޮތަށް އޮންނަނީ. ޓޫރިޒަމާ ވެސް ކުރެވޭ. ހަމަ އެހާއެއްޗެހި ހުއްޓާ ޖީކުރެވޭ ނުވަތަ ހުއްޓި ހިފެހެއްޓީ، އެ ދުއްވާ ފިޔަވަޅު ހިފެހެއްޓޭ ގޮތަށް އޮންނަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ މިހާރަށް، މިހާރު ވާ އަދަބު ނުވަތަ މިހާރު ކުރާ ޖޫރިމަނާއަކީ އެކަށީގެންވާ ޖޫރިމަނާއެއް ވެސް ނޫން. މިހާރު ވާ އަދަބަކީ އެކަށީގެންވާ އަދަބެއް ކަމަށް ވެސް ނުވަނީ. އެހެންވީމާ، މި އަދަބައި މި ކުރާ ޖޫރިމަނާ، މިއާ ދޭތެރޭގައި މާ ބޮޑުކޮށް ވިސްނަންޖެހިފައި މި އޮތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ކިޔަންވީ މިހާރު ޓޫރިސްޓުން ފަސޭހަކަމާއި ހިތްހަމަޖެހުން ލިބިގެން ވިއަސް ހުރި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެ ވިދާޅުވިން މި ތަންފީޒުކުރުމާ ކަމަށް ވަނީ މި ޓޫރިސްޓުންނާއި ހުރިހާ ކަމެއް ބަލައިގެން ނުވޭ. ތަންފީޒު މަޝްރޫޢުގައި މި ކަސްޓަމަރުންނަށް އެބަޖެހޭ މިއަށް ބަލާ ވިސްނާހިތުން. ދިވެހިރާއްޖޭގައި، ރިޒޯޓުތަކުގެ ބައެއް ރަށްރަށަށް ވިސްނައިދިނަސް ގަވާއިދު ހިފާފައި ދެރަކުރިން ވަރަށް ކުދިން ހުރިހާ. ސަރުކާރު އެކަންނާއި ނުވޭ. އަދި

އެހެނިހެން ފުރިހަމަކުރުމަށް ވެސް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެބަ ދެއްވާ. އެކަށީގެންވާ މުދު ފިޔަވަޅުއެޅުން ގޮތެއް ނެތް. ރަނގަޅުގައި ޤާނޫނުގެ ދިވެހި ގާތްގަނޑަކަށް ދިން ހަމަޔަށް ބޮޑުވަމުންދާ. ދުނިޔެ ހަމަޔަށް މިހާރު ދިވެހި. އެހެންވީމާ، އެ މިހުންނަކަން މުޅި ކަން ބެލެހެއްޓުމަށް ނުވޭ. ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ސަރުކާރު ދެއްވާ ފިޔަވަޅުތަކަށް ފިޔަވަޅުއެޅުމަށް. އަދި ކަމުންސިފަކަން ވެސް އެކަން ހުއްޓުވުމަށް ވެސް ނުވޭ. އެހެންވެ އެކަން އެއަށްވުރެ ހަރުދަނާ ގޮތަކަށް ނޫނީ މި ގާނޫނަށް ގެނެސް އިސްލާހު އެއަށްވުރެ ހަރުދަނާކޮށްފާނެ. އިސްލާހު އެއަށްވުރެ ރަނގަޅުކޮށްފާނެ. އެއަށްވުރެ ފުރިހަމަކޮށްފާނެ. މި ނިޒާމު ފުރިހަމަކޮށްފާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ކިޔަނީ ވަރަށް ގާނޫނު ހަރުދަނާ އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ މުއައްސަސާތަކަށް ފަރުވާތެރިކަން އެކަން ކުރުވާ ނިޒާމު ވެސް އެބަ ހުރި ހަރުދަނާ ބާރު ނިޒާމުގެ ގޮތުގައި މި ޢަމަލުކުރި. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ހުށަހަޅާ އިސްލާހުތަކުގެ ވެސް ކަންކަން ކުރުވާ ގޮތުގެ މި ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ޢަމަލުކުރެވޭ. ވަރަށް ފުރުން ވެސް ވަރަށް ގެ، ޖުމްލަ ކުއްލިކަމަށް ނިޒާމުގެ އަޅުގަނޑުމެން ވަކިވެގެންދިޔައީ. ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުއްވި އެއީ. މިހާރު ޤާނޫނުއަސާސީގައި ގެނޭ 11، 12ގައި 16، 17 އަހަރުގެ ކުރީގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. 18 އަހަރުންވާ ކަމަށް ވަކިން ޖިނާއީ ނުވަ ގޮތަށް މި ޢަމަލުކުރި. އެހެންވީމާ، އެ ކުރިން ހުރި ސިޔާސަތު ދޫކޮށް ކަންތައްތަކެއް ވަރަށް ގިނަ ބައެއް ނިޒާމުގެ މުޅި ތެރެއިން ގެންނަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވި ގާނޫނުގެ ދަށުން ޖެހޭނީ 18 އަހަރުންދުވަ ކުއްޖަކަށް ޖިނާއީ ސަބަބެއް ނުވީތީ. އެކަމަކު އެ ކުއްޖާގެ އުމުރު މި ދެންނެވި ޖިނާއީ ޒިންމާއެއް ޖެހޭނީ، އެ ކުއްޖާގެ އުފެދުމުގައި އެ ކުއްޖާއަށް އެބަ ފިޔަވަޅު ދެއްވާ އެއްބަސްވުމުގެ އެހީތެރިކަން ފިޔަވަޅު ނިޒާމުގެ މި ނިޒާމެއް ގެންނަން ޖެހެނީ. ޤާނޫނަކުން ތަރަހަމަކުރެވިގެން ވަރަށް ބޮޑު ޖެހޭ ކުރިން އެބަ މި ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ވަކިވަކިން ބަދަލުތަކެއް މި ޖިނާއީ ސިޔާސަތު ފިޔަވަޅު ގެއްލުން އެ ކުރިއަށް ގޮތަށް ކަނޑައެޅި ކުއްޖާ ގެއްލުން. އެހެންވީމާ، މި ނިޒާމަކީ މި ބަދަލުގެނައުމާ ދުރު މި އިސްލާހަކީ ބަދަލުގެނައުމާ އެ ގެނަސް ވެސް ކަނޑައަޅާ ތަރުތީބުކުރަން. ހަމައެކަނި ސަރުކާރުގެ ފުރިހަމަ ސަލާމަތް މި ވެސް ގެއްލުމެއް ނުވާނެ އެކުއްޖެ. މަޖުލިސްގައި ހިނގާ މީހުންނަށް، ދުވަސް މީހުންނަށް، އާންމުކޮށް މި ރާއްޖެ މީހުންނާ މި ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ އެކުވެރިން ދަށުން ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ މެދުން ކުރެވޭ ސާބިތުކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު ދިމާވާ ބޮޑެތި މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި އެބަ ހުރި ރައްޔިތުންނަށް ހުރިހާ މި ކަމުގައި ސިފަވާ ވެސް ދިމާވާ މަސައްކަތުގެ. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން ވެސް އެބަ އެހީތެރިވެދޭން ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން މިކަން އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު އުމީދުކުރަނީ މި ހުށަހެޅުއްވި ބިލުގެ ތެރެއިން ބޮޑު އިސްލާހުތަކަށް ހުށަހެޅި އަހަރެން ކަމަކީ. ކުރިން މަޖިލީހުގައި ހުށަހަޅާ އިސްލާހުތަކާއި ހުށަހަޅާ ބަދަލުތަކާއި އެބަ ގެންނަންޖެހޭ. މިކަމާ ގުޅޭ ރަނގަޅު، ޢިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި މިކަމާ ގުޅޭ ހުރިހާ ފަރާތްތަކާއި އެހީތެރިކަން ހޯދަން އެބަޖެހޭ. އަދި ރައްޔިތުންގެ ހައްޤު ހޯދަންޖެހޭ. އެ އިސްލާހުތައް ގެންނަން މި ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން ހިއްސާ ކުރުމަށް

ބައިވެރިވުން އޮވޭގެން މި އިސްލާހު ގެނެވިއްޖެއްޔާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، ދިވެހިންނަށް މި ޚިދުމަތް ދޭނީ. ޕީ.އެސް.ސީގެ ބޯޑު މެޖޯރިޓީއާ އެކު، މި އިސްލާހު ބަލައިގަތީ ފަރާތް ހިތްހަމަޖެހުމާ އެކު، ފަރާތް އުފާވާ އެކު. މިއީ ރައްޔިތުންނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މިކަމުން އަމާންކަން ލިބޭ، ހިތްހަމަޖެހުން ލިބޭ، މި ކަމުގައި އުޅޭ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް މި ކަމުގައި ބައިވެރިވާ އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް މި ކަމުގައި އުފަލެއް ލިބޭނެ ކަމުގެ އުއްމީދުކުރަމި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީރަށް.

ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލް އަޙްމަދު ނަސީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތު)ގެ ބިލަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން އުޅެނީ ބަލައިލަން 18 އަހަރު ނުފުރޭ ކުއްޖަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ސަލާމަތެއް ކުއްލިން ނަހަމަވެސް، އެހެން ގޮތަކަށް ނަހަމަވެސް ނަގާފައި ދޭއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކުރެވޭ ކަހަލަ ބޮޑު ކަމެއްކަން. ހިމާޔާ މި ކުރެވޭނީ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަމެއް ދިމާވީމާ އެކަމަކާ ބެހޭ ގޮތުން ބަހުސްކުރެވިދާނެ، ވާހަކަދެއްކިދާނެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ އަދި މި ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ފަރާތްތަކުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަންޖެހޭކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ސަބަބަކީ ވެސް ނުވޭ! އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ގެދޮރުން ފެށިގެން 15 އަހަރު، 16 އަހަރުވާއިރުގައި އެ ކުދިން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ ކުދިން ބޮޑުވެއްޖެ. އެ ކުދިންނަކީ ބޮޑު ކުދިން ކަމަށް އެ ކުދިން ގަބޫލުކުރަނީ. އެ ކުދިން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެކްސްޕީރިއަންސްކުރަން ބޭނުންވެފައި ތިބޭނީ. އޭގެ ތެރެއިން އެ ކުދިން ސަލާމަތު ވެސް ދެއްވަން މި މަގުފަހިވެވެނީ އަދި ނުލުންނަނީ. ބަޔަކު ދޮޅުތެރި މިއީ. އެހެންވީމާ، އެ ކުދިން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެކްސްޕީރިއަންސްކުރާއިރުގައި އެ ކުދިން މަގުމަތީގައި ސަލާމަތު ވެސް ދެއްވަން ހަމަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި ކަމުގައި ބަލައިލާއިރު ފުލުހުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން އުތާލުވާ މި އެކްސްޕީރިއަންސްކުރާ ކުދިންނަކީ ނުވަތަ 15، 16، 17، 18 އަހަރުދުވަސް ފޯރުގައި އެ ކުދިން މި ކުރާ އެކްސްޕީރިއަންސްތަކުގެ ތެރޭގައި ސަލާމަތު ވެސް ދެއްވާ ނިޒާމެއް، ރަނގަޅު، ބޮޑު ތަރުތީބު އެ ކުދިންނަށް ލިބޭ، އެ ތަނަށް ވަދެ އެ ކުދިން ސަލާމަތު ދެއްވާ ދަރުސްކުރުމުގައި، އުޅުމުގައި އެ ފުރުޞަތު ލިބެން ބޮޑު ހައްދަވައިދެއްވަން.

އެހެން ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މައްސަލަ ހައްލުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ހާއްސަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުޅަދާން
މަޖުމަޢަކަށް ނުކުމެ، މިޒަމާން ސަގާފަތު ދުއްވާ މަސްރަހުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެންނާނެ. ހަމަ އެހެންމެ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ރާއްޖޭގައި ދުވާ ޖަރީމާތައް ގިނަވަމުން ގޮސްގޮސްގައި، އަދި ބޮޑުވެ މަސްތުވާގައި ވެސް ދުވެލި
ގޮތަށް ގިނަވަމުންދާތީ، ކުޑަކުދިންގެ ވެސް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު ސަރަހައްދުން ދުވެލި ގޮތަށް ކުށްކުރަމުންދާތީ، ދުވާ މިހާރު
މަޖުމަޢަކަށް ނުކުތުމެން މަގުގެ ގޮތުން ދުވާކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. މިއީ ބަރުލަމާނުގައި ވެސް
ވަރަށް ނުރައްކާ، އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އަދި ދުއްވާލައި ނޫ މީހަކަށް ވެސް ނުރައްކާތެރި ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން
ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ ގާނޫނުތައް ހެދުން ކަމުގައި ވިޔަސް ގާނޫނަށް މި ހުރި ރައްޔިތުންގެ މައްޗަކަށް.
އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުން އުސޫލަކީ ފުރުސަތު ދިނުމަށް ހިނދުކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މައްސަލަތައް ހައްލުވާ ނުލިބޭނެ.
އަޅުގަނޑުމެން މައްސަލަ ހައްލުކުރުމަށްޓަކައި އަބަދު ވެސް ރައްޔިތުން ގާނޫނުން، އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނުން ހުށަހަން
ފުރުޞަތު އެ ގާނޫނަށް ބޮޑުބަޔަކު ކާރުވަނުވެ، އެ ގާނޫނުތަކުގެ ތަންފީޒުކުރުމަށް ޖަވާބު ރައްޔިތުންގެ އެއްބާރުލުން ލިބޭނެ.
އެހެން ނޫން ކަމަކު ވާނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނާނީ ހިތާމަވެރި ގޮތެއްގައި އުޅޭ ޓޯޓަލް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ލިބިގެންދާނެ ކަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ މިއަދު އިސްކަންދޭން ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން މިހާރު ބޮޑުބަޔަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢު ބަނޑުގެ
ފެންވަރަކީ ގުދުރަތުދައިރާގައި ބޮޑުބޮޑުގައި ވެސް މި ދިރާނާ ގުދުރަތީ. އެއްއެއް ހިފާވުޑު ގުދުރަތީ
ދިރާވަހުމްދުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ ރަސްރަސްން ވެސް ފެނިގެންދަނީ މި މަޖިލިސް ގުދުރައިދުގައި ބޮޑުބޮޑުގެ
ކަމަށް ފާހަގަކޮށްލަން އެ ބޭފުޅުން އެބަޖެހޭ އިސްނަހިރަވިލާން މި މަސައްކަތް، ޖަވާބު ހޯދަން މިހެން އަނުއުފެދި ކާނެ
ޖަވާބު ވަރަށް ގިނަ ފުރުޞަތުތަކެއް ހިނގައިން. އެގޮތް ބޮޑުތަކުގައި މަޖުމޫއަތުގެ ގަވާއިދުތަކުގެ ކަނޑައަޅާދިނުމައް، ރައްޔިތުން
އެއްބާރުލުން ނަގަވާފަ ނުވަތަ ރައްޔިތުންނަށް ތާއީދު ޖަލްސާގެ ނަގަވާފަ މަޖުމުއަކުގައި ހިނގާ ގުދުރަތީ މަދުކުރުމަށް
ޖަވާބު ނުވަތަ އެކަށީގެންވާ މަދުކުރުމަށް ޖަވާބު މި ގިނަގިނައިން އެ ބޭފުޅުންނަށް ހަނދުމަކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ. އަދި
ވަރަށް ގިނަ ހާލަތުގައި ފުރުޞަތުތަކުގެ ހިނގައިގެން ނުހިނގާނާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މައްސަލައަށް ބައްލަ ލިބިގެންދާ
ތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުފެންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ވެސް މި ދައުލަތް ގާނޫނުތައް ތަންފީޒުކުރުވާ ވާހަކަ.
ގާނޫނުތަކުގައި ހުރި މައްސަލަތަކުގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދުވާލަކު އެއް ފަހަރު ގާނޫނުތަކަށް އިޞްލާހުގެނެވިދާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެން މި ދަރި މި ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ފުލުހުންގެ ގާނޫނުތަކުގެ ރަނގަޅުވާން
ތަންފީޒުކުރުވިގެންދާ މަސައްކަތް. އަޅުގަނޑުމެން ފެނޭ ވަރަށް ދިނަ ސަރުކާރުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ސިޔާސަތު ބަދަލުކުރެވިފައިގެން،
ވަރަށް އަމިއްލަ ޝަރީޢަތު ދޮރުވާއިރު ވެސް ދުވާ މަސައްކަތް ނުވަތަ ދުވާ ތިން. އެހެންކަމުން އެ ބޭފުޅުން ގާނޫނު
އަދި ހަމައެކަނި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ފުލުހުން އެބައެބަ ބޭފުޅުން ގާނޫނު ގާނޫނު
ބަލަހައްޓަމުންދާ ތިން. ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ފުލުހުންގެ މިކަމަށް ރަނގަޅު ވަރަށް ވިސްނައި، އެ ބޭފުޅުންނަށް މިހާރު

ވެސް މި އުޅެނީ ގާނޫނު ނެތިގެންނެއް ނޫން އެއް ގޮތަކަށް ވެސް. ގާނޫނު އެބަ އޮތް. ގާނޫނުތަކެއް އެބަ ހުރި ހެދިފަ. ދިރާވެގެން މި އުޅޭ މައްސަލައަކީ ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ފަރާތްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާނޫނުތަކަށް ތަނަވަސްކަން ތަންފީޒުނުކުރާތީ ތަން. އެހެންވީމާ، އެ މައްސަލައަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލާއިރު ޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުމެން ވާންވީ އަޅުގަނޑުމެން ހުރި ގާނޫނުތަކަކަށް ތަފާތު ބަދަލުތައް އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ވާންޖެހޭ އެބަ. އޭރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާނޫނުތަކުގެ ބޭނުން ހެޔޮ ގޮތުގައި ހިފޭނީ. އަދި އެންމެންނަށް ވެސް ރައްކާތެރިކަމާ އެއްކޮށް މަގުމަތީގައި އުޅުމުގެ ފުރުސަތު އޭރުން ލިބިގެންދާނީ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ކަންކަން ނުވާ މި ތަނުގައި ހުރުމާއި ހުޅުމާލެއަށް ދާއިރާގައި ބަދަލުވުން ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ވަރަކަށް ވެސް ފުރުސަތު އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް ހުށަހަޅަން މަޝްވަރާ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިގެ ކުރިމަތީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލަން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންވާ މި ރައީސް. އަޅުގަނޑު...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. އެހެންވީމާ، އިރުޝާދުވަޑައިގެންދެއްވުން އެދެން. އާދެ! މި ހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުސްވަގުތުތަކުގެ ގަޑިޖެހިން. އެހެންވީމާ، މި ބިލުގެ ބަހުސް ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެހެން ދުވަހަކަށް ގެންދަނީ. މިއަދު ހުސްވަގުތުތަކަށް ދިއުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ހަމަ މެންބަރުންނަށް އަދި ހާއްސަ ގޮތެއްގައި މަޖިލީސް އޭއަސްވާ ބޭފުޅުންގެ މައުލޫމާތަށް ޖަހައި ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން ބޭނުން. އެއީ މި ދުވަސްވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު ސޮސައިޓީ މިޔާދުގައި ވަރަށް ބޭޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ ދަރިވަރުންގެ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ޒުވާނުންނަކީ ޖަހައިގެން ބަދަލު ތަރުތީބުކުރުމުގެ މަޖިލިސްތަކާއި މަސައްކަތްތަކާ. އަޅުގަނޑުމެން ދަރިވަރުން ބޭނުންތަކުން މި އުޅޭ ވާހަކައާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސައިބަރ ވަދުވަޖެހިގެން ކާންތު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަރުކާރު ޝުކުރުވެރިވަމާ ފުރިހަމައެއްގެން ހާސާ އެ މެންބަރުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ބިރުވެރި، ކުރުމުގައި، ދިރާސާ. އެ ފުރިހަމަގައި ހަމަ ވަޒަންކޮށްލަމުން ތެރި މެންބަރު މަސައްކަތްތަކުގައި ޖަހާ ބިލު ހަމަޖެހިގެން ހިސާބެއް. ގޮތުން ދިނަ ބިލުތަކެއް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވާފައި ބިލުތަކެއް. އެހެންވީމާ، މަޖިލީހަށް އަދި މި އުޅެނީ 1 އަހަރާއި ދުވަސްކޮޅެއް މިވީ. ރައީސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 93 މެންބަރުންނަށް ބިލު ހުށަހެޅި ހުރުމަކީ އެ މެންބަރުން މަޖިލީހުގައި މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ކަމަށް ރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ތަރުޖަމާނެއްގެ ވާހަކަދައްކާފައިވާ ސަބަބެއް ނޫން ކަމަށް ދަންނަވަން އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތަކީ ހަމައެކަނި ބިލު ހުށަހެޅުއްވުމެއް ނޫން. އަދި ގާނޫނު ހުށަހެޅުއްވުމެއް ވެސް ނޫން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މައިގަނޑު މަސައްކަތަކީ މި ކުރަނީ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކުގައި. އެހެންވީމާ، އެ އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ، ތަފުސީލުގައި ކޮމިޓީތަކުގައި ކުރާ މަސައްކަތަކީ ބޮޑުވަޒަންވެރިކަމެއް ހުރި ކަމެއް

ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ އަޑުވައްޓަހިލުގެ މަގުސަދެއް އޮތްގޮތް ކަމަށް އަދުގަސްދުން ގަބޫލުކުރެވޭތީ އެ ކަމަކަށް ކަންތައްތައް އެ ކުރައްވަން. މަޖިލީހުގެ ސަރަޙައްދު އާންމުކޮށް ހުށަހެޅިފައިވާ ހުސްނަ ސަރަޙައްދު. އެ ސަރަޙައްދު ވަރުވަރެއްގެން މި ދަންނަވި ގޮތަށް ފިޔަވަޅުއަޅާފައިވާ ބެލުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ނުން ގެނައުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އެ ފުރުޞަތަކަށް ދައުލަތުގެ 0% ދައުލަތަށް ޚިދުމަތްތަކަށް ކަމަށް އެ ކުރީގެ ބަޔަކަށް ކަޑަދޮޅު ނުން ކަމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތަޢުލީމުގައި ރައްޔިތުންނަށް އަދާކުރާ ގޮތަށް ރިޔާސަތުން އެ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވެއެވެ އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ މި ދަންނަވައިލީ. މިހާރުގެ އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭ މިއަދުގެ ހުސްވަގުތު، 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ފެށޭނީ 11 ޖަހާއިރު. 11 ޖަހާއިރު އެންމެން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ހުސައިން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު)އަށް އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލުގެ ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ. ޝުކުރިއްޔާ.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 10:30 އިން 11:00 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ: މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. މި ދަންވަރުގެ މަސައްކަތް ފަށާނަން.

{8.2}- މި ދަންވަރުގައި އެންމެފުރަތަމަ ކުރިން ފެށި އަޖެންޑާގެ ދަންނަވައިލަން ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު)އަށް އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލުގެ ބަހުސް. މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ، ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައީސްގެ އޮފީހުން، ފުރަތަމަ ވާދަކުރުމަށް 15 މިނެޓު ދެއްވާފައި ދެވަނަ ބަހުސަށް. ބިލުގެ އިބްތިދާއީ ބަހުސް ހިނގާނީ ޕާޓީތަކަށް 15 މިނެޓު އެކުލަވާ ގޮތަށް ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދަވާނެ ބޭފުޅުން މަޖިލީހުގެ އިޢުލާނު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ދެވަނަ ބައިވެރިވެދިނުމަށް. ބިލު ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފުރުޞަތު އެދިވަޑައިގަތުމަށް.

ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ހުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު)އަށް 16 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލު. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވާ ބޭނުމަކީ ޤާނޫނު

ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ ދަށުން ކައުންސިލުތަކުން އުފައްދާ ލޯކަލް އޮތޯރިޓީ ކުންފުނިތަކުގެ ވިޔަފާރީގެ ހަރަކާތްތައް ހިންގުމުގެ ދާއިރާ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައި، ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުން ކައުންސިލުތަކަށް ފައިސާ ދިނުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ ބައެއް އުސޫލުތައް މުރާޖަޢާކުރުމަށާއި، ކައުންސިލުތަކުގެ އުމުރުގެ ފަހު އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކައުންސިލުތަކުން މުހިންމު މާލީ ކަންކަން ނިންމުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރުމަށް ޓަކައި ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ އިސްލާހުތައް ގެނައުން. މި އިސްލާހު މުހިންމުވަނީ ލޯކަލް އޮތޯރިޓީ ކުންފުނިތަކުގެ ވިޔަފާރީގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ދާއިރާ ސާފުކޮށް ކަނޑައެޅުމާ އެކު އާންމު ވަސީލަތްތައް ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރުން ހުއްޓުވައި، އެފަދަ ވިޔަފާރިތަކަށް ގެއްލުން އެރި ހާލަތުގައި ބޮޑު އަސަރެއް ކުރާނެ ހިސާބުކަން ކަނޑައަޅާފައިވާތީއެވެ. މި އިސްލާހަކީ ދައުލަތުގެ މާލީ ބެލެހެއްޓުމާއި ބާރުވެރިކަމާއި ކައުންސިލުތަކުގެ ބަޖެޓުތަކުގައި، އަމަލުކުރަންޖެހޭ އެއް އަދި ބަލަހައްޓާ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އިސްލާހުގެ ކަމުގައިވާތީ މި އިސްލާހު މުހިންމުވާ ސަބަބެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ. އޭގެ އިތުރުން މި އިސްލާހުގެ ސަބަބުން ކައުންސިލުތަކުގެ ފުރުޞަތު ފުޅާވެގެން ފިޔަވަޅު، ކައުންސިލްތަކުން ނުވަތަ މާލީ ކަންކަން ފާސްކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ ކަންކަން ދެކެމެވެ. މިފަދަ އިސްލާހުތަކަކީ ކައުންސިލްތަކުގެ އިދާރީ ދާއިރާ މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ. އޭގެ އިތުރުން ދައުރު ހަމަވާ ކައުންސިލުތަކުގެ ދައުރު ފުރިހަމަވާން އިޖުރާއާތުގެ ބަދަލުތަކާއި މި އިސްލާހުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާނެއެވެ. އެގޮތުން އަމަލުކުރަމުންދާ ގޮތް ސީދާ ގޮތެއް ނިންމުމުގައި އަމަލުކުރަމުންދާ ކައުންސިލުތަކުގެ ދައުރު އިދާރާތަކުގެ ނިންމުމާއި ޤާނޫނީ ގޮތުން ހަމަޖެހިފައިވާ އުސޫލާ ގުޅިގެން ބާރުތަކާއި ގޮތުގައި އިސްލާހުތަކެއް ބަލަހައްޓާ ކައުންސިލުތަކުގެ މާލީ ކަންކަމުގެ ނުވަތަ ކަނޑައަޅާ ބަދަލުތަކުގެ ސަބަބުން ކުރާނެ ބޮޑު އަސަރުތަކެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ، ކައުންސިލުތަކުގެ ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ދިއުން. ބިލުގެ ތާރީޚަކީ ބަޔާންކުރާގޮތުން މި ބިލަކީ 17 މޭ 2010 ގައި އަމަލުކުރަމުން ފާސްކޮށްފައިވާ ޤާނޫނެކެވެ. އެގޮތުން 2010 ވަނަ އަހަރު ދެ އިސްލާހު ގެނެވިފައިވެއެވެ. އަދި 2011 ވަނަ އަހަރު އެއް އިސްލާހު، 2015 ވަނަ އަހަރު ހަތަރު އިސްލާހު، 2017 ވަނަ އަހަރު އެއް އިސްލާހު، 2019 ވަނަ އަހަރު އެއް އިސްލާހު އަދި 2020 ވަނަ އަހަރު އެއް އިސްލާހު، 2022 ވަނަ އަހަރު އެއް އިސްލާހު، 2024 ވަނަ އަހަރު ތިން އިސްލާހު، 2025 ވަނަ އަހަރު ދެ އިސްލާހު. ޖުމްލަ 15 އިސްލާހު ގެނެވިފައިވެއެވެ. އަދި މިއަދު ހުށަހެޅިގެން މި ދަނީ ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނަށް ހުށަހަޅާ 16 ވަނަ އިސްލާހު ބިލެވެ. އިޞްލާޙީ ބިލުގެ ސަބަބު ކަމަކީ ދަރަނިތަކެވެ. މި ބިލުގައި ހިމެނޭ މާއްދާގައި 5 އިސްލާހެއްވެ. އޭގެތެރެއިން އިސްލާހު ގެނެވިގެން މި ދަނީ މި ބިލުގައި، މި ބިލަށް ކުރެވޭ އިސްލާހު ގެނެސްފައިވާނަމަ އެ ޤާނޫނުގެ 70 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގެ ފަހަތަށް ދެ އަކުރު އިތުރުކުރުމާއި، އިސްލާހު ގެނެސް ޤާނޫނުގެ 75 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ފަހަތަށް އަކުރެއް އިތުރުކުރުމާއި، ޤާނޫނުގެ މާއްދާ ވިސް އަމަލުކުރަމުންދާ އެ ޤާނޫނުގެ

79 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިސްލާހުކުރުމަށާއި، ބަންޑިޑިއަ ގާނޫނުގެ 100 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ފަހަތަށް ދ އަކުރު އިތުރުކުރުމުގެ އިތުރުން އެ ގާނޫނުގެ 144 ވަނަ މާއްދާގެ ފަހަތަށް މާއްދާއެއް އިތުރުކުރުމަށް މި އިސްލާހުގައި ހިމެނިފައިވާނެއެވެ. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ހުށަހެޅިގެން މިދާ އިސްލާހުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އެއް އިސްލާހަކީ ކުރިން ވެސް ދެންނެވުނު ފަދައިން ގާނޫނު ހިނގުމުގައި ހުސްކަމެއް އޮތްކަން ފާހަގަވެ ހުށަހެޅިގެންދާ އިސްލާހެއް ކަމުގައި ވީމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ބަލައި ދަންނަވަން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު އެދެނީ ރައްޔިތުންގެ މިސްކޮޅާއި ފުލުހުގެ ތެރެއިން ބިނާކުރަނިވި ހުށަހެޅުންތަކެއް މިތަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ކިބައިން މި އިސްލާހަށް ލިބިގެންދިއުން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ބިލަށް ބަހުސްކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ޖުމްލަ 4 ގަޑިއިރު. އެއީ ޕީ.އެން.ސީ 2 ގަޑިއިރާއި 35 މިނެޓު، އެމް.ޑީ.ޕީ 33 މިނެޓު، އެމް.ޑީ.އޭ 14 މިނެޓު، ޖުމްހޫރީ ފޯރަމް 12 މިނެޓު، އެމް.އެން.ޕީ 12 މިނެޓު، ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެފައިނުވާ ގޮތުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 7 މިނެޓު. ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވައިލަން. އާދެ! ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙައްސާން.

ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙައްސާން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު)އަށް ހުށަހެޅިފައި މިހިރަ އިސްލާހުތަކަށް އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ތާއީދުނުކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރާ ކައުންސިލަރުން އިންތިޚާބުކުރުމުގައި އެ މީހާ 5 އަހަރުގެ ދައުރަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 5 އަހަރުން 1 އަހަރު ދުވަސްވަންދެން މުޅި ކައުންސިލެއް އެއްކޮށް ފުރަތަމައިޖުލާސްކުރުން އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ކަމެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއް އަހަރުދުވަސް ބާކީ އޮތުމަކީ އެއް އަހަރުދުވަސް ތެރޭގައި ރަށުގައި ހުރި ސިސްޓަމް ބިނާކުރަން ބޮޑެއް ކުއްލިތަންތަން ސިޔާސަތު. އެއް އަހަރުދުވަސް ތެރޭގައި ކޮންޓްރެކްޓް މުވައްޒަފު ނަގާގެ ސިޔާސަތު. އެއް އަހަރުދުވަސް ތެރޭގައި ރަށުގެ ތަރައްޤީއަށް ކޮންކަމެއް ކައުންސިލުތަކުން ކުރާނީ؟ ކިއްކުރަންތޯ އެހެންވީމަ ކައުންސިލަރުން ބަދަލުކުރަނީ؟ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނު އެހެންވީމަ އެ ހިސާބުން އުވައިލާފައި ކުރީގެ ގޮތަށް އަތޮޅުވެރިޔާއާއި ރަށުވެރިންގެ ބޭބު ކައިރިބާއި ކުޅަ ކައިރިބާ އައްޔަންކުރާ ގޮތަކަށް ހަމަގައި ފެށިކަން ހިންގަމުންދާ ނިޒާމު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ކަމުދާ ކަމެއް ނޫން މިއީ. ދެން މި ޚާޞް ކަންތައްތަކާއި، ކައުންސިލަރުންގެ ދަރަނި އުފެއްދާ

ކުންފުނިތަކެއް. 10 މިލިއަން ރުފިޔާ، މި އުޅެނީ ރައްދުވެން އަނގަބާއި އަޅާ ދިމާކުރެވޭނެތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރަށްރަށުގައި ގެސްޓްހައުސް ހިންގާ ބޭފުޅުން އަތޮޅެއްގައި 10 މިލިއަން ރުފިޔާ ނޫނީ 5 މިލިއަން ރުފިޔާ ނެތިމަ ބޭންކުތަކުން ލޯން ނަގައިގެންތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރަށްރަށުގައި ލޯކަލް ބިޒިނަސްތައް ފައްކާކުރަމުން އެ ދަނީ. އެކަމަކު 10 މިލިއަން ރުފިޔާއަށްވުރެ ބޮޑުވާން އެބަޖެހޭ އެ ކުންފުނިތަކެއް. އެހެންވީމާ، ކުންފުނިތަކުގެ ވާހަކަ އުފާވާންވީނުންތޯ؟ ޔާދުކުރަންތޯ ފަހަރަކު ބައިކަން، ފަހަރަކު ބައިކަން، ފަހަރަކު ބައިކަން އިސްތިހާރުކުރަމުން ދުވި ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމުގެ ފިޔަވަޅުތަކުން މި އުޅެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ވަރަށް ހިތާމަކުރަ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްދުވެން 5 އަހަރުދުވަހަށް ކައުންސިލު އިންތިޚާބުކުރަނީ. ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިންތިޚާބުކުރަނީ 5 އަހަރަށް. 5 އަހަރުދުވަސް ތެރޭގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެއް އަހަރުދުވަހު އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވޭ ގޮތް ހެދުން އެއީ ދައުލަތުގެ ހުއްޖަތަކަން އަންނާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްދުވެންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އެ ދާއިރާގެ ރައްދުވެން އިންތިޚާބުކުރަނީ 5 އަހަރުދުވަހަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައިން އެއް އަހަރުދުވަސްވަންދެން މި މަޖިލީހުން އެއްވެސް ގާނޫނެއް ފާސްނުކުރެވޭ ގޮތަށް ހަދައިފިއްޔާމުން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީސް ވެސް ޕްރޮޑަކްޓިވް ނުވާނެ. ދައުލަތުގެ ތިން ބާރުން އެއް ބާރު ފަނޑުކޮށް އެއްކަލަކުނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ތަޖުރިބާކޮށްފީ. އަޅުގަނޑުމެން އެ ދުވަހު އަތްދުވެރިންނާއި ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލުތައް ކުޑަ ކައުންސިލަށް މިވީ ގޮތް ކަމުދިއްސެނީ އުކުޑީ ފެކްޓަރީތަކުގައި ގޮތް ގެސްޓްހައުސް މި އަޅާ ފަރި ފަށްތުރުއަސާސީ އަޅުގަނޑުމެން ފަރުގަތްކޮށްގަން ބާޒީ ހަދައިހާލާސްގެން ވަޅުދާލާ. މިއަށް ޑަވަލުކުރަން ފެށި. ދުވަން މިގެން ބައިބައި އުނިކުރަމުން، އުނިކުރަމުން ގޮސް މާލެއަށް ރައްދުވެން ކުޑަ ސިޓީ ޖަހައިގެން ޒުވާނުގެ މާލެ އަށް ގޮތް ހަދަން މިއީ ވަރަށް ގޯސް ސިޔާސަތެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ގާނޫނުތަކަށް ބަދަލު ގެންނަނިވި ނޫން އަޅުގަނޑުމެންގެ އަޑުއަހާ ވަޑައިގަތް ހަރާއިވެން. ނޫނީ ދައުލަތުން އިސްތިރާދާރުގެ ނިޔުމަކައި އެއް އަހަރުދުވަސްވަންދެން ރައްޔިތުގެ މިނިން ދިރިއުޅޭ ހެދިޔާ ރަށްރަށުގައި ތިބި ކައުންސިލަރުން ފިޔަވަޅުއިޖްތިމާއީއަށް، ކައުންސިލް އިދާރާ ފިޔަވަޅުއިޖްތިމާއީއަށް، ރައްދުވެންނަށް ދީފާއިން ހެދުމަށްލަބުން މަސްއޫލިއްޔަތުވެރިޔާ އެކަން ކުރުން އެއީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ ދައުލަތަށް ލިބޭ ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް. އެއީ ދައުލަތަށް ލިބޭ ގެއްލުމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން ކައުންސިލްތަކަށް ދެމުންދަނީ ރަށްރަށުގެ ރައްދުވެންނަށް ހިދުމަތްތައް ނެތިބަތޫން ފުރިހާ އެ ކައުންސިލުން އަނބުރާ ނިޒާމަށް ސަރުކާރު ބަދަލުވުމަކީ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މިގެ ހުރިހާ އުނދަގޫތަކެއް ދެއްކިގެން ކަލޭ އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު މި ބުނަނީ އަޅުގަނޑުމެން އަހިލް ސަރުކާރަކަށް ޖަމްޢިއްޔާތަކަށް ނޫނީ. ސަރުކާރުތަކަށް ބޮލަށް ގޮތަކަށް ކައުންސިލުތަކަށް ވެސް ނޫން. ސަރުކާރުން ރައްދުވެންގެ ލާބައާއި މަސްލަހަތަށް ކަލާ ކައުންސިލުގެ ހަރުގެ މިގޮތަށް ހީޕްދޭ އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކުރާ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުރަކީ ތިޔު ވާހަކަކަން އެނގޭނެ މަޖިލީސްގެ ހިސްޓްރީއަށް ބަލައިލިޔާ. 2024 ވަނަ އަހަރުގެ

ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓެއް ފާސްކުރިން. 2025 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓެއް ފާސްކުރިން. މި މަޖިލީހަށް، މި އިޤްތިޞާދީ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުނު ބިލުތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ފަސޭހަކުރުމުގެ ބިލު، އެންމެ ބިލެއް ފިޔަވައި ހުރިހާ ބިލުތަކެއް ފާސްކުރިން ސަރުކާރު އުޅުނު ގޮތަށް. ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގެ ހުރިހާ ބިލަކަށް ސަރުކާރުން އުޅުނު ގޮތަށް ފާސްކުރިން. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަކަށް އުނދަގޫވެއްޖެކަމަށް އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. އެހެންވީމާ، ކޮމިޝަނުތަކުގެ މެމްބަރުންނާއި ހުރިހާ ޕާޓީއެއްގެ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ، ކޮމިޝަނުތަކުގެ މެމްބަރުންނާއި މިފަދަ ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގެ މަޢުލޫމާތު ކަމާބެހޭ މެމްބަރުންގެ ވަރަށް ފުރިހަމައިން ފާހަގަކުރެވޭ އެ ދައުރު ހިސާބު އެބަޖެޓް ކޮމިޝަނުތަކުގެ ވަޒީފާ ދަށުން އެއް ސަރަޙައްދެއްގެ ޒާތުގެ ބަޔަކު ވެސް ނުވާނެ ކަމަށް ބަލާ ސަރުކާރު ދަޢުވާ ކޮމިޝަނުތަކުގެ ޒާތީ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. މިއަދު މި އިޤްތިޞާދީ މަޖިލީހުގެ ސިޔާސީ ޑިޕާޓްމަންޓް ފިޔަވައި ކޮމިޝަނުގެ މެމްބަރުންގެ ވިސްނުމާއި އިޖުތިމާޢީ ދާއިރާގެ މި ބިލު ފާސްކުރުމުގައި މި ކޮމިޓީ. މި އިބްތިދާއީ ފާސްކުރުމަކީ. އެހެންމަ ދެއްކުމުގެ ދުވަހު އެ ބަޔަކު ބޭނުމަކީ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. މިހެން މިކަން ކުރެވޭނީ ކަމަށް ނުވަތަ، ކުރީއަށް އޮތް ލޯކަލް ކައުންސިލް ދިރިއުޅުމުގައި ޕީ.އެން.ސީގެ ކެނޑިޑޭޓުންނަށް ވޯޓުދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން. ޕީ.އެން.ސީގެ ކެނޑިޑޭޓުންނަށް ކުރީއަށް އޮތް ލޯކަލް ކައުންސިލް ދިރިއުޅުމުގައި ވޯޓުދިނުމާ ގުޅޭ ދިވެހި މެމްބަރުން އެ މިހެން އަމިއްލައަށް އެ ކޮމިޓީގެ ސަރުކާރު ހުރި އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. ދައުލަތުގެ ހުރިހާ ބާރެއް ކޮމިޝަނުތަކުގެ އަދި މައުލޫމާތު ދޭތެރޭ ނުކުތާތައް. އަދި ކޮމިޝަނުތަކުގެ ބަޔަކު އެކުލެވިގެންވާ ހުރިހާ ބިލުތަކެއް މި އިޤްތިޞާދީ މަޖިލީހުން ޕީ.އެން.ސީގެ ސިޔާސީ ފުރުސަތު އެކުލަވާލަނީ ފާސްކޮށްގެން ވެސް ނުވާނެ. އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. އެއީ ދައުލަތުގެ ވެސް ޒިންމާއެއް، ދައުލަތަކުން ވެސް ބައިނަލްއަޤްވާމީ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. އަޅުގަނޑުމެން މާތްالله ގަންދީ ހުވާކުރީ ކޮންކަމަކަށްތޯ؟ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ؛ ހުވާގެ މަތީން އެއްގޮތަކަށް ވެސް ހަނދާންނައްތާލައިގެން ނުވާނެ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. ކޮމިޝަނުތަކުގެ ކޮމިޝަނުތަކުގެ ރައީސް 5 އަހަރުދުވަހުގެ ދައުރުގެ ތެރޭގައި އެންމެ ފަހު ވަގުތަށް ވެސް ކަންކަން ކުރެވޭ ކަމުގެ ފުރުޞަތު އޮތުމަށް. ކަންމަ ކަރަކުން، 40، 50، 60، 70، 80، 100. އެކަމަކު ކަންކަމުގައި ކޮމިޝަނުން ދިރިއުޅުމުގެ ދިވެހި ކައުންސިލަރުން ހަވާލުވެގެން ބަޔަކު މި ނިކުމޭ. އެހެން ކޮމިޝަނުން އެ ބަދަލުވޭ. ކޮމިޝަނުގެ ޚިދުމަތް އެ މަރުޙަލާތަކުގައި.

ކޮމިޝަނުތަކުގެ އެ އަނިޔާވެރިވުމަށް. އެކި، ވަކި ކައުންސިލަރުން ކޮމިޝަނުތަކާ ވިސްނާއި އިޖުތިމާޢީ ދާއިރާ ކަންތައް ކުރެވޭނީ. އެ ކައުންސިލަރާ ދެމެދުގައި ޖިނާއީ ކަމަކަށް އެބަ އޮވޭ ދޮގުހަދާ ގޮތުގައި ބާރުގެ ބޭނުންކުރުމުގައި އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. ޚިޔާލު ދިމާވުމަށް އެއް ވަގުތު ހިފަހައްޓައިގެން އެފަދަ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. އެހެންވީމާ، ގާނޫނީ ކަންތައްތަކާ ކައުންސިލަރާ ދެމެދުގައި އެ.ޑީ.ކޭ ހިމާޔަތް ދޭތެރެ ގަވާއިދުތައް އެކުލަވާލުމަށް ޖިނާއީ ޚިދުމަތާއި. އަޅުގަނޑު އެކަމަކު ތާއީދު އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. ކަންކަމުގައި އުޅުއްވުމަށް ހުރި ކައުންސިލަރުންނަށް ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތު ތަންފީޒުކުރުމުގައި ސަރުކާރަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް ނުވާނެ. އެކަމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ.

އެހެންނަމަވެސް، ޖެއްސުންކުރާ ކައުންސިލްތަކާ ދާއިރާގައި ދުވަހުން ދުވަހަށް އަޅުއްވަންޖެހޭ ޚިދުމަތް އެކަމަށް ކަނޑައެޅިފައި ހުރި ގެނަވަނަތަކުން އެޅުއްވިދާ މުޅި ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް މިފަދަ އިސްލާހުތައް ގެނެސް މުޅި ރާއްޖޭގެ ކައުންސިލްތަކަށް ފުރަތަމަޔިޖެހުނުކަމަށް ނުޖެހޭނެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިންތިޚާބުކޮށްދީފައި އެހެރީ 5 އަހަރުދުވަހަށް. އެ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ގޮތްތައް ގަވާއިދާއި އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ކުރަންވާ ކަންކުރުމުގައި އެއްވެސް ކައުންސިލަކުން ޖެއްސުންކޮށްދޭކަށް ނުވާނެ. އެކަން ކުރައްވާ، ޖެއްސުންކުރާ ކައުންސިލަކާ ދާއިރާގައި ޚިދުމަތްދެއްވާއިރުވެސް ޖެހޭން ކަމަކީ އަލުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. އެކަމަކު މި ގާނޫނަށް ގެންނަން ހުރިހާކަމަކާއި ހުރި އިސްލާހަކީ ކަނޑައެޅިގެން ކައުންސިލްތަކުގެ ހަމަޖެހިފައި ބަދަލުވުން. ރައްޔިތުންނަށް ދީ އެކަމަށް ޒިންމާދާރުކަމާއި މަސްއޫލުވުން. މިހާރު ކައުންސިލްތަކުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް ސަރުކާރު ބަދަލުކުރުމަށް ފުރުސަތުދެވިފައިން. މިހާރު ކައުންސިލްތަކުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ސަރުކާރު ބަދަލުކުރާކަމަށް ޖަހާލައި އެ ކައުންސިލްތަކުން ދީ ޒިންމާދާރުކަން ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ޖެއްސުންކުރުން ވެގެންދާނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ މިހާރު މިދެ ކައުންސިލްތަކަކަށް ދެވޭ އަނިޔާއެއް ނޫން. މިއީ ޚާއްޞަ ރައްޔިތުންނަށް ދެވޭ އަނިޔާއެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް އެބަޖެހޭ؛ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރަނގަޅަށް ވަޒީރުންނަވާ ރައްޔިތުންގެ ހާލު ބަލައިލަން. ރައްޔިތުންނާ ގާތުން ކަންކަން ކުރައްވަން. ރައްޔިތުންގެ އިލްތިމާސްތައް އަޑުއައްސަވަން. އެކަމަކު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވަޒީރުންނާ ގޮތަށް ޖަޒީރާތަކުގައި ދިޔުމާ އެއްކޮށް ވިދާޅުވުމުގައި އާންމު ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކުރެއްވުމަކީ. އާންމު ރައްޔިތުން ނަގާ ބަސް ބުނާނެ ފުރުސަތެވެ. އާންމު ރައްޔިތު މިހާރަކަށް ނުދީ ޒާތުގެ ހުރިހާކަން ފުރުޞަތުދީފައެވ. ހަމަ އެ ވަޒީރުންނަށްވެސް. އެކަމަކު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވަޒީރުންނަށްވުރެ ކުރިން ކޮށްދީ ރަށްރަށުން 40، 50، 60؛ ސ.އަތޮޅުގައި އުޅެނިވި ކޮށްދީ ރަށްރަށުން 40، 50، 60 މިހެންނަށް ވަޒީރުން ގެންގުޅުއްވައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ނުކުރާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު ވެސް މި އަހަރު ދާއިރާގައި އުޅުއްވާ. ބަދަލު ބުރި ބަނޑުއިރު ހުރި ހިޔާލަކަށް ވެސް އުޅޭ އެ ބަޔަކުގައި. އާދަޔާގެ ދަރިދަރިއަށް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މި ވާހަކަތަކަށް ދައުލަތުން މިއަދު މި ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލްތަކުންނާ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްދީ މިހި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އެއްގޮތަށް މި ކުރާވަލަ ޖެއްސުން ވަޒީރާއި، މި ކުރާވަލި އެއްބާރުލުން ދިނުން ނޫން ކަމަކު ވެރިންތިބުނު ޚިޔާލު ބަޖެޓު ގާތަކުން ކައުންސިލުގެ އެއްބާރުލުމާއިގެން. މިކަމާ ބެހޭގޮތުން އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި މިކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުން ލިބެންޖެހޭ ކަމަށް މިހާރު ދަނީ ވެސް ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތާއީދާއެކު މިހާރުގެ ސަރުކާރުން ވަޒީރުންގެ ވަސީލަތްތަކާއި މިނިސްޓްރީތަކުގެ މަސައްކަތް ކުރާނެ ގޮތް ރާވާލައިގެން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ހުށަހެޅި ޕީ.އެސް.އެމް ނިއުސްގެ ޓީވީ ފޮނުވުމުގެ ރިޕޯޓު ވެސް މި އިސްލާހަށް ދެއްކުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި، އިންތިޚާބުކުރި ފަރާތްތަކުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މި އިސްލާހު ފާސްކޮށްދިނުމަށް. ސަރުކާރަށް މި ގޮތަށް ހުށަހެޅި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މި އިސްލާހުގެ ވާހަކަ ވާހަކަ ދެކެވިފައިވާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާ 2025 ގައި ރިޕޯޓުގައި 1980އަހަރު ފާހަގަ ޢިއްޒަތްތެރި

ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހިއްސާކުރަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެއީ އެވަރުގެ ނާގާބިލު ބޫޑުވެއް ކަމަކަށް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސަކު ލަފާދީ ކޮމިޓީ އެބަޖެހޭ ބަދަލުކުރަން. އެއީ ރައްޔިތުންގެ ވަރުބަލިވި ދަންނަ ބައެއް ނޫން ލަފާ އެ ދެނީ. މި ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުން ބައެއް ނޫން އެ ލަފާދެނީ. މި ރައްޔިތުން ބޮޑުކަމުގެ ދިރިއުޅުން ބަދަލު ދެއްވާ ލަފަފާހަކަން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މިފަދަ އިސްލާހުތަކެއް މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅީމާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ޤާނޫނީ އަޅުގަނޑެން އުސްތާދާ. އަޅުގަނޑު މިއީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެންމެ ވަފާތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މި ކިޔައިދޭނީ ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުން. އަޅުގަނޑު މި ކިޔައިދޭނީ ރައްޔިތުން ދިޔަ ގޮތް. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑު މާލެއާއި ޝާމިލު ރާއްޖޭގައި އަޅުގަނޑު ދާ ކޮންމެ ތަނެއްގައި އެބަ އުޅޭ. އަޅުގަނޑުމެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރަނގަޅު ބޭނުން އާދަމު ދަރިއަކު ނުވާ މި ބޭނުން މާތްالله ގަސްދީ ބޭނާ ތޮއްދި. ސަރުކާރު ތޮއްޓަކި ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރުން، ޑެޕިއުޓީ މިނިސްޓަރުން، އެސް.ޕީ.ޖީން، ޕީ.ޖީން، ކުންފުނިތަކުގެ ޖީ.އެމް.ޖީން، ކޯޕްރޭޓު މެންބަރުން ވެސް ބޭނުން ބަރަދަރާއާ މިއީ ކަމަކު ނުދެއޭ. މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ތިބި ޕީ.އެން.ސީގެ ގިނަ މެންބަރުން އެ ވިދާޅުވަނީ މި އިސްލާހަކަށް ތާއީދުކުރަން ބޭއިތުރެއް ނުކުރަމޭ، ވަރަށް ބޮޑަށް މާޔޫސްވަމޭ. އެކަމަކު ޖީބުގައި ތިބޭމާ ޖީބު ވިޔުނު ވޯޓުދޭނީއޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބައެއް މެންބަރުންނާ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވުން:

ނިޒާމީ މައްސަލައަކަށް ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލަށް.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ވާހަކަދައްކަވުން:

ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރު ވާހަކަދައްކަވަމުން ގެންދާ ފުލިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޕީ.އެން.ސީގެ މެންބަރުންނާ ނިސްބަތްކޮށް ޕީ.އެން.ސީގެ މެންބަރުން މި އިސްލާހު ކަމަކުދާ ބޭން ތަޖުރިބާ މި ޤަވާޢިދުގައި ވާހަކަދައްކާއިރު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ފުރުޞަތު ދީގެން އިންސާފު ބަލައިގަނެވޭނެ ކަމެއް ނޫން ކަމުގައި ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވުން:

ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނަންގަވާ ނިޒާމީ ނުކުތާއަކީ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުން އެއްވެސް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވާހަކަފުޅުދައްކަވާއިރު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ބަދަލުގައި ހާކަފުޅު ދެއްކެވުމަކީ ވާހަކަފުޅުގެ ނުކުތާއެއް. ޢިއްޒަތްތެރިންނަށް

ކަންކަމުގެ ރަޖިސްޓަރީ އޮފީހުގައިވެސް އޮތީ ވަރަށް ދިރާސާކުރެވުނު. އެހެންވީމާ، އެ ކަން ނުކުރެއްވުމަށް ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނަންގަވާ ނިޒާމީ ނުކުތާ ބަލައިގަންނަން. ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށްގެންދަވާ.

ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަހީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން ބޭނުމަކީ އަޅުގަނޑުގެ ހަނދާނުގެ ބޮޑުބައި ނަމޫ ސިފައިއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަހުސަށް އަޅުގަނޑު އަހަރުގެ ކުރިން ޕީ.އެން.ސީއަށް ނިސްބަތްވާ ހަތަރު މެންބަރުން އަޅުގަނޑާ ވަކިން މި ވާހަކަދެއްކުމަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވަކި މެންބަރުންގެ ވާހަކަ ބުނުމަކާ އަޅުގަނޑު ކަން ވާހަކަ ނުކިޔައިދޭން ދަން މިއީ މެންބަރުންނެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ވާހަކަ ނިމުނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ވަރަށް އަދަބު އިހުތިރާމާއެކު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި، މުޅި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މި އެދެނީ މި ހަރަކާތެއް މި އޮތް ފާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް ހުށަހަޅައިދިން މިހިރަ އިސްލާހާއި ޕާސްކުރަން ވޯޓު ނުދެއްވުމަށް. ހަމަ ގައިމު ވޯޓު އަޅުގަނޑު ނުދޭނަން ވޯޓެއް. އެއީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ހުރި އިތުރު އަޅުގަނޑު ވޯޓު ނުދެން. އަޅުގަނޑު ބޭނުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އަބަދުވެރިކަމާއި މި ޤައުމުގެ ރައީސްކަން ފަސް އަހަރުގެ ދައުރު ކުރިން ފުރިހަމަވާ އަނބުރާ. އަޅުގަނޑު ބޭނުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ފަސޭހަކަމާއެކު ކަންތައްތައް ކުރުން. އަޅުގަނޑު ބޭނުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުމާއި އިހުސާސް ހުރި ގޮތް ބަލައިނުން. އަޅުގަނޑު މާލޭގައި ނުހިނގާނެ ނަމަ އެންމެ އާދައިގެ ރައްސަތްތަކުން ވެސް، ކައިވެނިއް ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ގާނޫނު އަންނަކަން އިއްތިހާދުން ފަރުވާގެން ހިސާބުން އަޅުގަނޑަށް އިއްތިފާޤު މިހާރު ދާއިރާގައި އަންނާނީ 500 ފިހާރަތައް ވެސް ނޫން. މާ ގިނަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް އިއްތިފާޤު ރާއްޖޭގައި މިހާރު ދިރިއުޅުއްވާ ޖަމާޢަތް މީހުން ގޮސް ވާހަކަ ދައްކަނީ. އަޅުގަނޑު ބޭނުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް މި ހަމަ އިހުވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ވެސް ވޯޓު ލަފާދެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޑރ. މުޙައްމަދު މުއިއްޒު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖަމާއަތް ހަމަޖެހޭ އެހެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ކޮލިޝަން ހަދައިގެން، އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޗާނަލް މާލޭ ވެސް އެވީ ވަގުތީކަމުގެ ބޮޑުބަޔަކަށް ފުރުޞަތުދޭން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފެށިގެން އަދި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޕީ.އެން.ސީ މަޖިލީހަކީ އަނބުރާ ޕީ.އެން.ސީގެ އަތަށް ފެށިގެން އަނބުރާ. ކޮލިޝަން ހަމަޖެހިއްޖެ ނިންމައިފިން ފެށިގެން. މިހާރު ފެށިގެން ޔޫރިޕުލާ އަޅުގަނޑުމެން ވަކިން ހަރުދަނާކުރުމަށް. ޕީއޯސީގައި ނަގާ ހަރުދަނާކުރުމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރަޖިސްޓަރީ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ ޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާނީ މި ބަދަލުން މިހާރު ސްޓޭޓް މެޖިކްގެ ބޮޑުން ނަމަވެސް ދޮގެއްކަމުގައި ހިފަހައްޓާން މި ދާތަން ވޯޓު ދޭނަމަ. އެހެންކަމަ ދިވެހި ރައްޔިތުން ހަރުއަޅާ އެމް ޑީކަވާ ކަމެއްސިފޭ އިސްކޮއްލީ ޕީ.އެން.ސީއަށް ޖަވާބުދާރީ.

ޖަވާބުދާރުން، ޖަވާބުދާރުން. އަދުލުއިންސާފު ހޯދުމުން ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ހޯދާނަން ހައްޤުގެ ޓާސްކް ހިޔާލް ބިލްއަގައި ޕީ.އެން.ސީ ކެނޑިޑޭޓުންނަށް ވޯޓު ލިބުނަ ނުލިބުނަކަން. އެއީ ޚިޔާލުތަކޭ؟ އެއީ ޤައުމީ މަސައްކަތެއް. އެއީ ޤައުމީ މަސައްކަތެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤައުމުގެ ރައީސަކަށް ނުބައި ޒިޔާދަ ދިމާވެން ޤައުމުގެ ރައީސް އަނިޔާވެރިވުމުގެ ތެރެއަށް ވަޑައިގަން ބޭނުންކުރާތީ ރައްޔިތުންގެ ރަށްޓެ ރައްޔިތުންނަށް ކަނޑައެޅޭގޮތަށް ބާރު، ރައްޔިތުންގެ ބާރުވެރިކަން ރައްޔިތުންނަށް ދައުލަތަށް ބާރެއް، ރަނގަޅުގޮތުގައި ލިބި ރައްޔިތުން ހޭލުން ބަދަލުކުރުމުގެ ވާތް ނިޔާޔަތުގައި އަދުލުއިންސާފު ގެ ކަން ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒިޔާދަށް.

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު)އަށް ގެނެސްފައިވާ މި އެއް އިސްލާޙަށް އަދުލުއިންސާފު ތާއީދުނުކުރާ ހަމަތައް ސަރަހައްދީ ރައްކާތެރިކަން މި އިސްލާޙުގައި މި ގެންނަން ބޭނުންވާ އެއަށް މި ވަގުތަކީ ރަށްތަކުގައި ފެންބޯތަކުނޑު އަންނަނީ، އަދުލުއިންސާފުގެ ބިނާކުރުމާ މި ބިލާތު ހަމަ ގަޑިއަކު ފެންނަ އަދުލުއިންސާފު ތާއީދުގައި ނުލިބެން. ސަރަހައްދު މި ދެންނެވީ ކަރުން. މިއީ މާލީ ބާރުވެރިކަން ކައުންސިލުތަކަށް ދިން ފަހުން އަދި މި އުސޫލު ކައުންސިލުތަކުގެ ދައުރު ހަމަޖެހުމުގެ. މިހާ އަތުގައި މިހާ ބޭނުމަށް ބަޔަކުފަހުން ކައުންސިލުތަކަށް ފިސްކަލް އޮޓޮނޮމީ ފައިސާ ބަޖެޓުގައި ކައުންސިލު ލިބެން އަދުލުއިންސާފު ގެނެސްދިނުން މި ހޯދީ. އެހެންނަމަވެސް، އަދުލުއިންސާފުންނަށް މިހާރުން ފުރުޞަތު ފުރުމާއިރު އެ ކައުންސިލުތަކުގެ އަތުގައި ފައިސާ ނެތް ގާތްގަނޑަކަށް މިއީ އެއް އަހަރުގެ ބަޔަކަށް މިހާ ބޭނުމަށް ކައުންސިލުތަކެއް، މާލީ މިންވަރުކަން، އަދި އުނދަގޫތަކުން ކައުންސިލު މާލީ މިންވަރުކަމުގެ. ބަޖެޓުގައި އަލިފާން ފުރިހަމަ މާލީ މިންވަރުކުރާ ކައުންސިލުތަކުގެ ކައުންސިލުތަކަށް ނުވެ. އެހެން އޮތޮވާ ކައުންސިލުތަކަށް މިހާ ބަޖެޓް ބަޖެޓުތަކުގެ މި ކައުންސިލު ގެނައުމަށް މިއީ ޓެކްސްތަކުގެ ފިސްކަލް ކައުންސިލު ބަޖެޓުތަކުގައި މިއީ އަދުލުއިންސާފު އެންމެ ސަޕޯޓްކުރަން. އޭގެ ތެރޭގައި ފައިސާގެ 70 ވަނަ މާއްދާގެ (ގ)އަށް މި ގެނެސް ބަޖެޓް. އެ ބަޖެޓުގައި މި ޖެނެރަލް ކައުންސިލުތަކަށް ހުރުމަށް މަސައްކަތްކުރަނީ ކަނޑައަޅާފައި އެބަ ހުރި. ކައުންސިލުތަކުން އުފައްދާ ފައިސާ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ހުރުމަށް މަސައްކަތްކުރަނީ. އެ މާއްދާގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބުނެފައި މި އޮންނަނީ 10 މިލިއަން ރުފިޔާއަށްވުރެ ބޮޑު މަސައްކަތްތަކާ ހުރުމަށް. ހައްގުގެ އޮފީހު ކައުންސިލުތަކުން ބަޖެޓުގައި އެއީ ވަރަށް މަދު ކައުންސިލުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިވަރު ބޮޑު އޮފީހެއްގެ މަސައްކަތްކުރާ ވަރަށް ހުންނާނީ. އެހެންނަމަވެސް، މި ކަނޑައަޅާފައިން މިގޮތް ރަނގަޅުކުރުމަށް އެ ހުރި މަސައްކަތްތަކަކީ

މި މާއްދާގެ އެއްވަނަ ނަންބަރުގައި އެ ބުނާހެން، އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން އެ ރަށެއްގައި އާންމުކޮށް ކޮން އުޅޭ މަސައްކަތެއް ކައުންސިލްތަކުގައި ކުންފުނި ހަދައިގެން ކުރުމަކީ އެއީ އެ ކަން އޮންނާނެ އުސޫލު ބަލަގެ ގޮތެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މި ކަން ފެނޭ ފަހަރު ޖެހޭނީ ހުރިހާ ހިސާބަކުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ފެންނަނީ ސްޓޭޓްޓްރޭޑިން ސައިކަލް ޕީއެލްސީ. އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް އަދި ޕީއެލްސީ. އެސް.ޓީ.އޯ ކާރި ޕީއެލްސީ. އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ ޕީއެލްސީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނުގައި މި ލިޔަނީ ބަރާބަރަށް ހަހާ، އެއްވެސް ކަމެއް ކޮންޓްރެކްޓް ނުވާނެއޭ. 10 މިލިއަނަށްވުރެ ބޮޑު މަސައްކަތެއްކުރާނަމަ. މިހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އުސޫލުތަކެއް މި އުޅެނީ. މިއީ އަންނަނިވި ގޮތަށް ހުރިހާ ހިސާބުތަކުން ހަމަހަމައަށް. ހަމަ އެގޮތަށް މިގައި އެންމެ އުސޫލުތަކަށް ގެންގޮސް އެއް ކަމަކީ މާލޭ މިނިވަންކަން. އަޅުގަނޑު ވެސް ރާއްޖޭގައި ދެކެވުނު އަދި ވާހަކައެއް. ސަރުކާރުގެ ނިޒާމުގެ އޮތް މަރުކަޒީ ވެރިކަމުގެ ކުރިއަށް ގެންދަނީ ބަލައިގެން ދަރުދަރުވެރިގައި ފެނޭ ނުވާ އޮތް ކަމަކީ މާލޭ މިނިވަންކަން. އަދި މިއަށްވުރެ ފުޅާކަމަށް މި ކަން ދެކެން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އަޅުގަނޑު އެއްމިނިޓުގެ ފުރުސަތު ދޭތެރޭ ބަލާލުމަށް ކައުންސިލްތަކުގެ ފަރާތުން ދެކެން، އޭނާގެ ބަރަބަރު ކަމަށް ލިބިދޭ އިދާރީ ގާނޫނު ބަދަލު ކަމަށް އެއްގޮތަށް ގަބޫލުކުރަނީ ހުރިހާ ކަމަކަށް. މިއީ ބަރަބަރު ކުރުން. މިއީ ބަރަބަރު ކުރުން ކަމަށް އަޅުގަނޑުގެ ވިސްނުމުގައި ކުރިއަށް ދަނީ މި ގޮތަށް 141 ވަނަ މާއްދާ މި ގެންނަ ކައުންސިލްތަކުގެ ދަށުން އެއް އަހަރު ކަމަކަށް ދެމެހެއްޓުމަށް ގޮތަށް. މާލޭ އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރާ ގޮތަށް. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް އަހަރު ކޮންސިލްތަކުގެ ހައިފުލް ކަމަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން ޖެހޭ ރިޕޯޓު ދައުރުތަކުގައި ފޮނުވާ އެއީ ގައުމުކަން އަންނަ އެންމެ ބޮޑު މުއްސަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރީ، އިމްތިޔާޒް ބޭނުން ގޮތް ފުއްދައިގަތް ކަޅުހަމަ ގައުން ވަގު ވަނަ ދުވަސްވަރު އެ އަންނަނީ. ރިޔާސީ ދައުރުތަކުގެ ފުރަ އަހަރު. އެ ދައުރުގައި ވަޒީފާ ދުވަހުގައި، އެ ދައުރުގައި ބަރަބަރު ދުވަހުގައި، އެ ދައުރުގައި ހުރިހާ ކަމަކުގެ ކައުންސިލްތަކަށް އެ ދައުރުގައި ނުކުތުމެއް ކަމަކީ އެ އަހަރުގެ ވެރިކަމުގައި؟ އެހެން ނޫން، އެ ކަން ކުރަނީ ބައެއް ފަރާތްތަކުގައި ފޮނުވާ ނަމަގައި، ޕްރޮޕޯސަލް، އެ ޕްރޮޕޯސަލް ތިބޭނެ ގޮތުގައި ޕްރޮޕޯސަލް އެއްކޮށް ހުރި ކަންކަން ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑު ހިތުން މިއީ މަސައްކަތެއް އޮތް ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން އަދަށް ދައުރުގައި ވާ ކަންތައްތަކެއް ލައިގެން ވާ ވަޒީފާތަކަށް މިހެން ނުވެސް ގޮތެއް އެއްވަރަށް ބަރަބަރު ކުރުމަށް ނޫން. އަޅުގަނޑު އެ ކަން ގަބޫލުކުރަން. ހަމަ އާދައިގެ ގަބޫލުކުރަނީ ކަމެއް މިހާރު ވެސް ކައުންސިލްތަކުން ބަލައިގެން، މިގައި މި ކުރުމާއި ގޮތަކަށް މި ބިލުގައި މި ކަމުގެ ގޮތަކުން ދުވަހުގެ ފުރުސަތު ދިނުމަށް ބަލައިގެން. މިހާރު ވެސް ކަމަ މަސައްކަތް މިހެން ނަގަން ވެސް އެކަމަށް ސަލާމް ފިޔަވައި، އެކަމަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުމުގައި ކަން ނުކުރެވެން. ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ކުރުމަ ހަމަޖެހޭ. ދާއިރާގެ ފުރުސަތުން ކައިރިގައި ބަޖެޓުން ކަނޑައެޅުމާ ދެމެހެން އެ ގޮތް މި ގޮތުން ދޭތެރެ ކަމަށް ފޮނުވަން އޮންނަން. އަޅުގަނޑުގެ

އިތުރަށް މި ހަރުކަށިވާ ގޮތަށް މިތި ޢަމަލް އެއީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ކުރުމުގައި އަދުގައި ނުފެންނާތީ ހަމަ އެ ކަން ފާހަގަކުރީ. މި އަންނަނީ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަންނަންޖެހޭނީ ހުރިހާ ދިމާއަކަށް. އޭރުން ހަމަހަމަވާނީ. އޭރުން ގާނޫނަކަށްވާނީ. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ މި ރިޔާސީ ދައުރު ނިމޭއިރު މި ކައުންސިލު އިންތިޚާބަށް ކައުންސިލުތަކަށް މީހުންނާއި ނުނަގާ ކައުންސިލުތަކުގެ ބޭރުކު. އެހެންނަމަވެސް، ލޯކަލް ކައުންސިލު އިންތިޚާބަށް ތައްޔާރީގެ އާ ރިޔާސީ ހަރަކާތް. އެއީ ކޮންފިއުޝަނެއް އެންމެ ގިނަ، އެއީ ކައުންސިލު މަސްއޫލިއްޔަތު ކާމިޔާބު ސަރުކާރު ކުރަންވެގެން. ސަރުކާރުތަކަށް ކޮންފިއުޝަނެއް މީހުން ނުގެން މި އިންތިޚާބުގައި. ހަމަ އެހެން ރިޔާސީ އިންތިޚާބު އަހަރު ރިޔާސީ ހަރަކާތް. އެއީ ތައްޔާރީގެ ކޮންފިއުޝަނެއް އެންމެ ގިނަ ސަރުކާރު މީހުން ނަގާނެ. މިއީ ފެންނަން އޮތް ކަންކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ވަގުތު މި ކަން ހިނގަނީ. އެހެންނަމަވެސް، ކައުންސިލުތަކަށް މީހުން ނުގެންނާތީ މިހާ ބޮޑަށް މިތި ތިރީސްފަހަރު މިހާ ބޮޑަށް ފުއްޓަސްޖެހޭ ސަބަބުތައް އަޅުގަނޑަށް ނުފެނޭ. އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ މި އިސްލާޙުތަކަށް، މި ގާނޫނަށް ގެނައި އިސްލާޙުތަކަށް އަދި މިހާ ދުވަހު ނުވޭ. މިހާ ބޮޑު ގެއްލުމެއް ފެންނާކަށް ޚަރަދުވެގެން ފެށީ ނުވޭ. ފެންނަ ގެނެސް ހަރަކަތްތަކުގެ ފަހަރު ހުރެން. އެ ގެނައި ވަރުގެ އެ ފަހަރު. ކައުންސިލުތަކުން މަސައްކަތް ކުރާއިރު ޢާންމުކޮށް ނުކުރެވޭ..

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ސަލީމް.

<u>ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2010، މި ޤާނޫނަކީ މިއީ 15 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ގެނެވޭ 16 ވަނަ އިސްލާޙު. އަނެއްކާވެސް ފަދައިން މިއީ ހުރަހެއްގައި މި ޤާނޫނަށް މި އިސްލާޙުގެނައުން މި ގެނެވުނީ ކައުންސިލުތަކުގެ ނިޒާމުގައި ކަމަށް ފެނޭ ފެނުން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި މިހާރު މި ހުރަސްތައް އިސްލާޙަކީ އަޅުގަނޑު ބަލައިގަންނަ އިސްލާޙުތަކެއް ނޫން. ސަބަބަކީ މިއީ ޕާޓީތަކުގެ ނިޒާމު ފުރުޞަތު މި އިސްލާޙުތަކުގެ ސަބަބުން. ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީއަށް ރައްޔިތުންގެ ބާރުތަކާއި ސަރުކާރުގެ މުދަލުގައި ވަނީ. ރަށްރަށުގެ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ އޮތްކަމުގައި ހުއްޓުވުމަށް ގޮސް އެކަމުގެ ފާ ނުވޭ. އަތޮޅުތަކުގައި ހުރިހާ ތަރައްޤީގެ އާ މި ސިސްޓަމަކުން ކުރިއަށްދާ ދަތުރުވެރިން ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ ތަރައްޤީ ނެތް ބޭރުގެ ހުރިހާ އިރުއްވާން މަސައްކަތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ރަޖިސްޓަރީ ފަހު ކޮޅަށް. އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުވާގައި އެންމެން އިންޑިޕެންޑެންޓްކަމާ އެހެ މަސައްކަތްކުރަން. އަޅުގަނޑު މި ފެނިގެން ދަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންޑިޕެންޑެންސް ނެތިގެން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މި

ކަން ކުރަންޖެހޭ ގޮތެއް ނޫން. މިއީ ފާމަކޮލޮޖީ ނިޒާމާ ގުޅޭ ގޮތުން ޔޭލް ޔުނިވަރސިޓީން ކުރި ދިރާސާއެއް. މުޅި ދިރާސާއިން ދައްކާ ގޮތުގައި 60% އެބަ ބޮޑު ނިޒާމަކީ ރަނގަޅު ނިޒާމެއް. އަދި މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން އުސޫލުތަކާ ފަރާތުން މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން އަގުގަސްދުކުރުން އެކިއެކި ކުންފުނިތަކާ އެކު ވާހަކަދެއްކުމާ އެބަ އިންނާ މި ނިޒާމުގެ މައްސަލައެއް ނޫންކަން މި އުޅެނީ. މި އުޅެނީ ގޯސްކޮށް ބައެއް ކަންކަން؛ އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ދައްކާލަން ބޭނުން ރަނގަޅަށް ހިނގާ ކަންސަލްޓޭޝަން ހިނގާ ގޮތް ބަލައިލުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއަށް ވާހަކަދައްކަން. މި ފިޔަވަޅާ ޕޮލިސީ ބަލާފައި ހިނގާ ގޮތް ފެށި އަގުގަސްދުކުރުމުގެ ދާއިރާއިން ފެންނާނެ އަދި ކަންސަލްޓަންޓުން ދާ ހިނދުކޮޅު ފެށި ފެންނާނެ. މިހާރު އަގުގަސްދުކުރުމުގެ ދާއިރާގައި މި ސަރުކާރުގެ އަގުތަކާ ނޫން ރަށްރަށުގެ ކުނިކަށި ސާފުކޮށް ބަލަހައްޓަމުން އެ ދަނީ. ރަށްރަށުގައި މުސްކުޅިންނަށް އެހީތެރިވުމަށް ޖަގަހައި ހެލްތު ޖެނެރަލްކަމަށް ހަދައިން މަސައްކަތްކުރުން އެ ދަނީ. މިހާރު މުސްކުޅިން ދެމެހެއްޓުމުގެ ޓަކައި ސަރުކާރުން ޖެހޭ ނިޒާމުގެ ގޮތެއް ވެގެން އެ ދަނީ. މިހާރު ޖީޕީ ހިންގުމުން އެ ދަނީ އަގުގަސްދުކުރުމުގެ ރަށްރަށުގެ ކަންސަލްޓަންޓުން ކުރާ މަސައްކަތެއް. އިންޝުއަރަންސް، މިއީ ނިޒާމުގެ މައްސަލައެއް ނޫން. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލަން ހިއްސާކުރަން މި މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން ވާހަކަދެއްކެވި، ނޫނީމަ ސަރުކާރުގެ އިއްޒަތްތެރި ބައެއް ބޭފުޅުން ވާހަކަދައްކަވަމުން ފިޔަވަޅުތަކާ ރަށްރަށުގެ ކަންސަލްޓަންޓުން ޓިވިމީ ޕޮޒިޓިވް ނިޒާމާ ބައްދަލުވާ ގޮތެއް މިހުރިން. ނޫން. މި ގާތްގައި، މި ރާއްޖޭގައި އިސް މަސައްކަތްކުރުމަށް ބޭނުން ފަރުމާކުރެވޭ ހެލްތު ބޭނުން ރަށްރަށުގައި ހުރަވަހިގެން ތިބޭނެ ގޮތަށް ޖީޕީޖެހެއްކާ ޕާޝަލް ސަރުކާރުން ފަރާތުން ބޭނުން ކުއްލިމާލިއްޔަތު ގާ ބޮޑު، ވާ ޖީނީ. ބޮޑުއެއް، މި ބޭނުން ބައްލަވާ އަސާސީގޮތުން 2013 ގައި އުފެދުނު ސަރުކާރުން އެމް.ޑީ.ޕީ.ގެ ވަޒަން. ރަނގަޅު ބެނިފިޓް ބޭނުމެއް އެއްގަމު ބެލެވޭ ޓަކަތަނަގެ، އިތުރުވެސް އަގުގަސްދުކުރުމުގެ ނޫނީ ދައުލަތުން ނަހަތު އެއަށް މީ ގޮތެއް. ހަމަ އަގުގަސްދުކުރުން ފުލުހުން ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުން ގޮތަކަށް ޓޭބް އާޓިކަލް ފެށި މި ކަންސަލްޓަންޓުންގެ ފަރާތުން ނުލިބޭނެ ގޮތަށް އަގުގަސްދުކުރުމުގެ ހިތްވަރުދޭ. އަގުގަސްދުކުރުމުން އެބަ އުސޫލު އަގުގަސްދުކުރުމުގެ ރަށްރަށުގެ މަރުކަޒުގެ ބޮޑުތަކެއް ފަރާތުން ކުދިކުދި އޮތީ. އަގުގަސްދުކުރުން ފުރަތަމަ ދިރި ދިޔައީ ހިންގުމުގެ ބޮޑު. އެގެ ޕޮލިސީން ރަށްރަށުގެ ދިޔައީ ކަންކަން ރަނގަޅަށް ހިނގުމުން އަދިވެސް އެގެ ޕޮލިސީގައި ދެން އަގުގަސްދުކުރުމުން ބޮޑު އިތުރުކޮށްދޭ ބޮޑު ދިނުމަށް. އަގުގަސްދުކުރުމުން އެގެ އިތުރުން ބައްލަވާ އަގުގަސްދުކުރުމުގެ ދައުލަތުގެ ލިސްޓު ޕާއްޕަސްގެ 5% ޓެކްސްޓަކުގެ ވަގަކާ މި ދައްކަނީ. އެހެން 5% މި ދެނީ. އަދި 95% އަދި ސިފަ މައި ސަރުކާރުން ބޮޑުން ގޮތަކަށް ބޭނުން ކަމުގެ ކުރަން އޮތް ބައެއް. އެހެންނަމަވެސް، ޕޮލިސީ ކުރޭ، މި 5% ގެ ދޫކޮށްލުމަކީ ފެށި މިއަދުގެ ސަރުކާރުން މި އުޅޭ އަގުގަސްދުކުރުން ކަންނޭނގޭ ޕޮލިސީން ކަމެއް މިކަމާ ދޫކޮށްލުމަކީ މި ބޭނުން މި މިހާރުފަރުކަން؛ އަސާސީގޮތުން ފަރާތުން މި ހުޅަރުދަޅަކަށް އޮތް ބަދަލު 3 ވަނަ މާއްދާގައި

79 ވަނަ މާއްދާގައި އެބަ ބުނޭ ދައުލަތަށް އެއްވެސް ފައިސާއެއް ދައްކަން އޮތް ކަމުގައި ވާނަމަ 6 މަސްދުވަސް، އަޅުގަނޑު ހިތްހަމައާ ދައުލަތަށް ފައިސާ ނުދައްކާ އޮތީ ހަމައެކަނި ކައުންސިލުތަކުންނާ. މިސާލެއްގެ ގޮތުން ދައުލަތުގެ މިޒާއް ބައްލަވާ. ތިން ސަރުކާރު އެތައް މިލިއަން ރުފިޔާ އެ އޮތީ ދައުލަތުގެ މުދާއިން ދައްކަން. އޮތްއިރުގައި ވެސް ހަމަ ކޮންމެ އަހަރަކު ބަޖެޓު ދެއްވަދެއްވާ. ކުރަނީ ކޮންކަމެއްތޯ؟ އޭރަކު އޮންނަ ސަރުކާރެއްގެ ދުސްތޫރުގައި ފުރުޞަތާ ޚިލާފުން ޚަރަދުވައި އިތުރު އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރޭ. ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެން އިދާރާތު މެންބަރުންނަކަށް އެނގޭ ފުރުޞަތުއެއް ވެސް ނުދެއްވާ. އެނިގެއްލުން ފަދަހިން އަޅުގަނޑު އެދުން އާދޭހަކީ މި މަޖިލީހުގައި ތިބި މެންބަރުންގެ ހާއްސަކޮށް ޕީ.އެން.ސީ މެންބަރުންގެ ފަރާތުން މި ބިލު އަނބުރާ ފޮނުއްވައިދެއްވުން. މި ބިލު ބަލައިނުގަތުމަށް. ނޫނަސްނަމަ މި ބިލުވޯޓުން މި ދަނީ ކުރިއަށް އޮތީ ތާރީޚު ކައުންސިލު އިންތިޚާބުގައި ޕީ.އެން.ސީ، މި ބިލަށް ޕީ.އެން.ސީ މެންބަރުން ވޯޓު ދިނުމަކީ، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ޕީ.އެން.ސީއަށް ވޯޓުދީފައިވާ ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީ އެކުގައި ހުއްޓި މި ބިލާ ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީއަށް އޮތް ހުރަހެއް ކަމުގައި އެ ބޭފުޅުން ދެކެވޭތީ ބޭނުންކުރާ އެއްޗެއް ކަމުގައި ވެގެންދާ ކަމަށް. ދެއްވި ފުރުޞަތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހަސަން ޒަރީރަށް.

މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 1932ގައި ފުރަތަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ ވުޖޫދަށް އައިއިރުގައި އޭގެ ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި ޙިމާޔަތްދީފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޙައްޤުތަކުގެ ބައްޓަންގެ ވާހަކަ ފެނޭ ލިޔެފައި އޮތް. އޭގެ ފަހުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެކަމަކު މަރުޙަލާއެއް ކަޓާއެއްޓާކުރުވަމުންދާނެގައި 2008 ވަނަ އަހަރު ފުރި ޤާނޫނުއަސާސީ ވުޖޫދަށް އައި ވަރަށް ޚޮލި އެއްމިންވަރަކަށް އެއްކޮށް. ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންގެ އިހުސާސްތަކާ އެއްކޮށް. ވަރަށް ގިނަ ރަށްތަކުގެ، ކައުންސިލުތަކުގެ އެކިއެކި ބާރުތައް މަޝްވަރާކުރެވިގެން ހުރިހާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަރުސް، ފުރި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަރުސް ވުޖޫދަށް އައިސްވެފައި މިހާތަނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބަޖެޓު މާނައިގައި ޙަރަކާތްތެރިވާ ކައުންސިލުތަކަށް ބާރުތަކަށް ދޫކޮށްފައި އެބަ އޮތޯ އެބަޖެހޭ ސަރުކާރުތަކުން. މިއަދު އެ ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން މި ވާހަކަ ފުރަތަމަ ބަޖެޓުތަކުގައި ތާވަލުކުރާ ނިޒާމާއި އިސްލާމީ، ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަ ތަފާތުތަކާ ނިޒާމުގައި ކަން ހިނގާ ގޮތަކީ އެ ސަރަހައްދުތަކުން އެ ހިސާބުތަކުން، އެ އޮފީހާއަކުން ލިބޭ ނަތީޖާތަކުން ރިސޯސަސް ނުވަތަ

އޭގެން އެ ލިބޭ އާމްދަނީގެ ޒިޔަސަންޖެއް އެ ރަށްތަކަށް، އެ ސަރަހައްދަކަށް ލިބިގެންދެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ރާއްޖޭގެ ޖިއޮގްރަފީ އަދި ތާރީޚުގެ މަސްހަ އަދި ބައްޔިނުކުރުގެ ދައުލަތާއި މަސައްކަތްކުރުމަށް އެމް.ޑީ.ޕީ ދުވަހަކު ފެނިގެން ކުރެވިގެން ނިމިގެންދިޔައިރުގައި އެ ބާރުތައް ދެވުނީ؟ ގާނޫނު އިސްލާހުކުރައްވާ ގޮތުގޮތް؟ ދެން މިއަދު ކޮން ރަމަޅުކަތީގެ ވަރަކަތްތަކަށް. ކައުންސިލުތަކުގެ ވަރަކަ މި ދައުލަތް. ޖަޒީރާތް އެބަ ޖެހޭ ގަބޫލުކުރަން. ރައީސަކަށް ބައްލަވާ! އެންމެ ގިނައިން ކުރެކަން ވަޑައިގަތް މެންބަރުންގެ ތެރޭގައި މި މަޖިލީހުގައި ވެސް ހުރެވޭނީ އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން މި ދައުރުގައި ވެސް. ކަނޑައެޅޭ އާދަ ރާއްޖެއަކީ ނިޒާމު ހިނގައުން ދަނީ؟ ކައުންސިލު ދެވަރަކު ފެށިކަން، ދެ ވަރަކު މަޖިލީހުގެ މެޖޯރިޓީ، ސުޕަރ މެޖޯރިޓީ ލިބިގެންދިޔަ ހިނދުގައި އިދާރާ ފަރާތުން އެ މަސައްކަތް ނުކުރީ؟ މި ދައުލަތް އެންމެ ބޮޑުވި އަސާސީގެ ވަރަކަ. ރާއްޖެއަކީ ނިޒާމެއްގައި އިންސާ ދާއިރާ ދަރަނި ދައުލަތް އެންމެ ބޮޑުވި އެއް ރަށެއްކަމަކަށް ނުވަތަ އެންމެ އަސާސީ އެއް ސިފައެއް އެ ސަރަހައްދުތަކުން ލިބޭ އާމްދަނީގެ ފައިސާގެ ބައެއް އެ ސަރަހައްދަކަށް ބަލައިގެންދެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ރާއްޖެ މިފަދަ އެހެނިހެން ނޫން. ދައުލަތަށް އެންމެ ބޮޑު އާމްދަނީއެއް ވަނީ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާއިން. ފަތުރުވެރިކަމަކީ އެއީ ވެސް އެއް ދަށްކޮށް ބޭނުންކުރެވޭ ވަސީލަތެވެ. މިހާރު ކުރެވޭ ވަރަކަށްވުރެ ބޮޑު ދަރަނި ނުކުރެވޭ އެއް ގޮތަކީ ދަޢުވާ ނުލިބި ފައިސާ ނަގާ ވަޞީލަތް. ބަލާ އަތޮޅު ނިޒާމު ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ނަމަ؟ ދެން މިއަދު ކޮން ވަރަކަށްތޯ މި ދައުލަތް. އިޤްތިޞާދީ ރަނގަޅު؛ ވަޒަނުކުރަން ނިޒާމުގެ ވަރަކަދައުލަތާއިރުގައި ފަރަގުކަންތަކުތަކާ ވަރަކަށް ނިމިދިޔަ ފޮނުވިފައިވާ ހާސިލުގައި ކުރީ ގާނޫނުތަކުގެ ދަރުމަ ދަރަނި ގޮތުގައި ދެކިފައިވާ ދަރުމަ ދަރަނި ކަމަށް ވަނީ. ނުރައްވާ ރާއްޖޭގެ ވާހަކަ ބަޖެޓު ބަޔާންކުރަން ކައުންސިލުތަކަށް ދެވޭ އެއް މިލިޔަނަކަށް ވުރެ ބޮޑު ފަރާތްތަކެއް. 5 އަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރުގައި ޖުމްލަ ވިޔަފާރި ރަށްތަކަށް ބަޖެޓު ކައުންސިލުތަކަށް ދެވުނު ބަޖެޓަކީ ރީޓެއިލް ކެޓަގަރީ ބައެއް ހަދަން. އެހެން ކަނޑައެޅުނު ބަޖެޓު ޖާގަ ކައުންސިލު ވެސް އިތުރަށް ބަޔާންކުރަން ރާއްޖެއިން ބާއްވާ ބަޖެޓު ފައިސާ ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައަޅާފައި ހުރި ވާހަކަ ވެސް އެއް ވިދާޅުވި ބަޖެޓު ވެސް ދީފައި. ކައުންސިލުތަކުގެ ވަނީ. ހުރިހާ ކައުންސިލެއްގައި ދައުލަތް ކުރާ 20 ގުނަ އަށް 20 މިލިއަން ރުފިޔާ ދޭ 25 ގުނަ ތަކެތި ނިމިގެން 5 އަހަރު ދުވަހުން ފޮނުވުނީ ގިނަ ބަޖެޓުގެ ފާސްކުރެވުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ކަނޑައެޅުމެވެ. އެކަމަކު ކުރިއަށް ބަރާބަރު ގޮތުގައި ގާނޫނު ދީގެން އެ އިސްލާހުގެނައީ ކައުންސިލުގެ ބަޖެޓު ބަދަލުކުރިން. ރައީސް ޖެ.ޖެ. ގުޅުމެއްގެ ފައިސާ މިހާރު ވަނީ އެ އޮފީސް އަދި އެ ކަމާއިގެ ބަރަމާދުކުރި ކައުންސިލުން. ރައީސް ޖެ.ޖެ. މުއިއްޒުގެ ސަރުކާރުން. މިއަދު އެކަމުގެ ކަމަށް ނޫން ތަކުރާރު ކުރާ ބަޖެޓު 5 އަހަރުގައި 25 ގުނަ ފުރަ ނިމިދިޔަ ބަޖެޓު ފޮނުވުމާ ހަމައަށް. އެއްމެނާލާ، ކަން ހިނގާފައި ބޮޑެތި، ކަން ފެތުރި ބޮޑެތި، ކަން ކަމުގައި ބޮޑެތި މި ގޮތަށް. އެއްމެނާލާ، ދެން އާދަޔާ ދުރު ވަރަކަ މި ދައުލަތް ހަމައެކަނި އަސާސީ. މިހާރު އެ ބަޖެޓުގެ ބަލިކަމުގެ ބަޖެޓު. ކައުންސިލުތަކަށް ބަޖެޓު ދީފައި ނުވާ ވަރަކަ. ގާނޫނު ހަމަ މަޖިލީހުގެ ބަޖެޓު ހިނގައި ވަނަ ބަޖެޓު ލިބޭނީ މަޖިލީހުން ހިނގާ ގާނޫނުގެ ބަޖެޓު ފައިސާ ކަނޑައެޅޭ ނިޒާމު ކައުންސިލުތަކަށް ދެވޭ ބަޖެޓަކީ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ރައީސް. އަތޮޅު ނިޒާމު ވެސް ފުރިހަމަވާ ގޮތަށް ކައުންސިލުތަކުގެ ބަޖެޓު ބަދަލުކުރަން ހިފެހެއްޓި ދަށަށް. އަދި ފައިދާކުރާނެ ވެސް ވެސް ނޫން.

ދެހެންނަމަވެސް، މި ބުނަނީ ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުތަކުން ކަން ކުރެވުނު އުސޫލު. އަޅުގަނޑު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަރަށް ހިތާމަޔާއެކު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން މަޖިލީހަށް ކާޖަމާ، އޭގެ 10 އަހަރަށް މަޖިލީހަށް ކައުންސިލުން އާދު ބަޖެޓަކަށް ދިރުވައި އޮތް ތަނެއް. ބާކީ ދެ އަހަރު ބައި އޮއްވާ ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން އާދޭސްކޮށްކޮށް، މަޖިލީހަށް ރައްޔިތުން އާދޭސްކޮށްކޮށް އޮއްވާ އަންގާތުވެގެން ނަމަ 50 އަހަރަށް ދިގުދެމެހެއްޓީ. ދިރި އެހެން މިހާރަށް. ކާބަޔަކީ ކައުންސިލުގެ ބަޖެޓް؟ ކާބަޔަކީ ތިޔަ ބުނާ ފާމަލުކުރާ ނިޒާމުން ކައުންސިލުތަކާ ހަވާލުކޮށްފައި އޮތީ އިޤްތިޞާދީކަމާއި އަދި އެ ބާރުތަކުގެ ޖިނާއީ ވައްކަމެއް؟ ކައުންސިލުން އެހެން ބަޖެޓާ އެކު އެގްރިމެންޓްކޮށްފައި އޮތީ ވަކި ފަސް ނުވަތަ ބާކީ ދެ އަހަރުވަންދެން މިހާރު 50 އަހަރަށް ދަންނަވާ ބޭރުގައި މިނިސްޓްރީން ނިމިދިޔަ އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމުގައި. އަދި މި ތަނުގެ ދާއިރާތަކާ ކުރިޔާން އެ މަގްސަދު އަޅުގަނޑު ހުރަހަކައިގެން ބަޔަށް ފާސްކުރެވުނު މަޖިލީހަށް ކައުންސިލާ ދެއްކެވި ނިމުނީމަ އޮތީ ފާސްކުރެވިފައި ބޮއްވާފައި އޮތީ. 5 އަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރު ވެސް އޮތީ އެ މަގްސަދު ފުރިހަމަނުވެގެން. އެ މަގްސަދާ އޮތީ ފުރިހަމަކުރާކަށް ކުރިޔަށްގެނައީ. އެކަމަކު މި ދައުލަތަށް މިހާރު އެމް.ޑީ.ޕީން ވެސް ކައުންސިލުތަކުގެ ބާރުތައް ހަނިކޮށް ފަހަކަ. ހަނިކޮށްލި ފަހަކަ. އެކަމަކު އެ ބޭފުޅުންގެ އަޑުގައި އެ ބާރާއި އާރު އޮތީއިރުގައި މި ދަންނަވަނީ މަޖިލިހައިން، މަޖިލީހަށް ކައުންސިލަން ކުރެވުނު އޮތީ ޖެހިލުން. މީގެ މަޖިލީހުގެ އިޤްތިޞާދު އެކަމަކު ޗާނުގެ ބަރުސާވެގެން އޮތީ އެ ރަށުގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް ރިސޯސަސް. އަދި އާދު ވެސް އެކަމަކު އިންކަމް ޖަނަރޭޓްކުރަން ދިމާ ކަންތައްތައް. އެ ކައުންސިލަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުލިބޭ ގޮތަށް 50 އަހަރަށް ދިނީ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލް އަހްމަދު ނަސީމަށް.

ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލް އަހްމަދު ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2026 ވަނަ އަހަރުގެ ޤައުމީ ކައުންސިލު އިންތިޚާބަށް މަދު މަސްއޫލިއްޔަތުގައި އޮތްވާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ފުރުޞަތު ބިލުން އަޅުގަނޑަށް ފާޅުކުރި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަރުކާރުން ބޭނާ ކަހަލަ ތިމަންމެނަށް އަންނަ އަހަރުގެ ޤައުމީ ކައުންސިލު އިންތިޚާބު ގެއްލިއްޖައޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލުން މި ބޭނުމި ތިމަންމެނަށް އަންނަ އަހަރުގެ ޤައުމީ ކައުންސިލު އިންތިޚާބު ބޮޑުކަން ގެއްލިއްޖައޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތިމަންމެންގެ މުޒާރަ ނަންނަ ކައުންސިލުތަކަށް ވާނީ މިނިވަންކަމެއް ވެސް، އެހެން ކަމެއް ވެސް ފާހަގަ ނޫނޭ ތިމަންމެން ބޭނުމެއް ނޫނޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އޭރު މި ބިލުން މި ބޭނާ އެއްކަލަ. އޭ މި ބިލުން މި ފާހަގަ އެއްކަލަ.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިންތިޚާބަކަށް މަދު މަސްދުވަސްތަކެއް ހުއްޓާ އިންތިޚާބުވާ މީހުންގެ ބާރުވެރިކަމާއި އާރުވެރިކަން ކަނޑުވަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ބިލު ފޮނުވާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަމަ އެހެން ބުނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތާމައާ ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުގެ ކުރިން ބައެއް ބަހުސްކުރުމުގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ސިޔާސީ ޖިހަތް އޮޕޮޒިޝަނާ ޖެހިލައިބާ ހުސްނުވި އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތާމައާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެމް.ޑީ.ޕީން ކައުންސިލަރުންނަށް މިނިވަންކަން ނުދޭ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބޮޑުކޮށް ގެނައީ އެންމެ ފުރަތަމަ ލިބުނު ކޮން ބައެއްގެ ވެރިކަމުގައިތޯ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓުން ވަކިވެރިއެއް ކަނޑައެޅިގެން ކައުންސިލަރުންނަށް އެ ސަރުދު ދުވަސްވެފައި ކަމަށް މި ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅި ކޮން ޒިންމާއެއްތޯ؟ ކޮން ބައެއްގެ ވެރިކަމުގައިތޯ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަމަ ހަނދުމަފުޅުކޮށްދީލާނަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތާމައިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު އަދި ހިތާމައާ މިފަދަ ބިލެއް މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ޕީ.އެން.ސީގެ ސަރުކާރުން، ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުއިއްޒުގެ ސަރުކާރުން ފޮނުވާލައިފި އެ މަނިކުފާނަށް ހަނދުމަފުޅުކޮށްދީލާނަން އެ މަނިކުފާނަށް ވެރިކަމަށް ވަޑައިގެންނެވުނު ގޮތް. މި ގާނޫނުއަސާސީގެ މަގުން އެ މަނިކުފާނު ހަނދުމަފުޅުކޮށްދީލާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޑިމޮކްރަސީގައި ހުންނަވައިދޭ މާލީ މިނިވަންކަން ފަސް އެބަ ބޮޑުވަނީ. ވިޔަފާރިތަކެއް ފަސް މި ކައުންސިލްތަކަށް ހުއްދަ ގޮތް މަގުފަހިކުރައްވަން އެބަ އޮތްތޯ. ދެންނެވީމަ، ވެރިކަމަށް ވަޑައިގެންނެވީމާ އެކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކައުންސިލްތަކަށް ވަކި ގޮތަކަށް ގެނައީ. ކައުންސިލްތަކުގެ ބިމާބެހޭ ބާރުތައް ކައުންސިލްތަކުން އެއްކޮށް މަސައްކަތް ކުރުމަށް ދެއްކެވި ވާހަކަތައް ކޮން ބައެއްގެ ގޮތުގައި އެ މަނިކުފާނު ފަށަނީ ސިފައިކަމުގެ ވާހަކަތައް އެބަ ދެއްކޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ދާއިރާތަކަށް ނިސްބަތްވާ ގޮތަށް އޮންނަ މިސާލުތަކެއް ނިސްބަތްވާ ދާއިރާގެ ތަރައްގީ ބިނާކުރުމަށް ފަރާތްތަކަށް އަޅުގަނޑު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވަކި ރަށެއް ސާފު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަނެއްކާ އަހަރުގެ ރޭގަނޑު ކައުންސިލު އިންތިޚާބަށް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، މި ސަރުކާރަށް، މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފެންބޮޑުކުރަން ވަކަން ރަނގަޅު ބަޔަކު އިރުވަން ލިބޭނެ ފުރުސަތެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަނެއްކާ ފަސް މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެޖޯރިޓީގެ ނަހަމަގޮތުގެ ބާރުން ހިފައިގެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަނެއްކާ ފަސް ދިމާ މި ހުކުރަކީ އެމް.ޑީ.ޕީން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބާއްޖަވެރިކަމާއި މި ދައުލަތުގެ ނިޒާމުގެ ފުރިހަމަކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ފުރިހަމަކޮށްދޭނެ ފުރިހަމަ ނިޒާމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިނިވަން މުއައްސަސާތައް ވޮޓުދީން ގެއްލުވާލައިފި. މި ދައުލަތުގެ ނިޒާމު އަނެއްކާ ފަސް ކަޑަވެރިކަން މި ހިފަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، އަނެއްކާ އަހަރުގެ ރޭގަނޑު ކައުންސިލު އިންތިޚާބުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުން އެ ފުރުސަތުގައި ނިކުތް. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުމާލެ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝަރީފަށް.

ހުޅުމާލެ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަރީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޕާލަމެންޓަރީ ގްރޫޕުން ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުގައި 79 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އަށް މި އަންނަ، ހުށަހެޅިފައި އޮތް ހުށަހެޅުމަކަށް މެންބަރުން ކޮންޓްރިބިއުޓް ކުރަމުންދާއިރުގައި މިކަމުގެ މި ބަޔާންކޮށްފައި ޢިބާރާތް އެބަ ޖެހޭ ކޮންސެންސަސްގެ އަސާސް. ރައްޔިތުންނަށް ބާއްޖަވެރިކަމަށް އޭގެ ގޮތުން ޕާޓީތަކުގެ ޚިޔާލު ފުށުއެރުން، ރައްޔިތުންނަށް ލިބިފައި އޮންނަ ބުރަވެރިކަން ނަގައިދިނުން، ޕާޓީތަކުގެ އިސްލާހުތައް، އެއްބަސްވެ ދެއްކުން ފާޑުތަކެއް ފެއިލްވާކަމުގެ ޒިންމާދާރުކަން އެއްބަސް މިއަދުގެ ޕީ.އެން.ސީ ސަރުކާރުގެ އަތްދަށުން ކަންކަން ގެނައުން. މި ދައުލަތް ވާހަކަ ދިމާނުވާކަމުގެ އެންމެ އަސާސީ މި މާއްދާގެ (ނ)ގެ އެއްވަނަ ނަންބަރުގައި މި އޮޅި އެހެން ގޮތަކަށް ބުނެ ނަގަވާފަ މާއްދާގައި ބަރާބަރު އާދައިގެ ކައުންސިލްތަކަށް ދަރާޖަށް އެއްވެސް ގޮތެއްގައި ދައުރެއް ދައުލަތުގެ އެއްވެސް ވަނަ ޖުމުލަހެއް ވަނަ ދެއްކިފައި މި ގޮތަށް ޓެކްސް 1-69، 1 ވަނަ މާއްދާގައި ބަރާބަރު އާންމު ޒިންމާތަކެއް ކައުންސިލްތަކުން ދައުލަތުގެ ފައިސާއާއި ނިޒާމާ 6 މަސްދުވަހަށްވުރެ ގިނަ ދުވަސްވެފައިވާނަމަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހެން ވާންޖެހޭ ޑިމޮކްރެސީގެ ގައިޑްލައިންތަކެއް ޖަހައި. އާދައިގެ ރައްޔިތުންނަށް ކަނޑައަޅާ ބޮޑު ނިޒާމުކުރާނީ ދޭ މަރުގެ ޙަޤީ ޝަރުޢީ އެއްބަސް އޮންނަ ގޮތަށް ކަނޑައަޅާ ކައުންސިލްތަކުގައި ކަމެއް ކައުންސިލުގެ ކުރުމަށް އުޅުމުގެ މި ކަނޑައަޅާ ޒިންމާގެ ދައުލަތުގެ ފައިސާ ނިޒާމާ. އަދި މިސާލެއް އެބަ އޮތް. އަޅުގަނޑުމެން ނިޒާމަށް މިހާރު ވެސް ހުރިހާ ކައުންސިލްތަކުގެ ވާހަކަ. ވާހަކަ ދައްކާ އިންތިޚާބުގެ ބޭރުން ބޭނުންކުރަމުން ޒިންމާގައި މަސައްކަތްކުރާ ކައުންސިލްތައް އެބަ ހުރި ވާހަކަ ބައިވަރު. ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ދަށުކުރައް. އަޅުގަނޑު ކުރިން ދަށުކުރަމް. ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި އަދިއެކަ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ އެ ކައުންސިލްތަކަށް ތިއްބެވި ބޭފުޅުން އެ ރަށަށް ކުރުއްވި ދަތުރުތަކަށް އެ ރަށުގެ ބޭފުޅުން ޚިދުމަތް ދިނުން މި ރޮނގު ބޭފުޅުން ތިއްބެވި މިހާރު ކައުންސިލްގެ ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރެވި ދަތުރުކުރައްވަނީ. ރަށުގެ މަސްދަރުކަމުގައި ވާހަކައިގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ފުން ސުވާލީ. އެއްވެސް ކައުންސިލަރަކު މި ކަމާކަމުން އިޖުތިމާޢީ ނުދޭ. ރަށުގެ ކަންތައްތަށް ދަރަނިވެރިކަން އޭގެ މިއްޔާ ބައިވެރި ކުރުވޭތޯ ކަންތައްތައް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލަތް ވަރަކަ ދައުލަތުގެ ކައުންސިލްތަކުން ޖިންސާމާނިކާއްސުރު ކުރުވޭތޯ ހުރި ކަންތައްތައް ކުރަން. ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަކުރައްވައިދީ އެސް.ޖޭ.އައިން އައިސް ފުރާވަ ހަދަނީ. އެސް.ޖޭ.އައިން ކާރި ގެންގޮސް ލަފައި ވެއްޖެނީ. އައި.ޖޭ.އެމް.އެސްއައިން އައިސް ފުރާވަ ހަދަނީ. އެމް.ޖޭ.ސީ.ސީން ޖުޑީޝަލްކުރެނީ. މިކަން ސަރުކާރުތަކުގައި

ވަރަށް ދިރުން ވިޔަފާރިވެރިންނަށް އެއްކަލަ އިސްލާހާ ގެންދެވުން ޖެހުނީ. އެބަ ސަބަބު މަދިގަނޑު ކުރަންޖެހޭ ބޭންކުން ބޭނުން ވަރަށް އާސާން ނުވަތަ ޖީ.ޖީ ހޯއްދަވާ ބޮޑުވުން އެ ހަމައަށް އާ 50% ހިއްސާކުރެވުމުގެ ތަކެއްޗޭ ހަރަކާތް ބަދަލުގަ ވަރުގަދަކަން، ވަރަށް ވަރުގަދަ ސަޕްލައިއެއް ދިނުން. ދިނުމުގައި އަތޮޅުތަކުގެ ފުރުސަތު މާލިއްޔަ ގެންނަ މަސައްކަތް ހަރުދަނާ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ސާމާނު ވިއްކުމަށް، ކަނޑު ދޮރުތައް ހުޅުވާލަން ބަލާ ވަގުތު. ސަރުކާރުން ވަރަށް ބަރަބަރު ރިޔާސީ ވިޔަފާރިތައް، ވަރަށް މާލީ މަސްވެރިކަމުގައި، ވަރަށް އުނދަގޫ ދަތުރުފަތުރުގައި މަސައްކަތް ކުރިއަރުވާލުމުގައި ފަސޭހަ އަތޮޅުތަކުގެ ތަރައްގީ ކުރަން ދަތިތަކެއް ވަރަށް ބޮޑު ވަރަކަށް ބަދަލުވެގެން ދާނެ ކަމަށް ދިއުން. އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް ހަމަ ރާއްޖޭގެ ބޭރުގައި ވިޔަފާރިކުރާ ބައެއް ކޮމްޕެނީތަކަށް ކަނަޑައެޅިފައިވާ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ސަރަހައްދެއްގެ ކޯޑު، ޓެކްސް ދިނުމުގެ ވާހަކަ ވިޔަފާރިވެރިން ވެސް ދައްކާ ރާއްޖޭގައި ހުރި ބަޔަކު ހިންގާ ވިޔަފާރިތަކުގެ ވައްތަރު، ރައްޔިތުންގެ އަތޮޅުތަކުގެ ބޮޑެތި މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން ހޯދައިދޭ ހުއްދަ ދެވޭނެ. ޖީ.އެސް.ޓީ އަދި ބީ.ޕީ.އެސް، ސަރުކާރުން ވެސް ރައްޔިތުން ލިބޭ ފައިދާއަށް މި ދެއްވި ފަރާތްތަކަކީ ރަނގަޅު ވިޔަފާރިއެއް ކަމަށް ދެކެން. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ތިން ބޭފުޅުން އެއަށް ބަދަލުގެނެސް ބޮޑު ވަޒީފާގެ ރޯލު ދިނުމުގައި ވެސް ފައިދާ ލިބޭ ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން ބައެއް ބޭފުޅުން ދިމާވާ ހާލަތު ދޫކުރުމަށް ނިންމައިފިން؛ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުމުގެ މައްޗަށް ވެސް ރައްޔިތުންގެ ވަކި ވަކި ފުރުސަތުތަކަށް ނިޔަލަށް ފޯރުކޮށްދޭން. ބަލަމުން ދާނަމަ މީހުންގެ ރިޔާސީ ފެހި ގެއިން އިޤްތިޞާދީ ބަދަލުތަކަށް ފޯރުކޮށްދީފައި 45 މިލިއަން ޑޮލަރު ވަނީ ޚަރަދުކޮށްފައެވެ. ހަމަ މިގޮތަށް މިއަދު ރާއްޖޭގެ ޕްރޮޖެކްޓް ތަކެއް ބޭނުންކޮށްގެން ދިޔުމުގެ ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓުގެ ޚިދުމަތުގެ ބޭނުން ދެރަކަމަށް ވާތީ. އެކަމުގެ ތެރެއިން، ސަރުކާރުގެ ޚަރަދު ކުޑަކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ބިލް މެދުވެރިކޮށް ޖެހިލުންތަކަކީ އޮތީ ވަރަށް ބޮޑު ފައިދާ އޮތް ރާއްޖެއަށް. ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ އިސްލާހުގެ ޙައްޤުތަކާ ގުޅޭ ވަކި ޝަރުޠުތަކެއް ބަލަން އެބަ ޖެހޭ. އަދި ރައްޔިތުންގެ މުއައްސަސާތަކުގެ ވެރިންގެ ސިޔާސަތުތަކާ ދެކޮޅަށް އިޤްތިޞާދީ ވަޒަނަކީ ހަމައެކަނި މަސައްކަތް ކޮށްގެން ދާއިރާގެ ރިޔާސީ ބަޖެޓް ބޭނުންކުރުން ވެސް ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ދަރަޖަ ހުރިހާ ތަންތަނުގައި ސަރުކާރުން ހިންގާ ރައްޔިތުން ދޭ އުނދަގޫތަކުގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ ވަރަށް ބޮޑު ޚަރަދުތަކާއި ހިންގުމުގައި ތަރައްގީކުރާ ވަރަށް ދަށް ދަރަޖައިގެ ފަސޭހަ ވަޒީފާއެއް ކަނޑައަޅާފައި ވެސް ރައްޔިތުންގެ ފުރުސަތު ކަނޑައަޅަނީ. ސަރުކާރު ކުރަމުންދާ ޚަރަދުތަކުގެ ސަބަބުން ވެސް އަތޮޅުތަކުގެ މައުލޫމާތު ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ދައުރު ރާއްޖެއިން ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ސަރުކާރުން ދެއްވި ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުގެ ހިއްސާ، ރައްޔިތުންގެ މަޢުލޫމާތު ވެސް ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ދަރަޖަ ހުރި ބައެއް ޕާޓީތަކުގެ މެދުގައި ކުރިއަށް ދާ ގޮތުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ކަނޑައެޅުމަށް މެދުވެރިވެގެން ރައްޔިތުންގެ މަޝްވަރާ ކުރުމަށް. މިހާރު ދަރަޖަ ފެންވަރު ހިއްސާގެ އިޤްތިޞާދީ ސަރުކާރުގެ ރާއްޖޭގެ ޖީ.ޑީ.ޕީ، ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓުގެ ސިޔާސަތު ކަނޑައެޅުމަށް ބަލަން ފެށުނުއިރު. މިއަދު ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ވަރަށް ފެންވަރު ދަރަޖައިގެ އިޤްތިޞާދީ ސަރުކާރު ކުރިއެރުމާއި ބިނާކުރުން ވިސްނުމުގައި ކަމުގެ މުއައްސަސާ ވަރަށް ބޮޑު ވިޔަފާރިގައި ހުރިހާ އަދި ރައްޔިތުންގެ ޝަރުޠުތަކުގެ ފައިދާތަކާ

ވިސްނުންތެރިވެ ހުރި ނަންބަރާ ނުއެޖެހުނުތަކަށް ބެލުމެއް ނޫން. ދެއްކި ވާހަކައަށް ބެލުމެއް ނޫން. ތިމަން މަނިކުފާނު މެނިފެސްޓޯގައި ލިޔުއްވާފައި ހުރި ކަންތައްތައް ތަރައްޤީގެ ރަސްމީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުން ޖަހައި ކުންފުނިތަ އ. ކޯޕަރޭޝަން ޖުމްލަ ކަމުގައި ވިސްނަވާފައި ތިމަން މަނިކުފާނު ކުރަން ބޭނުން ހުރި މަސައްކަތްތަކާއި ކުރަނީ. އެކަމުގެ ދަރުމާ ދި ފެންނަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ މި މަޖިލީހުގެ ތަރުޖަމާ ރައްޔިތުންގެ ބޮޑުކަމި އެންމެ ބޮޑު ވަގުތީމިކުރަމުން ބޭނުމުގެ ބޮޑުގައި ފެނިގެނ ދައުލަތުގެ އިޤްތިޞާދީ މުސްތަޤްބަލު އަދި ފަހު ޕީ.އެސް.އެމްގެ މުސްތަޤްބަލު ވާހަކަދައްކާފައިވާގޮތަ އަޅުގަނޑުމެން ޔަޤީން މި ކުރަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ ދުވަހަކާ ހުރި މަސައްކަތްކުރުމުން މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، އެހެންނަމަވެސް ބުނާނެ ވާހަކަތަކެއް ވާނީ، ކަނޑައަޅާފައި ބެލުމަށް ނުހި ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތް ކުރީމަ ގޮނޑި...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޤްތިޞާދީ މެންބަރު. ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ބާރަށް ދާއިރާގެ އިޤްތިޞާދީ މެންބަރު އިބްރާހިމް ޝަފީޤްއަށް.

ބާރަށް ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ޝަފީޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތަކާއި ލޯކަލްކައުންސިލް އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު)އަށް ގެނައުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދާއިރާގެ އިޤްތިޞާދީ މެންބަރު އިބްރާހިމް ޝަފީޤު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް؛ މި އުސޫލު މި ނިޒާމު ފުރިހަމަކޮށް ދޫނުން. މި ނިޒާމު ކޮންމެ ރަށެއް ތަނަވަސްކުރުމުގައި ބާރުލިބިދޭކަން އެއްފަދަ ރައްކާތެރިކަން ހިނގަމުން ފުރި ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒުގެ ޙަޤީޤަތުގައި ވަނީ ފުރިހަމަ އަޅުގަނޑު ރަނގަޅުކުރެވޭނެ. މި ނިޒާމަކީ ތިމަންގެންފަވަރު އުފެދެނީ ނިޒާމުގެ ބޮޑުތަކުން ފުރުޞަތު އެމް.ޑީ.ޕީން މި ނިޒާމު ހުސްދަރަޖަކުރުމަން ކުރި އެއްބަސް ވަސަތެއްގެ ފެހިފެހި ތިބި. 2021 ވަނަ އަހަރު އިޤުތިޞާދު ތިމާގެ ކައުންސިލްތަކުން، އާގެ ޙުކޫމަތުގައި މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް 11 އަހަރަކަށްފަހު ގެއްލިގެން ދޮށް 19 ވަނަ ޚަރަދުތަކުގެ މަޖިލިހުން 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތަކާއި ލޯކަލްކައުންސިލް އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު)އަށް ގެނެވުނު އިސްލާޙުގެ ޙުކޫމަތުން އުފެއްދުނު ކަންތޯރިތަކާ އިދާރާތަކާ ދާއިރާއިން މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް އާއި ހަތަރު އިދާރާގެ ކައުންސިލްތަކާއި ވަކި ހިފަހައްޓާފައި. އިޚްތިޔާރު މިނިސްޓްރީ ޙުކޫމަތުން ބޮޑުކަމުތަކުގެ ހުރިހާ މި ކަންތައްތަކާ އެއްޗެއްޗަށް ރަނގަޅުކަން ކަންކަމަކީ އިޤުތިޞާދީ، ގާނޫނަށް އެވެ. ގާނޫނުން ބޮޑުވެރިކަން ދިރިހުރި އާދޭ. އެކަން އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރާ ވަރަވެރި ކައުންސިލްތަކަށް ނުވަތަ އިދާރާތަކާން އުފެދިފައި އެކަމަ ކައުންސިލްތަކާއި މި ކަންތައްތަކުން ނުދި ހިފަހައްޓާފައި ކަޑަކަން ދެއްވިން ދަނޑި. އެހެންވީމާ، މި ނިޒާމުގައި ވަކިން ހުއްޓަކަން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ އަރުވެހެރާގައި ޖީއްބަވާ ކައުންސިލްތަކުގެ ވިސްނުމަކަށް ނުތަބައި

ތަސައްވުރެއް ގެނައުމަށް ޖަހައި މި އިސްލާމާ ނުބައިކޮށް ތަރުޖަމާކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު މި ބަޔަކީ ކަރަންސީފުރަކުން ވިޔަފާރިކުރާ ލާރިން ގަވާއިދުން ކުންފުނިތަކުން ގެނުވަނީ. ކޯޓުތަކުގައި އެ ރަށްރަށުގައި އޮންނަ ރައްޔިތުން ކުރާ މަސައްކަތެއް ނުކުރާނެ. 10 މިލިއަނަށްވުރެ ބޮޑު އަދަދުތަކެއްގެ ވިޔަފާރިއަކަށް ނުވާނެ. އަދި ހަމަ އެހެންވެސް، ކަރަންސީވެރިން ކުރުމަކީ ކަސްޓަމަރާ މަސައްކަތެއް ރަނގަޅު އުފެއްދުމަށް ތަރައްޤީއަށް ކޮންޓްރޯލް ކުރިޔަކާ މަސައްކަތްތަކަކީވެސް. މިއީ ނިޒާމު ފުރުޞަތު ކަމަށް ހިނގާއިރު މެޝިނަރީ؟ މިއާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ ކުރިއަށް އޮތް ފާސްކޮށް ކަރަންސީ އިންޑިއާގެ ގައުމީފޯރަމެއް. ދޫނީ، ޕީ.އެސް.ސީން اللهގެ ހާލު ރައްކާތެރި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުރިއަށް އޮތް ފާސްކޮށް ކަރަންސީ އިންޑިއާގެ ބޭނުންކުރާ ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން. ކޮމިއުނިކޭޝަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހިސާބުޖެހިފައި އޮތް ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މަސްދަރުގެ ހިސާބު ބަޖެޓަރަށް ދިމާވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މި އޮތް ފާސްކޮށް ކަރަންސީ އިންޑިއާއާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖޯޑަން، ޕީ.އެސް.ސީން، ރައީސް ދުވުމުގެ ޖޯޑަން ކޮމިއުނިކޭޝަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަމާ އެއްބަސްވާނެ ވެސް ބިދޭސީންގެ ކަމެއް ނެތް. ކަރަންޓް ވެވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމެއް ނެތް. މި ނިޒާމުގައި، ދެންމެ އަޅުގަނޑުގެ ކުރިން ވާހަކަދެއްކެވި މަޖިލީހަށް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަރަށް ރަނގަޅަށް ވިދާޅުވެދެއްވި، މި ނިޒާމަކީ އަލުން ގެނައި އުސޫލެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެމް.ޑީ.ޕީން މި ޤާނޫނުގައި ފެނިގެންކަމުން ދިރާސާކުރުމުގައި 2021 ވަނަ އަހަރު ރާއްޖޭގެ މުޒާހަރާ ރަނގަޅުގެ ކަރަންސީވެރިޔާ، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ކޮމިއުނިޓީ އެ ކަރަންސީވެރިޔާގެ ޚިދުމަތް ދޭން ޕޮލިސީން ހިފެހެއްޓުމަށް އޮތް ހިފެހެއްޓުމުން އަޅުގަނޑުމެން އެނގިގެންދިޔަ. މާލޭގެ ބޮޑުވެ ބިސްނަސް ދުއިތު ދޭ ދަޅާއިން، 24 ގަޑިއިރުތެރޭ ބިލުވެ ސަރުކާރަށް. 24 ގަޑިއިރުތެރޭ ބިލުވެ ސަރުކާރަށް ނަގަމުންދިޔަ ދުވަސްވަރުގެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޕަބްލިކުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އެހެން ފެނިތޯ؟ މިއަދު ޕަންޑިނަށް ބަޖަޓާއި އެ އޮތީ ދިވެ. މިއަދު ޕަންޑިނަށް، އަށްވެސް ބިލުވެ މަހީ ސަރުކާރަށް ނަގަމުން ފެނިގެންދިޔަތޯ؟ ރައީސް ދުވުމުގެ ވެރިކަމާ ހަވާލުވެވަޑައިގެންނެވީ ފަހުން ނުނަގާ އިންޒާރު. އޭރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެންދިޔައީ އިންޑިއާ ސަރުކާރާ ވިޔަ ހަމަ ކޮންޓްރޯލް ސަރުކާރުގެ ދަށުން. އެސްޓީއޯ ކޮންޓްރޯލް ސަރުކާރުގެ ދަށުން. އެހެންވީމާ، ދަންނަވަން މި އުޅެނީ މި ނިޒާމު ބިމަތިންނާއި އުފެދުނު ނިޒާމުގެ ބާރުކަނޑާލާ އެމް.ޑީ.ޕީން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި އިސްލާހުތަކުން އެއްވެސް ކަރަންސީވިޔަނުން ލިބެންޖެހޭ ބާރުވެރިކަމެއް ނިގުޅައިގަނެވިފައި. އިތުރަށް ބާރުވެރިކަން ފުދިގަތުމަށްޓަކައި ހުރިހާ ވެރިއެއް އިސްލާހުގެ ކަމުގައި ދަންނަވައި މި އިސްލާހުން އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވަރަށް ދަންނަވަމުން އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަތަކުގެ ނިންމާލުމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ދީދީއަށް.

<u>މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ދީދީ ވާހަކަދައްކަވަމުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްލާހުތަކަށް ބަލާއިރު މައިގަނޑު މަޤްސަދަކީ ކައުންސިލުތަކަށް މި އޮންނަ ބާރުވެރިކަން ސަރުކާރަށް ނޫނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބާރުވެރިކަމުގެ ދަށަށް ގެނައުން. މާލީ މިނިވަންކަން ނަގާލުން އަދި އިދާރީ މިނިވަންކަން ވެސް ނަގާލުން. މަރުކަޒީ ގޮތުން އަތުލައި ހިންގުމަށް ބާރުއެޅުން. މީގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކައުންސިލުން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދިނުމުގައި އެކި ކަންކަމުގައި ހުރި ވެސް ރިވާ ކަނަޑަ ގޮތަކަށް މި އިސްލާހުން އެބަ ދައްކަވާ. ވަކި އަދަދަކަށް ފައިސާ އިންވެސްޓްމަންޓެއް ނޫނީ ކަންފުންޏަކުން ޒުވާނުންގެ ހިދުމަތްތެރިންނާ ވާހަކަ ވެސް މިގަޔާ އެބަ އޮތް. 10 މިލިއަން ރުފިޔާއަށްވުރެން ދަށް މަސައްކަތެއް ނިކުތުމަށް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މި ކަމަކީ ކައުންސިލުތަކަށް ފުރުޞަތު ދޭ ބަޔަކީ، ކައުންސިލުތަކުގެ ބާރުވެރިކަން ނަގާލުމަށް ބަޔަކީ ސިޔާސީ ގޮތުގައި މި ސަރުކާރު އައިފަހުން ކަރުދާސްތަކާ ކަންތައްތަކުގެ ތަރުތީބު އެއް ބޭނު. ރަނގަޅުކޮށްގެން ވެސް ކައުންސިލުތަކުން ވަރަށް ދީނަ މަސައްކަތްތަކާއި ކަރުދާސްތަކަށް. އާމްދަނީ ހޯދުމުގެ ގޮތުން ވެސް ކައުންސިލުތަކުން މަސައްކަތްތަކާއި ކަރުދާސް އެބަ ގެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ބިލުގެ ސަބަބުން އެ ކައުންސިލުތައް ބަންދުވެގެންދާނެ. މިސާލަކަށް މި ބިލުގައި އެބަ އޮވޭ އާންމު ފަރާތްތަކުން ކުރާ މަސައްކަތްތައް ނިކުތުވެން ވާނަ. ކައުންސިލުތަކުން ގެސްޓްހައުސް ބިލްޑިންގްސް އަ ކުއްލިކޮށްދިން އާމްދަނީ ހޯދަން އަ ވީސަތިން ހިރާސް ކަހަނ ވަނީ ފަހު ޕާރު ވެސް ބަންދުވި. އެއީ ރަށެއްގެ އާމްދު ފަރާތްތަކުން ގެސްޓްހައުސް ބިލްޑިންގްސް ހިންގުމުން ގޮސްދާނެ. އެހެން ކަހަނ ވަށްސާ މި ބިލުގައި ވާގޮތަން ކައުންސިލަކަށް އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ކުއްލިއައްސަ ގެސްޓްހައުސް ބިލްޑިންގްސް ފަދަ ވެސް ބަންދުވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑަށް މި ބިލުން ފާހަގަ އެބަ ކުރެވޭ ރަށްރަށުގެ މަސްދޮނިން ހާލަތު ބޭނުމަކީ ބިލުން ބޮޑުވަމުންދާ ރަށުގެ ކައުންސިލުތައް ހިންގުމަށް ދަތިވާނެ. އެހެންވީމާ، މި ބިލަކީ ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާހުރި ބިލެއް ނޫން. ދެކޮޅު ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވަމުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޒާރް.

<u>އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޒާރް ވާހަކަދައްކަވަމުން:</u>

ސުވާލުކުރައްވާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ފްލޯރގައި ބަހުސްކުރަމުން މި ދަނީ ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު)އަށް ހުށަހެޅުއްވާ އިސްލާހު. އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓުގައި މި ހުށަހެޅިފައިވާ މިވަނީ ވަރަށް މުހިންމު އިސްލާހެއްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑުމެން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފްލޯރގައި އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރުން ބަހުސްކުރައްވާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ބަހުސްކުރާ ބިލުތަކުގައި ނުނިމިއްޖާމުން މި ގާނޫނުތަކަށް ގެނެވޭ އިސްލާހުތަކުގެ އެއީ މި ޤައުމަށް ފައިދާހުރި، ޤައުމަށް ލާބައާއި މަންފާހުރި އިސްލާހުތަކެއްކަމުގައި ބަލައިލަންޖެހޭ. ސިޔާސީ ނަޒަރިއްޔާތުތަކުން ބޭރުން އެ އިސްލާހުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ރައްޔިތުންނަށް އެކަމުން ފައިދާއެއްކުރާތޯ ވަރަށްބޮޑަށް ވިސްނާލަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ މިހާރު ހުށަހެޅިފައި މިވާ ބަޖެޓުގައި މި އިސްލާހުގެ މައިގަނޑު މި ބަދަލީ ލޯކަލް ކައުންސިލުތަކުގެ އެ ކައުންސިލުތަކުގެ ދައުރު މިސާލަކަށް އެއީ 5 އަހަރުގެ ދައުރެއް ކަމަށް ވަންޏާމުން 4 އަހަރުދުވަހަށް މަސައްކަތްކޮށްލުމަށްފަހުގައި، އެ ބޭފުޅުން ހަމަ މިހާރު މި އޮތް ނިޒާމުގެ ތެރެއިން މަސައްކަތްކޮށްގެން ފުރިހަމަކޮށްލައި އެއް އަހަރުދުވަހަށްވުރެން ކުރިޔާ ނުވަތަ އެއް އަހަރަށް ބަދަލުވީމާ އެ އެއް އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކައުންސިލުގެ ބޭނުމީ ކަނޑައަޅައިގެން ނިންމުން އެއީ ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. އެހެންކަމުން އެކަން ނުކުރުމަށް މި ބިލުގައި ބޭރު މި އިސްލާހުން ބާރުއަޅާފައިވޭ. އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ތަފާތު ކައުންސިލު އިންތިޚާބުތަކުގެ ނޫނަސް ވޯސް ނިޒާމުގެ ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުއަޅާކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރާ ރާއްޖޭގައި. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެންދާނެ މިދިޔަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބު. ރައީސް؛ ރާއްޖޭގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަމުގައި ހުންނަވާނީ އެއް ބޭފުޅެއް ނޫން މުޅި އުމުރަށް. ރާއްޖޭގައި ޚާއްސަ ގޮތެއްގައި މިހާރު ސިޔާސީ ވަސްރަހު އެކުލަވިން ދާޚިލުގައި މި ދިރާއީ ހަމަ 5 އަހަރުން 5 އަހަރުން ފެށިން ބަދަލުވަމުން. ޚާއްސަ ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްލެވޭ 2018 އިން 2023 އަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި ރިޔާސީ އިންތިޚާބު ދިމާކޮށް އާދޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އުޅުއްވި ބައެއް ޖަހަމަވުމަށް. މިސާލަކަށް ދަންނަވަންޏާމުން މާލެ ސަރަހައްދުގައި ހުޅުމާލެއާ ދޭތެރޭގެ ފިޔަވަޅުން ވަރަށް ބޮޑު ހަރަދުއެއްކޮށްގެން ހިއްސާފައި އޮތް ބިމެއް. ގޯތިގެދޮރު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިދޭ ބާރުގެ ދަށުން ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި ވޯޓު ކުރުމުގެ ނިޔަތުގައި ގޯތިގެދޮރު ދަށުގައިވާ 11 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން ލިބޭވަރުގެ ބިންތަކެއް އެ ދޮށީ ބަހާލާފަ. މިއީ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް؛ މި އިސްލާހު ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ކައުންސިލުތަކުގެ އަމާޒު ފުރައި އާދޭ ފެށު ހަމަ މި ކަހަލަ ސަބަބުތަކާ ހުރި. މި އިސްލާހު އެބަޖެހޭ ފިޔަވަޅުގެ ސިޔާސަތު ފުރުސަ ހަމަ އަހަރު، އެހެންކަމުން ނުކުރުމުގެ ގޮތުން ބަދަލުކުރަން. އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލާ އެމް.ޑީ.ޕީން އެބަ ތާއީދުކުރައްވާ. އެހެންނަމަ، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް މިހާރު ސަރުކާރު މި އިސްލާހު މި އަދި ސަބަބު. މިއީ ފާހަގަކުރެވޭކަމެއް. އެއީ [illegible]. ބައެއް ކައުންސިލުތަކުން އެބަ ކުރި ރާއްޖޭގައި 186 ނުވަތަ 200 ވަރަކަށް ކައުންސިލުތަކުން އޮތްއިރުގައި ވަރަށް ޖިންސާގާދަރުކަން މަސައްކަތްކުރައްވާ 10 ވަރަކަށް ނުވަތަ 15 ވަރަކަށް ކައުންސިލުން އިދާރާ ބޮލުތަން، ކައުންސިލުން ބޭރުބާން.

އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މި އިސްލާހު މި ހުށަހެޅިޔާ އެއްޗެހިތަކަށް ވެސް ކުރިއަށް އޮތް ޓާކަލް ކުރެއްސެވި އިންތިޒާމު ޕީ.އެން.ސީއަށް ކުލިއިތުރުވާނުތޯ ނުލިބޭތޯ؟ މިއުއްމީދުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރުގެ ސަރުކާރުން ގެންނަނީތަކަށް އިސްލާހު ގެނައުމާއި އަދިން ގެންނަންތަކަށް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުއްވިޔަސް އިންތިޒާމުތަކާ ގުޅުވައިގެންނެއް ނޫން. އެކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ސާފުވާން މި މަޖިލީހުގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް. މިއަދު ވެސް މި މަޖިލީހުގެ ފުރިގެން މި ދިޔައީ ފުރަތަމަ އެމް.ޑީ.ޕީން ހުށަހަޅި ހަމަ ބިލަކަށް ވާހަކަދެއްކި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން އެ ބިލަށް ތާއީދުކުރެއްވި ވާހަކަފުޅުދެއްކެވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.އެން.ސީއަށް، މި ސަރުކާރަށް މި މަޖިލީހުގައި މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލާބައަށް މަސައްކަތްކުރާ މަޖިލީހެއް މި މަޖިލީހަކީ. ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބޭނުންފުޅުވަނީ މި ޤައުމަށް ތަރައްޤީ އަސަރުކުރާ ހުރިހާ ދާއިރާތަކަކަށް ރަނގަޅު އަސަރުކޮށްދޭނެ ފަދަ ގޮތަކަށް ހުރިހާ ބިލުތަކާއި ގާނޫނުތައް އިސްލާހުކުރުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދާ މި އިސްލާހުގެ މައިގަނޑު މި ބޭނުމަކީ ކުރިއަށް ގެންގޮސް ދައުރު އަހަރަކަށް ކުރިއަށް ފެންނާނެ ހަރަކާތްތަކެއް ހުރިހާ ޓީމެއް ބިންތަކަށް؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވަޒީފާ އޮފީހަށް ވަޒީފާތައް އިތުރުކޮށްދެވޭނެ އެގޮތުން. ބިންތަކަށް ކޮންޓްރެކްޓް އުސޫލުން ނަގާ ވަޒީފާތަކައި މި ކަންކަން އެ ކުރިއަށްގެނައުން ދެން އޮންނަ އިންތިޒާމެއް ކުރިއަށްގެންދާނެ މަގުސަދުގައި ހަމަ ދިވެހި ދައުލަތަށް، ރައްޔިތުންނަށް ގެއްލުންވާ ކަމެއް މިއީ. އޭގެ ނިޔަތުގައި އެ ކަންކަން ނުކުރާނެ. އެ ކަންކަން އެހެން ކުރަމުންދާތީ މިފަދަ އިސްލާހު މި ގެނައީ. އެހެންވީމާ، ރަނގަޅުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ބަޔަކުން ވެސް ޖެހޭ މިއަދު މި އިސްލާހަށް ތާއީދުކުރަން ވަރަށްގަދައަށް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.ޕީ.އެމް، ޕީ.އެން.ސީ، އެމް.ޑީ.ޕީ ނޫނަސް މިހާރު ހޯދިފައިވާ ނިސްބަތްވާ ނޫނަސް އިންތިޒާމެއް މިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އަސާސީ ގާނޫނުގައި ގާނޫނުތައް ގެނަސް އިސްލާހުކުރުން ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް ޔަގީން ދިވެހި ރައްޔިތުން މި އިސްލާހަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރައްވާނެ. އެއީ ތާއީދުކުރައްވާނީ އެއްޗެހިތަކަށް ވެސް ކުރިއަށްސިލްސިލާގެ ބޮޑުއް ނޫން މި ކަނޑުވައިލުން. ކުރިއަށްސިލްސިލާއަކަށް ބޮޑުދިނީ. އަނެއްކާ ދެން އަނެއްކާ އޭތި ކުރިއަށްސިލްސިލާތަކަށް އިތުރުވާތާ ތުނިއާތަކަށް ނުޖަހައި ގާނޫނުތަކަށް މަސައްކަތްކުރަމުން ފުޅާކޮށްދޭތަކަށް މި ޤައުމަށް ދިރިއުޅެން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބިލުތަކަށް، މިއަދު އިސްލާހުތަކަށް ވޯޓުދެއްވައިގެ ސިޔާސީ ނަޒަރުން ވޯޓުދެއްވުމަށްވާ ގޮތަކަށް ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމީ މި އިސްލާހަށް ނުވަތަ އިސްލާހެއްގެ ވޯޓުދެއްވުމަށް. މި ތަނުގައި ބޭއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވޯޓުދެއްވާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީ.އެން.ސީގެ މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ނުބައި ބަސްތަކެއް ރައްދުކުރައްވައިދޭ. އެ ވޯޓުދެއްވާތާ ބައެއް މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ނަޖިހަކޮށްތި، އަމާނާތްތެރި، ދުވަހަކު ވެސް ހިނގަނޑު ތަކެއް މިކަހަލަ މި އެއްޗެހި ހުއްޓުން ހުރިހާ މެންބަރުން ގޮވާ ވެސް ވޯޓަކަށްދެއްވާ. ދެން ދޭތި އިނގިލިން މަސަލައިގެ ބަޔަކުން ބަލާފައި ވޯޓަށްދެއްވާ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން އެނގޭ އިސްލާހަށް ބަލާ ވޯޓުދެއްވާ ބޭފުޅުންގެ ރޮލަ ބަދަލުކުރެވޭ ގޮތް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ނެނގޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ނަގާ އެނގިދޭގޮތެއް ނޫން

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ މިއީ ވަރަށް މުހިންމު އިސްލާހެއް. މި އިސްލާހަކީ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ތާއީދުކުރުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ރައްޔިތުންނަށް އަދި ކައުންސިލްތަކުގައި މިހާރު މަސައްކަތްކުރައްވާ ކައުންސިލަރުންނަށް ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވޭ އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.އެން.ސީގެ މެޖޯރިޓީއެއް މި އޮތީ މަޖިލީހުގައި ސަރުކާރަކުންނެއް އަދި މިއަދުގެ ކައުންސިލްތަކުގެ ބާރެއް ވެސް ކަނޑުވައިލެއް ނުދޭނަން. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދެރައެއް ލިބޭނެ އެއްވެސް ކަމެއް މި މަޖިލީހުން ހުއްދަކަން ސަރުކާރަކުން ނުދޭނަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކީ ކައުންސިލްތަކަށް ބާރުވެރި ވެސް ހުރުމަތް އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.އެން.ސީއަށް ނިސްބަތްވާ ދާއިރާތަކަށް ވެސް ތަރައްޤީކުރާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. އެ ދާއިރާތަކުގައި ތިބި ޕީ.އެން.ސީއަށް ނިސްބަތްވާ މަޖިލީސް މެންބަރުން އެ ކަންކަމަށް ހުރަސްއެޅި ކަމުގައި ވިޔަސް މި ސަރުކާރުން އެ ކަންކަން ކުރާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަކަށް ދެއްވި ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަމުން ވާހަކަ ނިންމައިލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު 12 ޖަހަން ގާތް މި އިރު 3 މިނެޓު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޝަހީދަށް. މިހާރު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަލީ ޒައިސަރަށް.

ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލީ ޒައިސަރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 7/2010 އަށް ހުށަހެޅިފައި މިވާ އިސްލާހުތަކަށް ތާއީދުކުރެވެން ނެތް ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދުނީ ސުވާލެއް ބަޔާންކޮށްލަން ކޮބައިތޯ ހަމަހަމަކަމަކީ މި ނިޒާމުގެ ސަރުކާރުގެ އަސްލު މަންޒަރަކީ؟ އެއީ މި ފަހުން ވެސް އަދި މި މަޖިލީހުން ފެނުނު ހިސާބުން ފެނިގެން ވެސް މިހާ ގިނައިން އިދާރީގޮތުގާ މިއަދު އިސްލާހު މި އެންމެންނަށް ސަމާލުކަން އަސްލު ބަޔާންކުރެވި ވެސް އަޅުގަނޑު މި ސުވާލު މި އުފެދުނީ. އަޅުގަނޑު އެދުނު ސަރުކާރުން ސާފުކޮށް ދެންނެވުން ކައުންސިލްތަކުގެ ދައުރަކީ ކޮބައިކަން، މި ބާރުވެރިކަމުގެ ކައުންސިލްތަކުގެ ސަރަޙައްދީ ކޮބައިކަން، ކައުންސިލްތަކަށް ލިބެންވީ ހަރުދަނާކޮށްދޭ ކައުންސިލްތަކަށް ކޮން ކަމެއްކަން، ނުހަމަކަމަކީ ކޮން ކަމެއްކަން. އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން އިސްލާހުތަކުގެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެންނެވި އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަށް. މި 1 އަހަރުދުވަހުގެ މި އަންނަ ފެބްރުއަރީމަހުން އަންނަނިވި ބަދަލުތަކުގައި ވެސް ވެރިކަންކުރުމުގެ ބާރަށް. ކައުންސިލްތަކަށް ނުދޭ. އިބޭ، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިހު ބޭނުމަށް ގެސްޓްހައުސް ވެއްޖެއިއްޔާ ރަށްތަކުގެ ފުރުސަތު އެ

ޑީލް ދިވެހި ރައްޔިތުން ދީފައި ޕީ.އެން.ސީއަށް. ގޮތަށް ޑީލްއާ ބަދަލުވީ. އެ ބިންތަށް ދީފައި ޑީލް ގެސްޓްހައުސްތައް ހެދުވަންވީ. އެއީ ރައްޔިތުން ބޭނީ އެއްޗަކީ. އެ ދީފައި މި ޑީލް ހަދަދީން އެ ބޭނާ އެއްޗަކީ ގެސްޓް ހުދިފައި ޑީލްއާ އެކަން ރަނގަޅުކޮށްދޭނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 1 އަހަރުދުވަސްވަންދެން ކައުންސިލްއެގެ މުވައްޒަފުން ނެގުމައި ބިން ދޫކުރުމާ މި ކަންކަން ހުއްޓުވައިލުމަކީ ރަޖިސްޓްރީގައި އަޅުގަނޑުގަ ގަބޫލުކުރެވޭ ކަމެއް ނޫން. އެހެންނޫނީ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ކަންކަން އެބަ ހުރި. ކައުންސިލެއް ވިޔަސް ދުޅަހެޔޮގެ ބިލްތަކަކީ ފައިސާ ނުދައްކާނެތާ އެ ފައިސާއެއް ދައުލަތުން ދިނުމުގައި ގޮތްތަކެއް ގެންގުޅެންޖެހޭނެ. އެއީ އާންމު ގޭބިސީއަކަސް ކަރަންޓު ބިލު ނުދައްކައިފިއްޔާ ކަރަންޓު ކަނޑައިލެވޭ. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުގެ އިދާރާއެއް ވެސް މިހާރު މަސް ރިޕޯޓް 10ގެ ކުރިން ޚަރަދުކުރިއްޔާ އެ މަހުއްގެ 25ގެ ކުރިން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން އެ ކައުންސިލަކަށް ދޫކުރަ ގެރަންޓް އެބަދޭ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ މިގެ މާނައަކީ ބަޖެޓަކަށް ހިނގާ ކައުންސިލުތަކަށް މިހާރު ވެސް އެ ބަޖެޓަކަށް ހިނގުމުގެ ފުރުޞަތު އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، ކައުންސިލްތަކުން ޚަރަދުކުރަ ރިޕޯޓް ނަރުދަމާ އެ ކަންކަން ނިމާ ކަމުގައި މާނަވަ، ދައުލަތުން އެ ކައުންސިލްތަކަށް ދޫކުރާ ފައިސާއެއް އުނިކޮށްފައި ދިނުމަކީ އެއީ މައުސޫލެއް ނޫން. އެކަމަކު މިގޮތަށް ކައުންސިލުތަކުން ރައްޔިތުން އެއްކޮށްގެން ކުރިޔަށް ގެންދާ މަސައްކަތުގެ ބަޖެޓައި ހިންގާ ހަރަކާތްތަކާ އެ ހުރިހާ ކަމެއް ފާސްކޮށްފައި، ރައްޔިތުންގެ ބަހެއް ނުލާ ފާސްކޮށްފައި ސަރުކާރަށް ހުށަހަޅާފައި އެއްގޮތުގައި 1 އަހަރުދުވަސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ ތަންކޮޅެއް ދިގު. އެހެންނޫނީ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ކައުންސިލް އިންތިޚާބު ބޭއްވުމަށްފަހު އެ އަންނަ އިންތިޚާބީ މުއްދަތުގައި ކައުންސިލްތަކަށް އެއްވެސް ކަހަލަ ހުރަހެއް ނެތި ވެސް ސިނގެން ނުވާނެ، ބިލްތަކަށް ވެސް ދޫކުރެވޭނެ ނުވާނެ. އެއީ ރަނގަޅު ވާހަކައެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ދުނިޔެ ހުރި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވާހަކަދެއްކެވި ރައީސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއަދު ވެސް ބޭރުކުރި އެނބުރި ބަޖެޓުގައި ފުރަތަމަ ރައީސް ސާލިހުގެ ވެރިކަން ނިމިގެން ދިޔައިރުގައި ފުރުޞަތެއް ރައީސް އިބޫ ހެވާކުރުމާ ހަމައަށް ވެސް ދެމެންދިޔައީ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސްވެގެންދާތީވެ ގަޑީ ޖެހިއްޖެ. އަޅުގަނޑު ގަސްތުކުރަނީ ދެން މި ބައްދަލު 1 ޖަހާއިރު އަނބުރާ ފަށައިގެން ކުރިއަށް ގެންދަން. އެހެންވީމާ، މި ވަގުތު އަޅުގަނޑު 1 ގަޑިއިރުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށް މެދުކަނޑައިލާނަން. ދެން މަސައްކަތް ފެއްޓޭނީ 1 ޖަހާއިރު. ޝުކުރިއްޔާ.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 12:01 އިން 13:00 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަބްދުއްރަހީމް އަބްދުﷲ)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ފަށާނަން. އަޑުގަނޑު މި ދަންފަޅީއަށް މުދުކަނޑާލީއިރު ބަހުސްކުރަމުން ގެންދިޔައީ ޤާމަދުކަޅީ ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައި ހުރި އިސްލާހުތަކެއް. މި ވަގުތު، އާދެ! އަޑުގަނޑުމެން މުދުކަނޑާލީއިރު ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ގެންދެވީ ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ފައިސަލް. އެހެންނަމަ، ހުސައިން ފައިސަލްގެ ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުމަށް އަޑުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަން.

ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ފައިސަލް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޑުގަނޑު ނިންމައިލި ހިސާބުން ފަށާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެންމެ ކުރުކޮށް ދަންނަވާނަމަ ދެންނެވީ މި ބިލަކީ ރަށްރަށުގައި ވެސް މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރިޔާސީ ވައުދުތަކުގެ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ކައުންސިލު އިންތިޚާބާ ހަމައަށް ދައުރުގައި ވެސް އެކަށީގެންވާ ގޮތްތަކުގައި ރަށްރަށުގައި ކުރިއަރާ ނުދާތީ އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުން މި ދޭ ގްރާންޓުން ބައެއް ކައުންސިލުތަކަށް ލިބޭ ކަރަން އުސޫލުން ގޮތް ވެސް އަދި އިދާރީ ބާރުތައް ގޮތުން ވެސް ބަދަލުވުމާއި އަންނަނި ދިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި އެ ބަޖެޓުން ވެސް އަދި ރިޔާސީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ކަމާ މަސައްކަތްތަކުގައި އެ ބަޖެޓުން އެ ކަމާ މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ހުރަސްއެޅުމުގެ ގޮތުން އަދި ބަދަލެއް ކަމަށް ނޫނީ އިސްލާހުކޮށް ކަމަށް އަޑުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޑުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ އަދި މި އިސްލާހު ވިޔަސް، އެހެން އިސްލާހެއް ވިޔަސް، އެއްވެސް ވަރަކަށް، އެއްވެސް ބަޖެޓެއް ނޫނީ އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް، އެއްވެސް ވަސީލަތެއް ހަމަހަމަކަމާއި ކައުންސިލުތަކަށް ނުގެން މި ގާއިމުކުރަމުން އިސްލާހުކުރުމުގެ ގެނެސްގެން އެކަން ކުރިއަށްގެން ކޮންމެވެސް އެހެން ގޮތެއް ކައުންސިލުތަކަށް ލިބޭނެ ހައިސިއްޔަތުގެ ނޫން. އަދި ހަރަކާތް ލިބޭނެ ހައިސިއްޔަތުގެ ވެސް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މިގައި މިހިރީ ވަރަށް މަދު ކަމެއް ރަނގަޅު. އަޑުގަނޑު އެދެން ކާމިޔާބު މަޝްރޫޢުތަކާއި ހާއްސަކޮށް ބިން ދޫކުރުމާއި ވަކި ފަރާތްތަކާ މިގޮތަށް މިހިރީ އިސްލާހުކުރުމަށް ރަށްރަށުގެ އުނިކަން ލިބޭނެ، ރަށްރަށުން އެ ނިސްބަތުން މަދު ސަރުކާރުން ބަލާ ބޭނުން ގޮތް ހިއްސާ ގޮތަން މިހާރު ހުރިހާ މާއްދާތަކާ ބަދަލުގެނައުމާ ރަށްރަށުގެ ބާރުވެރިކަމާ، ރަށްރަށުގެ ބާރު ލިބޭން ގޮތަކަށް ކައުންސިލުތަކާ މިހާރުކޮށް ބާރު ދީ، ރަށްރަށަށް ހަވާލުކުރެވޭ ގޮތަށް ދެވުނީމާ އަޑުގަނޑުގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދު. ވަރަށް ބޮޑު ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރިސާބަށް އަދައިގެ ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމަށް އެދިވަޑައިގެންފައި ތިއްބެވީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް އަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.

ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު)އަށް މި ގެނެވޭ އިސްލާޙުތަކާ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގަންނަން އިސްލާޙުތަކެއް ނޫން. އެއްޗެހިތަކަކީ ވެސް ތާއީދުކުރާ ނުކުތާތަކާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި އިސްލާޙުތަކަކީ. ބަޖެޓުގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ޤާނޫނު ބަދަލުކުރުން އުފެދިފައި ހުރި ކައުންސިލްތަކުގެ 5 އަހަރުގެ ދައުރުގެ ދިގުމިން، ވަރު އަހަރު 365 ދުވަސް ކައުންސިލްތަކުގެ ޒިންމާދާރީވުމުގެ ގޮތުން ނުނިމޭނެ ކައުންސިލްތަކުން އެއްވެސް ކަހަލަ ހުރުމަތްތެރިކަމެއް ނުލިބޭ ގޮތަކަށް ގާނޫނުތަކަކަށް އިސްލާޙު ގެނައުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެއްގޮތަކަށް ވެސް ހުރުމަތްތެރިކަމެއް ނޫން ބަދަލަކީ ޕާލިމެންޓް އަޅުގަނޑު ހިޔާލަކާ ސަރުކާރުން މި ކަހަލަ ނިންމުމެއް މި ދައުރު ސަބަބަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 4 އަހަރުގެ ދައުރުގެ ދިގުމިން ވަރު އަހަރުގައި ދެން ޕާޓީތަކުންނާ މި އުޅެއްވޭ ހޯދި ސާފުކުރަން ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކައުންސިލްތަކުން ކުރެވޭ ވަރަށް ގިނަ ކައުންސިލްތަކުގެ ހުންނަން ރައްކާތެރިކަމާއި ކައުންސިލްތަކުގެ ފަސޭހަކަމާއި ބަރާބަރުކުރުމުގެ. ތިޔަ ރައްކާތެރިކުރުމަށް. އަދި އެ ކައުންސިލްތަކުގެ ވަރު އަހަރާ ހިސާބަށް ދެއްކި ކައުންސިލްތަކުން ހުށަހަޅާ 5 އަހަރުގެ ދައުރު އެ ބަލުހުރެގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ކުރިޔަށް. އެ ކުރިއަށް ކަމެއް އެހެން ޚިޔާލު ޤާނޫނު ތަޢާރުފް މި ކަހަލަ ބަދަލު އިސްލާޙުތަކުގެ ގެންގުޅޭ، ޕާޓީތަކު މި ވެސްޓްމިނިސްޓަރ ހުރިކަމާ ޕާޓީކުރެއްވި ސަރުކާރުތަކުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އޭގެ އިތުރަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެންމެ ވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހަމަލާ ފައިސާވެސް އެ ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން ސަރުކާރުން ދެ އަހަރުވީގެންދިޔައިރު ސަރުކާރުން ރަށްރަށުގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ހިންގާފައެއް ނެތް. ސަރުކާރުން ރަށްރަށުގެ އުމުރާނީ މަސައްކަތްތަކުގެ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި ކުރިއަށް ވަރަށް އުނދަގޫކަމުގެ ފުރުޞަތުދީފައެއް ނެތް، ނެތީ ކައުންސިލްތަކުން ގިނަ ކައުންސިލްތަކުގެ ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުންނާއި ރަށުގެ ކައުންސިލްތަކުގެ ބައިވެރިވުންތަކާއި ކައުންސިލްތަކުން ކުރިއަށް ގެންދަނީ، ހޯމްސަރވިސް ޕޮލިސީ ކައުންސިލްތަކަށް. މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް، އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލް، ފުވައްމުލަކު ސިޓީ ކައުންސިލް، ކުޅުދުއްފުށި ސިޓީ ކައުންސިލް ކަމުގައި ވިއަސް ފެށި ޕޮލިސީ މަސައްކަތްތަކުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ. މާލެ ޕޮލިސީ ކަމަށް ވިއަސް ބަލާލި ޕޮލިސީ އެބަ ފެނޭ ކައުންސިލްތަކުން ޕޮލިސީ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް ގެންދަން ހަމަ، ރައްޔިތުންނަށް ހުރިހާ ފާހަގަކުރެވޭ ފުރިހަމަކަމާއި ޕޮލިސީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ. މިފަދަ ކައުންސިލްތަކުގެ ހުއްޓުވުމުގައި ގާނޫނަށް ދެކޮޅަށް، ގާނޫނުން އިސްލާޙު ގެނައުމަށް ގާނޫނު ދެކޮޅަށް މި ކައުންސިލްތަކުގެ ކުރިމަތިލި ބަޔަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ފެންނަ ބަޔަކަށް ސަރުކާރުން މި

ކަންތަކުގައި އަގާނުދެވި ދެ އަހަރު ނިމި ކުރިއަށް އިންފްލޭޝަނުގައި ސަރުކާރަށް މީގެ ގޮންޖެހުންތަކާ ކުރިމަތިވެދާނީ މިކަމުން އަޑައިގަންނަން ސަރުކާރުން ކުރާ ކަންތައްތަކުގެ ގޮތުގައި އެޑްޖަސްޓްމަންޓް އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހެން ގޮސް މި ގެންނަ އިސްލާހުތަކާ އެކީގައި ވެސް ސަރުކާރުގެ ކުރިއަށް އޮތް ހަތަރު މަސް ތެރޭގައި ބަޖެޓުވެސް މާ ބޮޑު ކަރުދާސް ތަރުތީބު އަދި އަދު ނުވާ ފެނިގެންދާނެ. އުސޫލާ، އަދި މިހެން ގެންނަ އިސްލާހުތަކާ ބޭނުންވާ ސަރުކާރުން ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް، ހުރިހާ މަސައްކަތް ނުފެނުނުކަން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ދެކެން ކަހަލަ. އަދި ދަރަނިތަކުގައި މިއަހަރު ދަށުން މި ކުރުމުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ފިސްކަލް ޑެފިސިޓް އެބަ ޖެހޭ. ހަރަދުތަކާ މިވަނީ، ސަރުކާރުން ކަންތައްތައް ދަރަނި މި ހަރަދުކުރަނީ. ހިސާބުތަކުން ދާން ކަމަކީ މިކަމަށް ބަދަލު ހިފަހައްޓައި، މަސައްކަތްކުރަމުން، ޕްރޮގްރާމްތަކުން ބޭނުންވާ ކަމަށް ބަހާލަ އެބަ ޖެހޭ ސަރުކާރުން އިޖްތިމާޢީ ރައީސް. ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު ކަނޑައެޅިފައި ރިފޯމް ހަރަދު ކަނޑާލުމަށް ފައިސާ ހަމަ ޕްރޮގްރާމް ބޮޑުބޮޑު ކަންތައްތައް ހިނގަމުން ދާ ގޮތުން ހަރަދުތައް ކުޑަކުރުމަށް ކުރާ މަސައްކަތް ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ފެނިގެންދާނެ. މިއީ އެންމެ މުހިންމު އިސްލާހުތަކެއް ކަމުގައި ހުރި ކަންކަން ހަމަޖެހި އެ ކަމަށް ބަހާލާ ބަޖެޓުގެ އުނިއިތުރު ދަށުން ސަރުކާރުން ކުރަމުން ދާ ގޮތަށް ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ހަރަދު ކުޑަކުރުމަށް ފެށިގެން ދިޔައީ. ހަމަ ދެން ސަރުކާރަށް އެ ގޮތުން ހަރަދުތައް ކުޑަކުރުމަށް ވެސް ފެނިގެންދާނެ. މިހާރު 5%ގެ ބަޖެޓުގައި 6.5%އާ ހިސާބަށް އެ ގޮތުން ދިޔައިން ފެށޭ ހަރަދުތަކުގެ ތެރެއިން ދަރަނި ދައްކަން ކަނޑައެޅިފައިވާ ފައިސާ، ބަޖެޓު ސަރުކާރުން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތް ހަރަދުކުރުމުގެ ފުރިހަމަ ގޮތެއް ހޯދުމަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން ބަޖެޓުގެ ހިސާބު ބަލައިގެން ހަމަ ކަންތައްތަކުގައި އިސްލާހު ގެނެސް ހަރަދު ކުޑަކުރެވޭނެ. މާލީ ގޮތުން އުނިއިތުރު ގެނެސް ބަޖެޓު ހަމަޖެހުމުގެ ގޮތުން ފުރިހަމަ ކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދަނީ މަސައްކަތްކުރަމުން. އިޤްތިޞާދީ މިނިސްޓަރު ވެސް އެ މިނިސްޓަރުގެ ދާއިރާ، އެ މިނިސްޓަރު ހިއްސާކުރާ ދާއިރާގެ ހަރު ކަންތައްސިފައަކާއި އަދި ހަރަދުކުރަން ކަނޑައެޅުން ހަރުދަނާ ކަމެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭ އެ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިޝާދަށް.

ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިޝާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާ ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު)އަށް އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލަށް އަޅުގަނޑުގެ އެއްވެސް ޚިލާފެއް މި ބިލަކާ ތާއީދުކުރުމަކާ ނެތް. މި އިސްލާހުގެ މަޤްޞަދަކީ، މައި ސަރުކާރުން ކައުންސިލްތަކުން ކުރަމުންދާ ކަންކަން މައި ސަރުކާރަށް ނަގައި، ކައުންސިލްތަކުގެ ބާރުވެރިކަން ކަނޑުވައިލުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރަށްރަށުގެ ހުރިހާ ކަމެއްގެ ބާރު މައި ސަރުކާރުން ނެގުމަށް މި އިސްލާހުގެ މަޤްޞަދަކީ. ކައުންސިލްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރުމާއި، ކައުންސިލްތަކަށް ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ދާއިރާތަކާއި އާމްދަނީ ހޯދުން ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނީ މައި ސަރުކާރުން ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު ވެގެން މި އެ ގޮތަކީ މައި ސަރުކާރުން އެއްކޮށް ރަށްރަށުގައި އެއްކޮށް ޕްރޮޖެކްޓްތައް ނިންމާލައިގެން އާދޭ ބަދަލުގައި ކައުންސިލްތަކުން ރަށްރަށުގައި ކުރާ ކަންކަން ހުއްޓިފައިވަނީ ބޭކާރު ސިޔާސީ ފާރަމުގައި ގާނޫނަކުން ކުރި ފަސާދަ ކަމެއް ނޫން ކުރިއްޔާ އިސްލާހު މިގޮތަށް ގެންނަމުން ދަނީ ދުވި ރާއްޖެއަށް ގާނޫނީ ނިޒާމަކަށް ސަރުކާރުން ކުރާ ކަމެއް މި ކަމަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ސަރުކާރަށް ބަޖެޓުގެ ކަންކަން ނިންމުމުގެ ބާރު އަދި މާލީ މިނިވަންކަން ކައުންސިލްތަކަށް އޮންނަންޖެހޭ. ސަބަބަކީ ސަރުކާރަކީ އަބަދު ކައުންސިލްތަކަށް ކުރުމަށް އެ އިރުގައި އޮންނަ ސަރުކާރެއް ދާކަށް ކައުންސިލްތަކަށް އޮތިއްޔާ އެ ކައުންސިލްތަކަށް އެއްވެސް ގޮތަކަށް އަމަލުކުރާ ސިފަ މައި ސަރުކާރުން ކަންކަން ކުރަމުންދާތީވެ. މިހާރު މި އިސްލާހުގައި އޮތް އިސްލާހުގެ ސަބަބުން ފާސްކުރި ނިޒާމު ފުށުއެރުން ދޭތެރޭ މައި ސަރުކާރުގެ އަޅުވައިފައިވާ ކައުންސިލްތަކަށް މަޤްބޫލުކުރެވިފައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގޮވާލަނީ މި ގޮތަށް ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު ކުރިއަށް ގެންދާ ބަލިކަށި ނިޒާމުން ނަގައިގެން ސަރުކާރުގެ ދައުރު ނިމުމުން ކައުންސިލްތައް ދެމެހެއްޓުމަށް ގާނޫނުގެ ނިޒާމު، މި ސަރުކާރުގެ ދައުރު ނިންމައިލީ، ކައުންސިލްތަކަށް މިހާރު އޮތް ބާރުވެރިކަން، ކައުންސިލްތަކަށް މި ގާނޫނުގެ ސަބަބުން އޮތް ބާރުވެރިކަން އޮތް ގޮތަށް ބާއްވައިދިނުމަށް. ޝުކުރިއްޔާ.

ދިރާސާކުރުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޝަހީމަށް.

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލުގެ މުހިންމުކަމުން އަޅުގަނޑު ދެވަނަ ފުރުޞަތެއް މި ހޯދީ. އަޅުގަނޑުމެން ބިލާ ގުޅޭ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ކުރިން ފާހަގަކުރެވުނު ދެ މާއްދާއެއް އެބަ އޮތް މިގައި. 75 ވަނަ މާއްދާއާއި 79 ވަނަ މާއްދާ. 75 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ ސަރުކާރުން ނުވަތަ ރަށެއްގައި އޮންނަ ޚިދުމަތެއް، އާންމު ޚިދުމަތް ތަރައްޤީކުރާ ކުރި ނިޔަލަށް ބައްޓަން ކުރަން. އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ރަށްރަށުގެ ސްކޫލްކާ ކަނަޑު ކުންފުންޏެއްގެ، ވިޔަފާރި ކުންފުންޏެއް ޒިންމާދާރުވާން އާދޭ. މައްސަލަތަކީ ނުރޮ. އެކަން ވީމާ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. މިދިޔަ އަހަރުގެ އާމްދަނީއަކީ ޚަރަދު ކަމަށް އެ ބޮޑުކަމަކަށް އެ ބޮޑުވުމުން ލިބުނު 200 މިލިއަން ރުފިޔާ. ފައިދާ. އެ ސްޓޭޓުކައަން ރަނގަޅަށް ބަޖެޓިންގެ ބިލުގައި ހިލޭ ދީފައި ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ޒިންމާދާރު ކުރިއަރުވައިގެން ވެސް އެ ބިން ހިލޭ ލިބެނީގެން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ރަށްރަށުގައި އެހާ ބޮޑު ބިންތަކެއް ކަނޑައަޅައިގެން ފަރުމާކޮށްގެން ކުރުއަރާ މި ކަންކަމުގައި ނިގެހުންގެން. އެހެންނަމަވެސް ބައެއް ރަށްރަށަކީ އޮތީ ސަރަޙައްދު ބަރާބަރު އިންޒާރު ރައްޔިތުން ހޯދޭނެ ގޮތަކަށް، ކޮންސެޕްޓް އަދާހަކުން ސާރުކާރު އެކިވާ ދިން ބަދަލު ވާހަކަދެއްކުމުގައި ވެސް މިހެން އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، މި ބަހަން ބަދަލުކުރުމުގައި ބިލުގެ އަޅުގަނޑު ހިއްސާކުރަނީ އަދި އަޅުގަނޑުމެން ހިއްސާކުރެވޭ ކުރުކުރުގައި ބިލުގެ އަޅުގަނޑު ދަށްކޮށް ކަޑައަޅާ، ކަންކުރެވޭ ކަހަލަ ކަމެއް ނެތިގެން ރާއްޖޭގެ ކަނޑައެޅުނު ގަވާއިދު ގަބޫލުކުރަން. ހަމަ އެހެން 79 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނާނެ މިހާރު ވެސް އަދި އެހެން ގެނެސް އަދި ގަވާއިދު. އެއީ ޖަލްސާގެ ދާއިރާގެ އަދިވެސް ބައިވެރިވާ އިދާރީ މިހާރު ވެސް ގަނޑު ޖާގައެއް ކުރެވިދާނެ. މިހާރު ވެސް ކަން ކުރާ ގޮތް. އިތުރު ބަދަލު ފަހަރެއް މި އަނެއް ބިނާކުރާ އަދި ޖަމާކުރެވޭ ގަވާއިދު ނުވަތަ ހިތްވަރުގެ ބިލެއް ނުވަތަ ބައްޓަންކުރުމުގެ 6 މަސްދުވަހުގެ ބޭނުމަށް ޖާގައެއް ނުކުތާ ވެސް ދައުލަތުން ލިބޭނެ. މި ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން ކުރިމަތީ ކަރަށް. މި ކަންތައް ކަނޑައަޅާ ދެކޭ ޖާގައެއް ނޫނީ އަދި ހިމެނޭ ފަދަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޮތުގައި ހަމަ ސީދާ ދައުލަތުގެ ފާރުގެ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، ކައުންސިލު އިދާރާއިން ވެސް ކުރެވިދާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ދަށުގައި ކަމަށް ސީދާ ދައުލަތް ސަރުކާރަކަށް އަޅުގަނޑު ކަނޑައެޅުމަށް ހިތުގައި މަސައްކަތް ކުރުމަށް ފައިސާ ހޯދުމަކާ ސަރުކާރުން ފުރުސަތު ހޯދުމަށް ފަށާ ދޭން ކަނޑައަޅާ ބަލައިގެން ކުރެވެނީ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު މަސައްކަތް ކުރާ ގޮތަށް ހުރިހާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މަސައްކަތްތަކުން ބިލު ގޮތުގައި، އެއީ ސަރުކާރުން ފުރުސަތު ފައިސާ 6 މަސް، 7 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ގެ ކަނޑައަޅާ ބިލު ހަރުދަނާ ދައުލަތަށް؟ ދަށުގެ ސުވާލު ވެސް ހަރުދަނާ ދައުލަތަށް؟ މިކަން ވެސް ކަންތައްތަކެއް ހިއްސާކުރުން މިހެން އެހެން ގާނޫނުތަކުން ބަޔަކުއް އެންމެންނަށް ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ހަމަ އެހެން އަދި އެއް މާއްދާ މިގައި މާނަކުރާ ގޮތަށް ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން އެއްބަސްވުން އަޅުގަނޑުމެން ކުޑަކޮށް ފާހަގަކުރަނީ.

70 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، (ބ)ގެ ދަށުން އަދި އެގޮތަށް އިތުރުކުރުމަށް (ށ)ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި މި ބަދަލު އެ

މަސައްކަތްތައް އިންވެސްޓްމަންޓް ނުވަތަ ރައުސުލްމާލުގެ އަދަދު 10 މިލިއަން ރުފިޔާއަށްވުރެ ބޮޑުވުން. ވިދާޅުވި ކުޑަވެއްޖެއްޔާ ކައުންސިލަށް ކުރެވޭނީ. ދެން ކައުންސިލުތަކަށް ކުރެވޭނީ 10 މިލިއަން ރުފިޔާއަށްވުރެ ބޮޑެތި މަސައްކަތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަތޮޅުކައުންސިލުގެ ދާއިރާގެ އުތުރުގައި ސިޓީއެއް ނޫނިއްޔާ ގްރާންޓެއް 8 މިލިއަނުގެ ދަށުގައި ހުންނާނީ. އެކަމަކު ކައުންސިލުން މަސައްކަތްތައް ކުންފުނި ހަދައިގެން ކުރަންޖެ ކުރަންވާނީ 10 މިލިއަނަށްވުރެ މަތީ މަސައްކަތް ކަމަށް އޮތުމަކީ ހަމަޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައި އަތޮޅުކައުންސިލު ނުދެކެން. މިއަށްވުރެ މި އަދަދު ކުޑަވާންޖެހޭނެ. އަތޮޅުކައުންސިލުތަކަށް ކައުންސިލުތަކުން މި ކުރެވޭ، މިހާރު ވެސް މި ކުންފުނި ހަދައިގެން ދާ ބައިވަރު މަސައްކަތްތަކެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަތޮޅުކައުންސިލުގެ ހިސާބުގައި ކުރަނިވި ނޫން. ޗުރި ސްކޫލެއް ހިންގާ އެބަ ކައުންސިލުން. ދެން މި ގޮތުން މިހެން އޮފީސްތަކުގައި އެކަން ކުރެވިދާނެތޯ؟ މިއީ ކައުންސިލުތަކުން ކުރާ މަސައްކަތް. އަސާސީ ކަންކަން ނުކުރެވި ހުންނާތީ ކޮށްދީ މަސައްކަތް. މިވަރުގެ ކަމެއް ވެސް މިހެން އޮފީސްތަކާ ނުކުރެވިދާނެތީ، އެ ފުރުޞަތު ހަނިވާތީ، އެ ކަންތައްތަކުން އަތޮޅުތަކުގެ އޮންނާތީ އާދި ސަރުކާރާ އެ ވާހަކަ އަތޮޅުތަކު މި ދަންނަވައިދީ. އަތޮޅުތަކު އުންމީދުކުރަނީ ޝާމިލު މަޝްރޫޢުތަކުގައި މިކަން ދޯދި، އަތޮޅުތަކު ބަޖެޓުގައި ވެސް މި ބިލު ބަޖެޓުގައި ވެސް މި އަތޮޅުތަކުގެ ގަވާއިދުން ކުރާ އަތޮޅުތަކުގެ. އެހެންނަމަވެސް، އަތޮޅުތަކަން އުނދަގޫ އަތޮޅުތަކު ބަޖެޓުގައިވެސް މި ބިލު ބަޖެޓުގައި ޝާމިލް ކުރަން. މަޝްވަރާކުރުމަށް މިހެން ހުށަ ކަންކަމަށް ވަގުތެއް ރިޕޯޓްކުރަން. 10 މިލިއަން ރުފިޔާގެ މަސައްކަތްތައް ކައުންސިލް އަތޮޅުތަކުން ކުރާނީ؟ އަތޮޅުތަކުގެ ގްރާންޓެއް 6 މިލިއަން. ކުންފުނި ހަދައިގެން އަތޮޅުކައުންސިލް ކުރެވޭނީ 10 މިލިއަނުގެ މަސައްކަތް. އެހެންވީމާ ނުއެއްޗެ. ދެން ކުންފުނި ހަދަން ނުޖެހޭނެ އެއްޗަކު ވެސް ނުހެދޭ. ސަރުކާރުން ވިޔަފާރިކުރާ ގޮތަކީ ހޮޅިފާ ސްކޫލް ކައުންސިލުތަކުން ވިޔަފާރިކުރާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނިމުނީއްނުން. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިޤްތިޞާދުކުރަމުގެ ސަރުކާރުން އެއްވެސް ވިޔަފާރިއެއް ނުކުރާނެ. އޭރުން ކައުންސިލުތަކުން ވެސް ނުކުރާނެ. އެއީ އެކަން އޮންނަ ގޮތް. ކުންފުނިތަކުން މިކަން ކުރަނީ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ ސްޓޭޓްކުރުން ސަރުކާރު ވިޔަނީ ސަރުކާރު އަތޮޅުތަކުގެ ކުރަންފާއުޅުއްވަން. އެއީ ކޮން ބޭނުމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސްޓޭޓްކުރުން ސަރުކާރު ވިޔަނީ؟ ރަށުން، މާލެއިން ސަރުކާރު ގެންނަން އުނދަގޫވީމަ. އެކަން ކުރަންޖެ ރަށުގައި ޢަމަލު ކުންފުނިތައް، ކުރެވުއްދުރި ސިޓީ ކައުންސިލަށް ވެސް ވިޔަފާރިކުރެވޭނެ. އެއީ ކަރަންޓް ވިޔާ ބައެއް. އެ މިހެން ސަރުކާރު ވިޔާ، އަހަރު ވިޔާ، އުނދަގޫ، ދޫކުރަ ވިޔަފާރި ފުރިހަމަ ދެން ޖިބީ މިހެން ވެސް ވިޔަފާރި ބޭނުންވާނެ. އެހެންވީމާ، ގާނޫނު ހަމައިރުގައި ހަމަހަމަ އުސޫލެއް ޤާނޫނުސާ ކަމަށް އަތޮޅުތަކު ގެތްސާ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެވަނަ ފުރުޞަތެއް ދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވާ ނިމުނީ. އެހެންވީމާ، މި ބިލުގެ ބަހުސްގެ ފުރުޞަތު ވިދާޅުވުމަށް ބިލު ހުށަހެޅުއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙަސަނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. އަދި މި ބިލު ބަލައިގަތުމަށް ވޯޓަށް އެހުން މިއަދު 1:30ގައި އޮންނާނެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަން.

<u>ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ ކައުންސިލުތަކުން ކައުންސިލުތަކުގެ ރަށްތަކުގެ ބިންތައް ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރާތަން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮތް ހަޤީޤަތް. އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަދައްކާކަށް ބޭނުމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ބިލުގައި އޮތް އެއްޗެއް ބައްލަވައި ވެސް ނުލައްވާ ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ހިތަށްއެރީ މި ބިލު ރަނގަޅަށް ކިޔައިދީފިނަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ފަހުމުވެގެންދާނެހެން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ރަށްރަށުގެ ބިންތައް އެއިރެއްގައި އޮންނަ ކައުންސިލުތަކުން، އެއިރެއްގައި އޮންނަ ކައުންސިލުން ނުވަތަ އެއިރެއްގައި އޮންނަ އެ ބޭފުޅުން އެ ފަރާތާއި ބޭނުންވާ ގޮތަށް ބިންތައް ދޫކުރެވިގެންދާތަން. ފުރަތަމަ ފަހަރަކަށް ބިޑުކުރީ. ބޯޅަދަނޑުތަކުގައި ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ބަޔަކަށް އެ ބިންތައް ނުލިބުނުކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ވެސް ބިޑު ކޮންސްޓްރަކްޝަނުގައި އެހެން ދަތުރުދަތުރުކުރާ ބިމެއް، ހަމަ ބަރުބަހަށް ވެސް ބިޑުކޮށް އެބަ ހުރި ކޮންސްޓްރަކްޝަނަށް. އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް އެ ބިޑުކޮށް ދިރާސާކުރުމަށް ގުޅޭގޮތުން އޮތުން މަސްއަލައެއް ނޫން، އެ ބަލަހައްޓަން ލިބިގެންނުވޭ. ހަމަ އެހެންމެ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަންޖެހޭ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވިޔަފާރިކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ވެސް މި ދައުލަތުން ވިޔަފާރިކުރުމާ ވާހަކަ. ކުރި އަދި މިތަނަށް ފަރުމާގެ ވިޔަފާރިވެރިންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތުތަކެއް ދޭ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް ގާނޫނު ހުރަހެޅިފަ އެ ޗާޓާ ދަތުރު އަޅުގަނޑުމެންގެ އިދާރާގެ ވިޔަފާރިކުރާ ކުންފުނިތަކުން ބަދަލުވެއްޖެ. އަޅުގަނޑުމެން ރިސޯޓް މިކަން އެންމެންނަށްވީ މިހެންވެ ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ދައުލަތުން ކުރާ ވިޔަފާރިއަށްވުރެ މާބޮޑަށް އާންމު ރައްޔިތުންނަށް ނުވަތަ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމަންޓް ނުހިއްޕާ އަޅުގަނޑުމެން މި ގެނައުމު ރަނގަޅު މިސްރާބަކަށް ނުގެންދެވޭނެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ސަރުކާރަކަށް ބަރޯސާވާން ވާންޖެހޭ ގޮތް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ މީހަކު ވެސް ބޭނުންވަނީ ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާ، ދައުލަތުގެ ކޮންމެ ވެސް ކުންފުނީގެ ވަޒީފާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ނަމަ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރ ބޮޑުކުރެވިގެން، ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމަންޓް އެ މަސައްކަތްކުރާކަށް، އާމްދަނީއާއި ޚަރަދުގެން، އެ ފަންޑުތަކުން ވަޒީފާ އުފެއްދުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެން ދޭންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެންދަނީ އަބަދު ވެސް

އަޅުގަނޑުމެންގެ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް ގާނޫނަށް އިސްލާހު ގެންނަވަނީ ނުވަތަ ގާނޫނު ބޭނުންގޮތަކަށް ބަދަލުކުރައްވާއިރުގައި އެއީ ވަރަށް މުޅިކަލަކަށްވާނީ. އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.އެން.ސީން މިއަދުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ގާނޫނުތަކަށް އިސްލާހު ހުށަހަޅައިދީ ކަމަށް ވާނަމަ، އެ ބޭފުޅުންނަށްތަކަށް އެއްއެއް ބަދަލުއްމުގެނެސްވާ. އަޅުގަނޑުމެން މި 20 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ފެނިގެން މި ދިޔައީ އަބަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނާ އިދިކޮޅަށް ހުރިހާ ކަމެއް އިސްލާހެއް ގެނެސް އެ ބޭފުޅުން ވޯޓުދޭނެ ކަމަށް ބުނަމުންދާތީ. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައިލާ ހިނގާ ބަޔާންކުރަމުން ވެސް މަސައްކަތުގެ އިންވެސްޓްމަންޓްތައް ނުވަތަ ރައްސްވެލާލާ އަދަދު ދިރާގާރޯވެރި އިޤްތިޞާދުގައި މިވަނީ. މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިކުރި ވިޔާފާރި ރަށްތަކުގެ ކައުންސިލްތަކުން ނުވަތަ ކައުންސިލްތަކުން ކުރެވިގެންނުވާނެ. ކުރިކުރި ވިޔާފާރިވެރިންނަށް ޗާގަ ދޫކޮށްދީ ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑު ހިތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދަށް ވެސް މާބޮޑަށް ރަނގަޅުވެގެންދާނެ. ދެން ހަމަ އެހެންމެ އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވަނީ މި ބިލަށް ވަރަށް މުހިންމު ބިލެއް. މި ބިލުގައި ޓޫރިޒަމް ޓެކްސް ހަދައި އެ ޓެކްސް ހަމަ ކައުންސިލްތަކަށް ރައްދުވެގެންދާ އެހެން ވިޔާފާރިތަކަށް ކޮށްދެއްވުން ނުވަތަ ޓޫރިޒަމް ޓެކްސް ބަދަލުކުރެއްވުމުގެ ފުރުސަތު އެބަ އޮތް. މި ބިލުގައި ވާހަކަދައްކާލި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވިދާޅުވީ އެ ފުރުސަތުއޮތީ ނޫނެކޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ ދަންނަވައިލީ. އެ ފުރުސަތު އެބަ އޮތް. ރަށްތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް ކައުންސިލްތަކުން މި ކަހަލަ ގާނޫނުތަކަށް އިސްލާހު ގެންނަންޖެހޭ ބަޔާންކޮށްފައި ވެސް ބައްޔާ ކައުންސިލްތަކުން ކަންކަން ކުރާ ގޮތެއް. އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާނީ ހިނގާ މިހާރު ހުރި ރަށްތަކުގެ ކައުންސިލްތަކުގެ ވާޖިބު ފޮނި ކޮން ބަޔަކަށްތޯ. ޝުކުރިއްޔާ ވެސް ނުހެޅި ޕީ.އެން.ސީއަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.އެން.ސީގެ ޒާތުން ނުވަތަ މިއަދުގެ ވެރިކަންކޮޅާ ފަރާތްތަކުން މިފަދަ އިސްލާހެއް ހުށަހަޅާނީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަންޖެހޭ މިހާރު ކައުންސިލު ކާކު ނެތް ފަރާތްތަކަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހާއްސަކޮށް ވަރަށް ސަޕޯޓުން ފުޅުން އެބަ ކުރޭ. އެހެންވީމާ، މި ހުށަހެޅިފައިވާ ގާނޫނުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ނުކުތާތަކަށް ވަރަށް ސަޕޯޓުން ފުޅުން މި ކުރީ ދަންނަވާ. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖުލިސްގައިދެއްވާތީ. ނިޒާމީ ނުކުތާއަކަށް ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ސަމީރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެންމެ ފުވައްމުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު ވާހަކަދައްކަވަމުން ވިދާޅުވެއްޖެ ޕީ.އެން.ސީއަށް، މި ވަގުތު ރާއްޖޭގައި އެއްވެސް ކައުންސިލެއް ނެތް ޕީ.އެން.ސީގެ މެންބަރެއް ތަމްސީލުކުރާ އެއްވެސް ކައުންސިލެއް ނެތް ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ސަޕޯޓުގައި އެ ބޭފުޅުން ހޮވުނީ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަތުން އެދެން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނަންގަވާ ނިޒާމީ ނުކުތާއަކީ ބަޔާނެއް ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ކަމަށް ބަލައިގަންނަން ނުކެރޭނެ. ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދެވުން އެދެން.

<u>ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވައިލީ ހަމަ ގިނަ ކައުންސިލްތަކުގައި ޕީ.އެން.ސީއަށް މެޖޯރިޓީ އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އިދާރާގެ ފަރާތްތަކުން އެކަން ގަބޫލުކުރާކަން ބޭނުމެއްނުވޭ. އެއީ ހަޤީޤަތެއް. އެ ބޭފުޅުން އަބަދު ވެސް އޭލުވައިލައްވަން މަސައްކަތްކުރައްވަމުން ގެންދަވާ. ރައްޔިތުންނަށް، މި މަޖިލިސް ބާރު ބޭފުޅުން އަބަދު ވެސް ދޫގައި، މަސައްކަތް، ރިޔާސަތުން މަޖިލީހުގައި ކުރާ ކަންތައްތައް ނުކުރާ ކަމަކަށް ހަމައެކަނި ވާހަކަދައްކަވަން ގެންދަވަން މި އުޅޭ. ރަނގަޅުގޮތުގައި ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ނަގާގެ އެއްވެސް ބޭނުމެއް ނެތް. މިހާރު މި އޮތީ ބަހުސްކުރާ ނިންމައިލުމަށް. އަދި ފުރުސަތު މިހާރު މި އިއްވަމުން ގެންދަވަނީ. އެހެންވީމާ، ރަނގަޅުގޮތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެކަ އެނގޭ މިއަދު މި މަޖިލީހުން، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން މި ހުރަހެއްއެޅުންވެސް ބަލާ ރަނގަޅުގޮތުގައި ވެސް ވަރަށް ސާފުކޮށް ފެންނަން އޮތް މިއަދު ޕީ.އެން.ސީން ވިރެސްކުރާ ގޮތް ބަހުސްކުރިކަން، އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް މި ކައުންސިލްތަކާ ޖަވާބުދާރީކުރުވައި އިތުރަށް ރަނގަޅުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރާނަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދާނެ. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ ވެސް ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް މި ބިލަށް ވޯޓުދެއްވައި ފާސްކޮށްދެއްވުން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުސަތަށް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކޮމިޓީތަކުގައި މި ވަގުތު ތިއްބެވީމަ އަޅުގަނޑު ގަސްތުކުރަނީ ކުޑަ ބްރޭކަށް ނަގަން. ނަމާދަށް. 1:30 ގައި އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓު ކުރިއަށް ގެންދާނީ. އެހެންވީމާ، މި ހިސާބުން ހަމަ ޖަލްސާ މެދު މި ކަނޑައިލަނީ. ދެން 1 ޖަހާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ފަށާނީ. 1 ޖަހާއިރު އޮންނާނީ

މިއަދުގެ މަސައްކަތުން ވޯޓަށް ޖެހޭވަގުތު ހުރި ކަންތައްތަކަށް، 1:30 ގައި ފަށާނީ. ފަށާއިރު އެންނާނީ މިއަދުގެ މަސައްކަތުން ވޯޓާ ހަމައަށް ޖެހޭވަގުތު ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 13:22 އިން 13:30 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ: މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުﷲ)

10. ވޯޓަށް އެހުމަށްހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

﷽. މި ދަންވަރުގެ މަސައްކަތް ފަށާނަން. އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެންނެވިހެން މި ދަންވަރުގައި އެންނާނީ މިއަދުގެ މަސައްކަތުން ވޯޓަށް އެހުމާ ހަމައަށް ޖެހޭވަގުތު ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން. ވޯޓު ރަނގަބީލު ޗެއްސަވައިދެއްވުމަށް އިލްތިމާސް ޗާޓުގައި ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުއްޓާލުން) މިއަދުގެ ކޮމިޓީ މަސައްކަތްތަކަށް ތާވަލުކުރެވިފައި އޮތްގޮތް ދަންނަވައިލާނަން. 11:00ގައި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ. 11:00ގައި ޤާނޫނީ ސިޔާސީ ކޮމިޓީ. 11:00ގައި އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ. 13:30ގައި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ސަބް ކޮމިޓީ. 2:00 ފުލުހުންގެ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ހާއްސަ އޮޑިޓް ރިޕޯޓް ދިރާސާކުރުމަށްޓަކައި ހެދިފައިވާ ސަބް ކޮމިޓީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުއްޓާލުން)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން. އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ކާޑު ޖައްސަވައިދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުއްވުމަށް ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޒުބައިރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު)އަށް އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާމެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޒުބައިރު

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	93
ހާޒިރުވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	60
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	48
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	11
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	59
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	30
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 93. ހާޒިރުވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 60. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 48. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 11. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 69 (59). ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 30. އެހެންކަމުން، މި ބިލު މަޖިލީހަށް ބަލައިގަތުމަށް ފާސްވެއްޖެ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 106 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން މި ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ޤާނޫނީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވިއްޖެ ކަމުގައި ދަންނަވަން.

ނިންމުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ 5 އޮގަސްޓު 2025 ވާ އަންގާރަ ދުވަހު ހެނދުނު 9:00 ގައި.

والحمد لله رب العالمين މަޖިލިސް ނިމުނީ.

04.August.2025 13:35:47

Voting Mode Open

VOTE

Gaanoon number 7/2010 Dhivehi Raajjeyge Idhaaree dhaairaathah laamarukazee usoolun hingumuge gaanoon ah islaah genaumuge bill balaigathumah

Result

Present	71
Eligible to vote	70
Yes	48
No	11
Abstain	0
Voted	59
Not Voted	11

Individual Results

ID	*Name*	*Constituency*	*Result*
00	Speaker		No voting right
01	Hussain Shareef (PNC)	Hulhumale' Uthuru	Yes
02	Abdulla Shazeem (PNC)	Hulhumale' Medhu	Yes
03	Dr.Ahmed Shamheed (MDP)	Hulhumale' Dhekunu	No
04	Ahmed Aifan (PNC)	Henveyru Uthuru	Yes
05	Hussain Nasih (PNC)	Medhu Henveyru	Yes
06	Hussain Imran Latheef (PNC)	Henveyru Dhekunu	Not Present
07	Ali Ibrahim (PNC)	Henveyru Hulhangu	Yes
08	Mohamed Ibrahim (MDP)	Galolhu Uthuru	No
09	Meekail Ahmed Nasym (MDP)	Galolhu Dhekunu	Not Voted
10	Ibrahim Muhammad (PNC)	Mahchangolhi Uthuru	Yes
11	Ahmed Xamyr (PNC)	Mahchangolhi Medhu	Yes
12	Musthafa Hussain (PNC)	Mahchangolhi Dhekunu	Yes
13	Mohamed Nazim (MNP)	Maafannu Uthuru	Yes
14	Asma Rasheed (PNC)	Maafannu Medhu	Yes
15	Abdulla Rifau (PNC)	Maafannu Dhekunu	Not Voted
16	Mohamed Musthafa Ibrahim (PNC)	Maafannu Hulhangu	Not Voted
17	Mohamed Ismail (PNC)	Villimale'	Yes
18	Ali Moosa (PNC)	Hoarafushi	Yes
19	Ahmed Naseer (PNC)	Ihavandhoo	Yes
20	Ibrahim Shujau (PNC)	Baarashu	Yes
21	Abdul Latheef Mohamed (PNC)	Dhidhdhoo	Yes
22	Abdulla Shareef (PNC)	Kelaa	Not Present
23	Abdul Gafoor Moosa (MDP)	Hanimaadhoo	No
24	Mohamed Rasheed (PNC)	Nolhivaram	Yes
25	Hussain Ziyad (MDP)	Vaikaradhoo	No
26	Mohamed Dawoodh (PNC)	Kulhudhuffushi Uthuru	Yes
27	Faruhath Mohamed (PNC)	Kulhudhuffushi Dhekunu	Not Present
28	Adam Shafeeq (PNC)	Makunudhoo	Yes
29	Ameen Faisal (MDP)	Kanditheemu	No
30	Hassan Mufeed Abdul Gadir (PNC)	Milandhoo	Not Present
31	Mohamed Ibrahim (PNC)	Komandoo	Yes
32	Mohamed Mamdooh (PNC)	Funadhoo	Yes
33	Mohamed Afoo Hamid (PNC)	Kendhikulhudhoo	Yes
34	Husnee Mubarik (PNC)	Manadhoo	Yes
35	Mohamed Abbas (MDA)	Velidhoo	No
36	Abdul Sattar Mohamed (PNC)	Holhudhoo	Yes
37	Abdul Latheef Abdul Rahman (PNC)	Alifushi	Not Voted
38	Ibrahim Shifaz (PNC)	Ungoofaaru	Not Present
39	Mohamed Ali (PNC)	Dhuvaafaru	Not Present
40	Ibrahim Falah (PNC)	Inguraidhoo	Yes
41	Ahmed Zahir (PNC)	Maduvvari	Not Voted
42	Abdul Hannan Aboobakuru (IND)	Thulhaadhoo	Not Voted
43	Ahmed Saleem (PNC)	Eydhafushi	Not Present
44	Mauroof Zakir (MDP)	Kendhoo	Not Present
45	Mohamed Siruhaan (PNC)	Hithaadhoo	Not Present
46	Mohamed Abdul Rahman (PNC)	Hinnavaru	Yes
47	Yaaseen Abdulla (PNC)	Naifaru	Not Voted
48	Mohamed Shamin Habeeb (PNC)	Kurendhoo	Yes
49	Munthazim Ibrahim (PNC)	Kaashidhoo	Yes
50	Ibrahim Naseem (PNC)	Thulusdhoo	Not Present
51	Hussain Riza Adam (PNC)	Maafushi	Not Voted
52	Dr.Anara Naeem (PNC)	Huraa	Yes
53	Hassan Zareer (PNC)	Mathiveri	Yes
54	Hussain Sameer (MDP)	Thoddoo	No
55	Qasim Ibrahim (JP)	Maamigili	Not Present
56	Ahmed Thariq (PNC)	Mahibadhoo	Yes
57	Abdulla Rasheed (PNC)	Dhangethi	Not Present
58	Adam Zahir (PNC)	Felidhoo	Yes
59	Mohamed Niushad (MDP)	Keyodhoo	No

Individual Results

ID	Name	Constituency	Result
60	Ahmed Nazim (PNC)	Dhiggaru	Yes
61	Ibrahim Naufal (PNC)	Mulaku	Not Present
62	Ahmed Aslam (PNC)	Bilehdhoo	Not Present
63	Fathimath Sauda (PNC)	Nilandhoo	Not Voted
64	Ahmed Siyam Mohamed (MDA)	Meedhoo	Not Present
65	Hussain Hameed (PNC)	Kudahuvadhoo	Yes
66	Hassan Waheed (PNC)	Vilufushi	Yes
67	Ahmed Riyaz (PNC)	Thimarafushi	Yes
68	Ali Ashrag (PNC)	Kinbidhoo	Yes
69	Hanan Mohamed Rasheed (PNC)	Guraidhoo	Yes
70	Ismail Shafeeu (PNC)	Isdhoo	Yes
71	Yoosuf Nasheed (PNC)	Gamu	Not Present
73	Ahmed Shakir (MDP)	Maavashu	No
74	Azim Abdul Azeez (PNC)	Vilingili	Not Present
75	Mohamed Fazeel (PNC)	Dhaandhoo	Yes
76	Asadhulla Shihab (PNC)	Gemanafushi	Yes
77	Ibrahim Didi (PNC)	Kolamaafushi	Not Voted
78	Saudulla Hilmy (PNC)	Thinadhoo Uthuru	Yes
79	Mohamed Alsan Ahmed (PNC)	Thinadhoo Dhekunu	Yes
80	Mohamed Shameez (PNC)	Madaveli	Not Present
81	Ashraf Rasheed (PNC)	Faresmaathodaa	Yes
82	Mohamed Ali (PNC)	Gadhdhoo	Yes
83	Hamad Abdulla (PNC)	Fuvahmulah Uthuru	Yes
84	Ali Fazad (PNC)	Fuvahmulah Medhu	Not Present
85	Ibrahim Hussain (PNC)	Fuvahmulah Dhekunu	Yes
86	Mohamed Shahid (PNC)	Hulhudhoo	Yes
87	Ismail Nizar (PNC)	Feydhoo Uthuru	Yes
88	Ibrahim Didi (PNC)	Feydhoo Dhekunu	Not Present
89	Ahmed Didi (MDP)	Maradhoo	No
90	Mohamed Sinan (PNC)	Hithadhoo Uthuru	Not Present
91	Ahmed Azaan Marzooq (PNC)	Hithadhoo Medhu	Not Voted
92	Ibrahim Nazil (MDP)	Hithadhoo Dhekunu	No
93	AbdulRahman (IND)	AdduMeedhoo	Not Present